

Toimialakatsaus

Teollisuus

Teknolgiateollisuus

Sähkö- ja elektroniikkateollisuus	2
Metallien jalostus	8
Koneiden, metallituotteiden ja kulkuneuvojen valmistus	14

Metsäteollisuus

Paperiteollisuus	22
Puutuoteteollisuus	29

Muu teollisuus

Kemianteollisuus	35
Elintarviketeollisuus	41
Tekstiili-, vaatetus-, nahka- ja kenkäteollisuus	47

Rakentaminen	52
--------------------	----

Palvelut

Kauppa	55
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	59
Liikenne	62
Rahoitus- ja vakuutustoiminta	65
Kiinteistö- ja liike-elämää palveleva toiminta, pl. asuntojen omistus	69

Birgitta Berg-Andersson, teollisuus

Hannu Kaseva, rakentaminen

Reijo Mankinen, palvelut

Julkistamispäivä: 11.12.2014

Toimitustyö: Laila Riekkinen, taitto: Kimmo Aaltonen, kuvat: Kimmo Aaltonen ja Eija Kauppi

Sähkö- ja elektroniikkateollisuus

SÄHKÖ- JA ELEKTRONIIKKATEOLLISUUDEN HENKILÖSTÖN MÄÄRÄ SUOMESSA ON SUPISTUNUT MYÖS TÄNÄ VUONNA

Toimiala jaetaan elektroniikkatuotteisiin (C26) sekä sähkökoneisiin ja -laitteisiin (C27). Elektroniikkatuotteiden tärkeimmät alatoimialat ovat tietokoneet ja niiden oheislaitteet (262), viestintälaitteet (263), mittaus- ja testuslaitteet (265) sekä säteilylaitteet (266). Sähkökoneiden ja -laitteiden tärkeimmät alatoimialat ovat sähkömoottorit ja generaattorit (271), sähköjohdot ja kytkentälaitteet (273), sähkölamput ja -valaisimet (274) sekä muut sähkölaitteet (279).

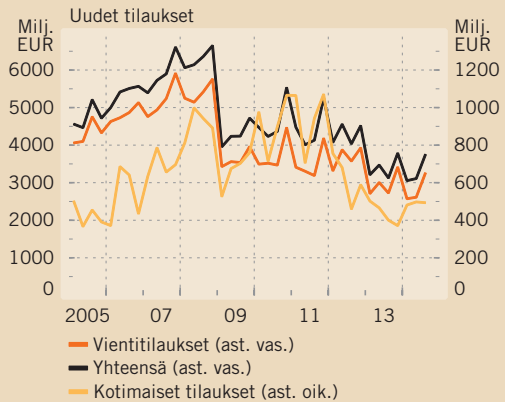
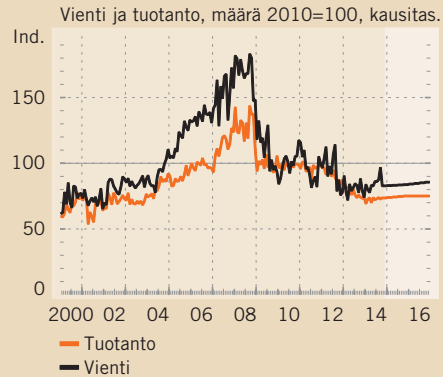
Matkapuhelimien tuotannon loppumisen myötä Salon tehtaalla sähkölaitteiden (toimiala C27) viennin arvo on jo kolmatta vuotta suurempi kuin tietokoneiden sekä elektronisten ja optisten laitteiden (toimiala C26) viennin arvo. Toimialan C27 osuus koko tavaraviennin arvosta oli kuluvan vuoden tammi-elokuussa 6.8 prosenttia ja toimialan C26 osuus 5 prosenttia.

Teknologiategollisuus ry:n mukaan sähkö- ja elektroniikkateollisuus työllisti Suomessa vuonna 2013 43 200 työntekijää, mikä oli 11 prosenttia edellisvuotista vähemmän. Henkilöstön

Hintojen muutos

Vienti, tuotanto ja tilaukset

Lähteet: Teknologiategollisuus ry, Tulli, Tilastokeskus.

ETLA S14.2/adI02

määrän supistuminen on jatkunut tänä vuonna. Kuluvaan vuoden syyskuun lopussa alan yrityksissä kotimaassa oli noin 42 500 työntekijää. Elektroniikka- ja sähköteollisuuden työpaikoista alle 10 prosenttia voidaan luokitella alihankinnaksi. Ulkomaisesta henkilöstöstä yli 80 prosenttia työskentelee kehittyvissä maissa Aasiassa, Afrikassa, Lähi-idässä, Keski- ja Itä-Euroopassa sekä Latinalaisessa Amerikassa. Henkilöstön määrä laski viime vuonna kaikilla markkina-alueilla.

ELEKTRONIIKKATUOTTEIDEN VIENTI ON KASVUSSA

Tietokoneiden sekä elektronisten ja optisten laitteiden osuus koko sähkö- ja elektroniikkateollisuuden viennin arvosta oli kuluvaan vuoden tammi-elokuussa 42.1 prosenttia. Ryhmän vienti kasvoi arvoltaan 5 prosenttia vuodentakaisesta. Mittaus-, testaus- ja navigointilaitteet ovat nyt elektroniikkatuotteiden suurin alatoimiala.

Viestintälaitteiden (toimiala C263) osuus koko tavaraviennistä oli tammi-elokuussa 1.2 prosenttia ja sähkö- ja elektroniikkateollisuuden viennin arvosta vajaat 10 prosenttia. Kaksi viestintälaitteiden suurinta tavararyhmää ovat sähkölaitteet langallista puhelua tai langallista sähkötyöstä varten sekä sähköllä toimivien puhelin- tai lennätinlaitteiden osat.

Mittaus-, testaus- ja navigointilaitteiden osuus sähkö- ja elektroniikkateollisuuden viennin arvosta oli tammi-elokuussa vajaat 14 prosenttia, kun niiden viennin arvo nousi 10 prosenttia vuodentakaisesta. Viestintälaitteiden viennin arvo kohosi 18 prosenttia. Säteilylaitteiden sekä sähkölääkintä- ja sähköterapialaitteiden osuus oli 7 prosenttia. Niiden vienti väheni arvoltaan prosenttein. Elektronisten komponenttien ja piirilevyjen osuus oli runsaat 5 prosenttia, ja niiden vienti oli

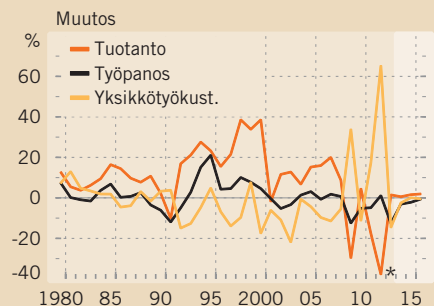
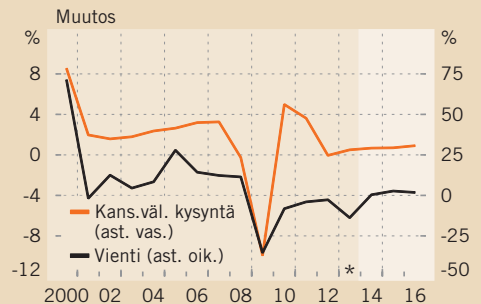
Kansainvälinen toimialakehitys, tuotannon määrä, 2003=100

Lähde: Bloomberg.

ETLA S14.2/adI08

Kysyntä, vienti ja tuotanto

Lähteet: Tulli, OECD, Tilastokeskus.

ETLA S14.2/adI01

36 prosentin kasvussa. Tietokoneiden ja niiden oheislaitteiden osuus oli vajaat 5 prosenttia. Niiden vienti laski arvoltaan 10 prosenttia vuodentakaisesta.

Elektroniikkatuotteiden toimitukset Eurooppaan lisääntyivät tammi-elokuussa 9 prosenttia vuodentakaisesta. Euroopan osuus oli 53 prosenttia. Vienti Aasiaan (pl. Lähi- ja Keski-itä) lisääntyi 14 prosenttia, ja sen osuus oli 25 prosenttia. Toimi-

Keskeiset tunnusluvut

	% -muutos						Keskimäärin	
	2011	2012	2013*	2014 ^E	2015 ^E	2016 ^E	2009→13	2014→18 ^E
Vienti	-4.0	-2.7	-13.8	0	3	2	-13.8	3
Vientihinta	-1.2	-1.7	1.3	-1	-2	0	-2.3	-1
<i>Tuottavuuden osatekijät</i>								
Tuotanto (arvonlisäys)	-17.6	-37.8	1.5	0.6	1.6	1.9	-17.5	2.4
- työpanos	-4.9	1.1	-12.6	-3.1	-2.2	-0.6	-6.8	-1.1
- työn tuottavuus	-13.4	-38.5	16.0	3.8	3.9	2.5	-9.1	3.5
siitä:								
- pääomavaltautuminen	3.3	-1.7	3.5	-2.8	-2.9	-3.1	4.1	-2.7
- kokonaistuottavuus	-16.2	-37.5	12.1	6.8	7.0	5.8	-12.7	6.4

Lähteet: Tilastokeskus, Tullihallitus.

Sähkö- ja elektroniikkateollisuuden hyödykevirrat vuonna 2013

PANOSKÄYTTÖ

TUOTOS

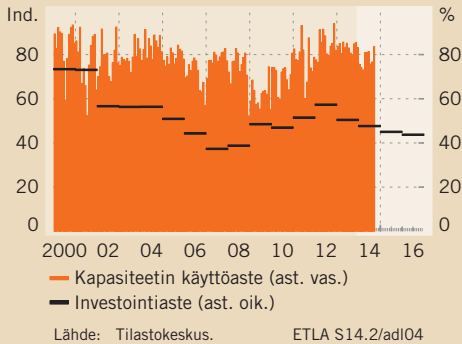
Lähteet: Tilastokeskus, ETLAn laskelmat.

ETLA S14.2/a13h

tukset Pohjois-Amerikkaan nousivat arvoltaan 7 prosenttia edellisvuodesta, ja alueen osuus oli vajaat 14 prosenttia. Vienti Lähi- ja Keski-itään

lisääntyi 8 prosenttia, alueen osuus oli vajaat 3 prosenttia. Elektroniikkatuotteiden vienti väheni vain Afrikkaan ja Etelä-Amerikkaan.

Kapasiteetin käyttöaste ja investointiaste

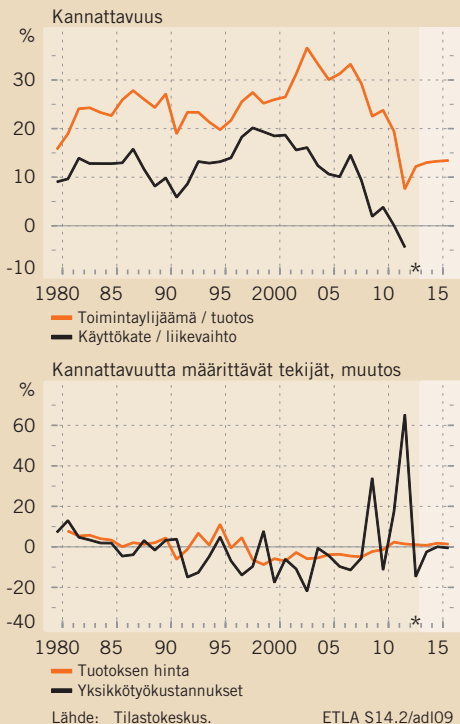
Tärkeimmät vientimaat olivat tammi-elokuussa Kiina, Yhdysvallat, Venäjä, Saksa, Alankomaat, Ruotsi, Puola, Ranska, Iso-Britannia ja Intia. Vienti Venäjälle, Ruotsiin ja Intiaan väheni viimevuotisesta.

SÄHKÖLAITTEIDEN VIENI VENÄJÄLLE ON VAHVASSA KASVUSSA

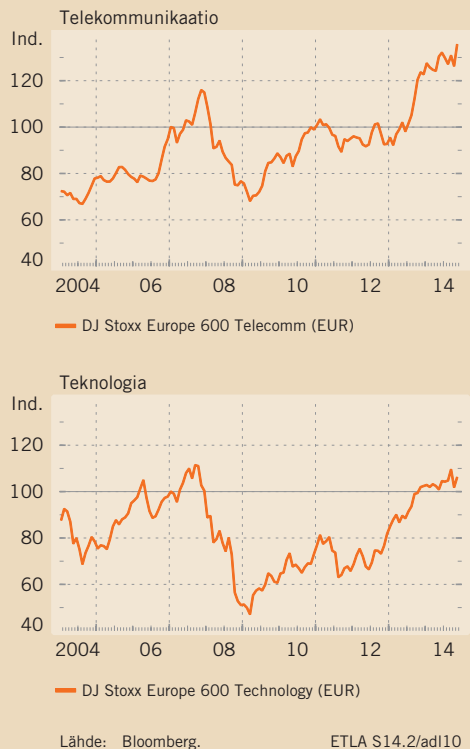
Sähkölaitteiden osuus sähkö- ja elektroniikkateollisuuden viennin arvosta oli kuluvan vuoden tammi-elokuussa 57.9 prosenttia. Niiden vienti supistui arvoltaan 2 prosenttia vuodentakaisesta.

Sähkömoottorien, -generaattorien ja -muuntajien osuus sähkö- ja elektroniikkateollisuuden vien-

Kannattavuus

Osakekurssit, 2007/1 = 100, tuottoindeksit

nin arvosta oli tammi-elokuussa vajaat 42 prosenttia. Niiden vienti väheni arvoltaan 4 prosenttia. Sähköjohtojen ja kytkentälaitteiden osuus oli 7 prosenttia, ja niiden vienti väheni 3 prosenttia. Sähkölampujen ja -valaisimien viennin arvo nousi 15 prosenttia, niiden osuus oli runsaat 3 prosenttia

Suurin markkina-alue oli myös sähkölaitteiden osalta Eurooppa, ja sen vientiosuus oli 57 prosenttia. Toimitusten arvo nousi 5 prosenttia edellisvuodesta. Vienti Aasiaan (pl. Lähi- ja Keski-itä) lisääntyi 31 prosenttia, ja sen osuus oli 25 prosenttia. Vienti Pohjois-Amerikkaan väheni arvoltaan 15 prosenttia edellisvuotisesta, ja osuus oli vajaat 7 prosenttia. Toimitukset Afrikan maihin (pl. Pohjois-Afrikka) kasvoivat prosentin ja alueen osuus oli vajaat 4 prosenttia.

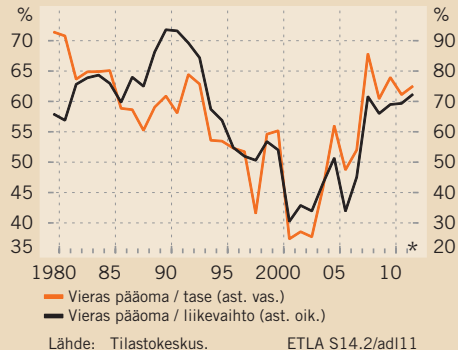
Sähkölaitteiden kymmenen tärkeintä vientimaa- ta olivat tammi-elokuussa Saksa, Venäjä, Kiina, Ruotsi, Yhdysvallat, Viro, Norja, Alankomaat, Singapore ja Etelä-Korea. Vienti Ruotsiin, Yhdysvaltoihin, Norjaan ja Etelä-Koreaan väheni viimevuotisesta.

SÄHKÖ- JA ELEKTRONIIKKATEOLLISUUDEN VIENTI KÄÄNTYY TÄNÄ VUONNA HIENOISEEN KASVUUN

Sähkö- ja elektroniikkateollisuuden tuotannosta valtaosa menee vientiin. Teknologiateollisuuden tilauskantatiedustelun mukaan elektroniikka- ja sähköteollisuuden uusien vientitilausten arvo nousi heinä-syyskuussa 20 prosenttia vuodentakaisesta. Kertyneen tilauskannan arvo oli 12 prosenttia edellisvuotista suurempi. Kolmannella neljänneksellä uusien vientitilausten arvo kohosi 25 prosenttia edellisestä neljänneksestä. Yritysten välinen tilanne on kuitenkin hyvin erilainen. Uudet tilaukset ja tilauskannat olivat laskussa suuremmassa osassa yrityksiä kuin missä ne olivat nousussa. Tullin tilastojen mukaan sähkö- ja elektroniikkateollisuuden viennin arvo oli tammi-elokuussa 2 prosenttia edellisvuotista suurempi.

Sähkö- ja elektroniikkateollisuuden viennin määrä kasvoi ETLAn laskelmien mukaan kuluvaan vuoden tammi-elokuussa 3 prosenttia vuodentakaisesta.

Rahoitusrakenne

Toimiala valmistaa tietoliikennelaitteita, sähkökoneita, instrumentteja ja konntorikoneita.

Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	12.9
bruttokansantuotteesta	2.6
tavaraviennistä	11.4

¹⁾ käyvin hinnoin vuonna 2013.

Suurimmat yritykset vuonna 2013

	Liikevaihto ¹⁾ , milj. e	Henkilöstö ¹⁾
Oyj Nokia Abp	23 444.0	90 400
ABB Oy	2 292.8	6 330
PKC Group Oyj	884.0	19 200
Salcomp Oy	501.0	13 500
Lite-On Mobile Oyj	473.3	13 700

¹⁾ Globaali.

Vientiosuudet alueittain tammi-elokuu 2014, %

Venäjä	9.6	Eurooppa	55.7
Kiina	9.5	- EU28	40.4
Saksa	9.4	- Euroalue	25.3
Yhdysvallat	8.8	- EFTA	4.2
Ruotsi	5.8	Pohjois-Amerikka	9.7
Alankomaat	4.3	Etelä-Amerikka	1.8
Iso-Britannia	2.8	Lähi- ja Keski-itä	2.6
Viro	2.7	Kauko-itä	25.0
Ranska	2.7	Afrikka	2.9
Norja	2.7		

Laskelmiemme mukaan viestintälaitteiden vientimäärä (toimiala C263) kasvaa tänä vuonna noin 8 prosenttia. Tietokoneiden sekä elektronisten ja optisten laitteiden vienti (toimiala C26) lisääntyy tänä vuonna noin 5 prosenttia. Sähkölaitteiden vienti (toimiala C27) jää se sijaan 3 prosenttia edellisvuotista pienemmäksi. Arvioimme, että koko sähkö- ja elektroniikkateollisuuden viennin määrä kasvaa tänä vuonna puolisen prosenttia ja ensi vuonna vajaan 3 prosenttia.

Tuotannon määrä väheni teollisuustuotannon volyyymi-indeksin mukaan tammi-elokuussa runsaat 9 prosenttia vuotta aikaisemmasta. On hyvä pitää mielessä, että teollisuustuotannon volyyymi-indeksin ja kansantalouden tilinpidon mukaiset tuotokset poikkeavat jonkin verran toisistaan.

Syyskuun ennusteessamme arvioimme, että toimialan tuotos kasvaa tänä vuonna noin prosentin ja ensi vuonna 2 prosenttia.

Metallien jalostus

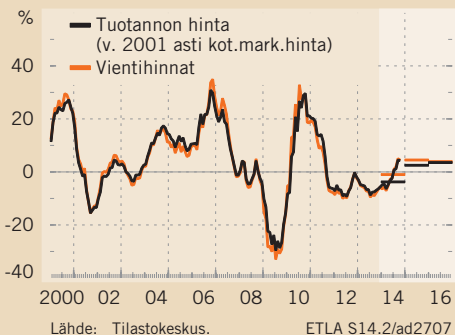
MAAILMAN TERÄKSEN TUOTANNON KAPASITEETIN KÄYTTÖASTE ON LASKENUT VIIMEVUOTISESTA

Teräksen suurimmat tuottajamaat ovat Kiina, Japani, Yhdysvallat, Intia, Venäjä, Etelä-Korea, Saksa, Turkki, Brasilia ja Ukraina. Niiden yhteenlaskettu osuus koko maailman tuotannosta oli kuluvan vuoden tammi-syyskuussa 84.6 prosenttia. Puolet koko maailman teräksestä valmistettiin Kiinassa. Aasian osuus koko maailman tuotannosta oli 67.7 prosenttia.

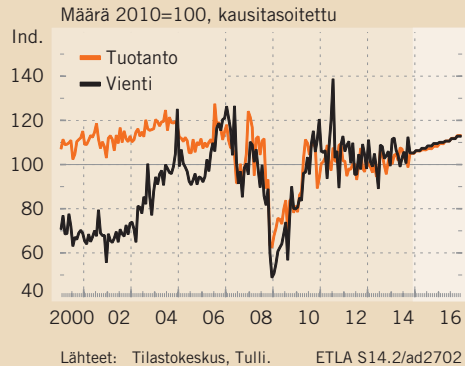
EU28-maiden osuus teräksen tuotannosta oli kuluvan vuoden tammi-syyskuussa 10.1 prosenttia. Euroopan unionin suurimmat valmistajat ovat Saksan lisäksi Italia, Ranska, Espanja, Iso-Britannia ja Puola. Suomi on suhteellisen pieni tekijä, mutta se mahtuu kuitenkin maailman 40 suurimman teräksen tuottajamaan joukkoon. Vuonna 2013 Suomi oli sijalla 33.

Koko maailman teräksen tuotanto kasvoi kuluvan vuoden tammi-syyskuussa 2.1 prosenttia vuodentakaisesta kansainvälisen teräsjärjestön (World Steel Association) tilastojen mukaan. Kiinan tuotanto lisääntyi 2.3 ja koko Aasian 2.5 prosenttia. Japanissa teräksen tuotanto kasvoi vain

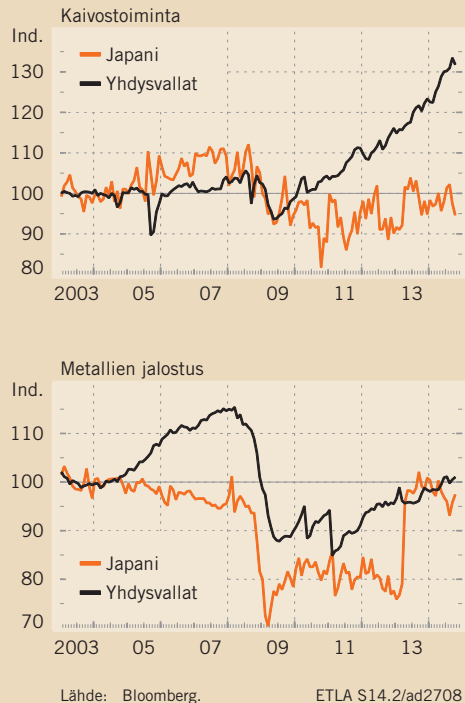
Hintojen muutos

Vienti ja tuotanto

Kansainvälinen toimialakehitys, tuotannon määrä, 2003=100

0.8 prosenttia, Intiassa vajaat 2 prosenttia, Etelä-Koreassa runsaat 9 prosenttia ja Taiwanissa vajaan prosentin vuodentakaisesta.

EU28-maiden tuotanto nousi tammi-syyskuussa 2.9 prosenttia ja muun Euroopan 1.3 prosenttia

viimevuotisesta. Saksassa, Italiassa ja Ranskassa teräksen valmistus lisääntyi runsaat 2 prosenttia. Isossa-Britanniassa tuotanto kohosi 5.5 prosenttia, Puolassa 6.2 prosenttia, Belgiassa vajaat 4 prosenttia ja Alankomaissa 4.6 prosenttia. Espanjassa ja Itävallassa tuotanto jäi lähes edellis-

Keskeiset tunnusluvut

	% -muutos						Keskimäärin	
	2011	2012	2013*	2014 ^E	2015 ^E	2016 ^E	2009→13	2014→18 ^E
Vienti	7.3	-4.0	-0.8	3	2	3	2.6	3
Vientihinta	5.4	-6.6	-6.8	-1	5	4	-4.3	3
<i>Tuottavuuden osatekijät</i>								
Tuotanto (arvonlisäys)	-21.4	3.8	28.0	3.7	2.3	3.3	1.3	3.5
- työpanos	2.1	-7.4	-6.2	-0.8	-0.6	0.0	-4.5	-0.3
- työn tuottavuus	-23.0	12.1	36.5	4.5	2.9	3.4	11.6	3.8
siitä:								
- pääomavaltaistuminen	-1.0	3.1	1.6	-1.6	-1.5	-1.7	1.5	-1.6
- kokonaistuottavuus	-22.2	8.8	34.4	6.1	4.5	5.2	10.1	5.5

Lähteet: Tilastokeskus, Tullihallitus.

Metallien jalostuksen hyödykevirrat vuonna 2013

PANOSKÄYTTÖ

TUOTOS

Lähteet: Tilastokeskus, ETLAn laskelmat.

ETLA S14.2/a13f

vuoden lukemiin. Suomen teräksen tuotanto koki tammi-syyskuussa 9.2 prosenttia, mikä oli selvästi enemmän kuin EU:ssa keskimäärin.

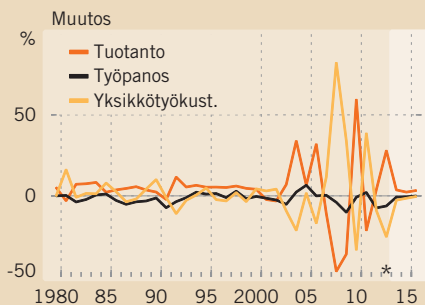
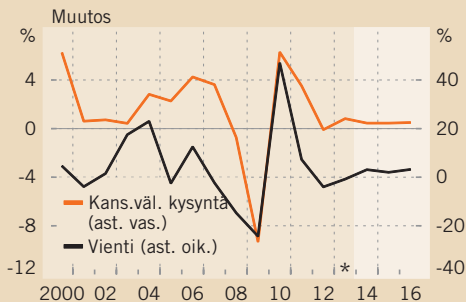
Venäjällä teräksen tuotanto kasvoi 3.1 prosenttia, mutta Ukrainassa se supistui peräti 14 prosenttia. Pohjois-Amerikan tuotanto nousi 2.3 prosenttia, kun taas Etelä-Amerikan väheni 2.6 prosenttia.

Koko maailman teräksen valmistuksen kapasiteetin käyttöaste oli heinä-syyskuussa matalampi kuin viime vuonna vastaavaan aikaan.

EU-MAIDEN TERÄKSEN KYSYNNÄN KASVUVAUHTI HIDASTUU ENSI VUONNA

Teräksen kulutus lisääntyi viime vuonna odotettua enemmän, 3.8 prosenttia, kun kasvu vauhdittui kehittyneissä maissa vuoden jälkipuoliskolla. Kiinan osuus terästuotteiden kokonaiskulutuksesta

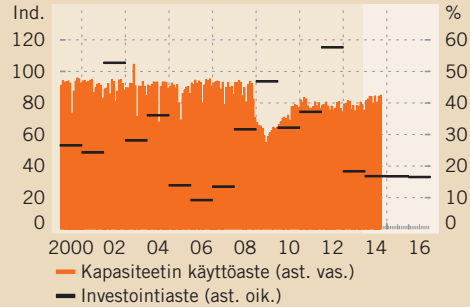
Kysyntä, vienti ja tuotanto

Lähteet: Tilastokeskus, OECD, Tulli.

ETLA S14.2/ad2701

Kapasiteetin käyttöaste ja investointiaste

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S14.2/ad2704

Toimiala valmistaa rautaa, terästä, rautaseoksia, putkia, värimetalleja ja valumetalleja.

Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	3.9
bruttokansantuotteesta	0.8
tavaraviennistä	11.6

¹⁾ käyvin hinnoin vuonna 2013.

Suurimmat yritykset vuonna 2013

	Liikevaihto ¹⁾ , milj. e	Henkilöstö ¹⁾
Outokumpu Oyj	6 745.0	13 200
Rautaruukki Oyj	2 405.0	8 960
Luvata Oy	1 570.0	6 450
Norilsk Nickel Harjavalta Oy	761.0	267
Kuusakoski Group Oy	712.0	2 680

¹⁾ Globaali.

Vientisuudet alueittain tammi-elokuu 2014, %

Alankomaat	23.1	Eurooppa	85.9
Saksa	18.4	- EU28	74.3
Ruotsi	10.8	- Euroalue	52.3
Yhdysvallat	4.9	- EFTA	7
Sveitsi	4.7	Pohjois-Amerikka	5.4
Italia	4.5	Lähi- ja Keski-itä	0.7
Iso-Britannia	4.1	Kauko-itä	6.9
Venäjä	2.9		
Puola	2.8		
Tanska	2.8		

nousi viime vuonna 48.4 prosenttiin. EU28-maiden osuus laski edellisvuodesta 9.1 prosenttiin.

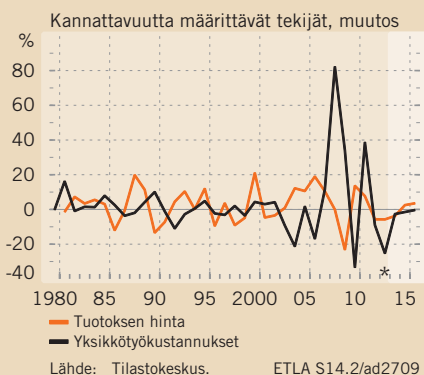
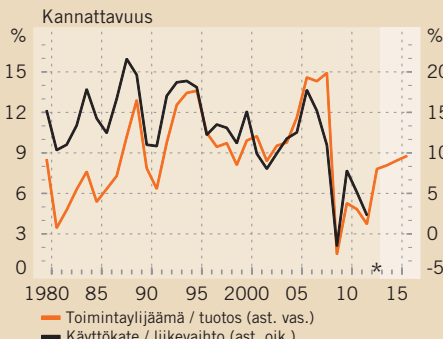
Koko maailman teräksestä hieman yli puolet menee rakentamiseen. Noin 15 prosenttia käytetään mekaanisten koneiden valmistamiseen, noin 13 prosenttia metallituotteisiin ja noin 12 prosenttia autoteollisuuteen. Muiden kulkuneuvojen osuus teräksen kulutuksesta on noin 5 prosenttia, sähkölaitteiston 3 prosenttia ja kulutustavaroiden 2 prosenttia.

Kansainvälinen teräsjärjestö The World Steel Association arvioi kuluvan vuoden lokakuussa, että koko maailman teräksen kulutus kasvaa tänä vuonna 2 prosenttia, eli selvästi vähemmän kuin keväällä arvioitiin. Kehittyneissä maissa kysyntä on tänä vuonna kehittynyt suotuisasti, mutta Kii-

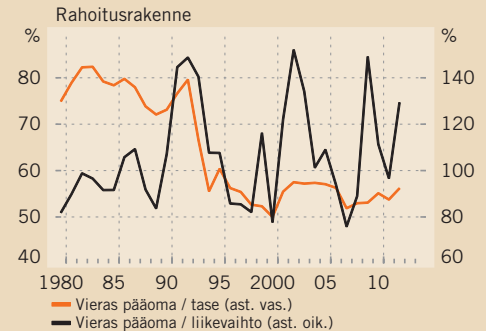
nassa teräksen kulutuksen kasvuvauhti on hidastunut rakenteellisten muutosten seurauksena. Myös Etelä-Amerikassa kysynnän kasvuvauhti on hidastunut tuntuvasti. Pois lukien Kiina, maailman kulutus kasvaa tänä vuonna 3 prosenttia. Kansainvälinen teräsjärjestö arvioi maailman teräksen kulutuksen kasvavan 2 prosenttia myös ensi vuonna. Kehittyneissä maissa kysyntä laantuu, mutta kehittyvissä talouksissa kysyntä vauhdittuu. Kiinassa sen sijaan teräksen kysynnän kasvu hidastuu edelleen.

Kehittyvien maiden teräksen kysyntä kasvaa tänä vuonna vain 1.2 prosenttia ja ensi vuonna 2.2 prosenttia. Kehittyneiden maiden teräksen kysyntä kääntyy uusimpien arvioiden mukaan tänä vuonna peräti 4.3 prosentin kasvuun. Vuonna 2015 kulutuksen arvioidaan kasvavan 1.7 prosenttia.

Kannattavuus

Rahoitusrakenne ja osakekurssit

Kiinassa kulutuksen kasvuvauhti hidastuu tänä vuonna tuntuvasti, ja kysyntä kasvaa vain prosentin, koska hallituksen tavoite tasapainottaa talous rajoittaa investointiaktiiviteettia. Ensi vuonna kulutus kasvaa 0.8 prosenttia.

Intiassa teräksen kysyntä kasvaa tänä vuonna 3.4 prosenttia. Ensi vuonna kulutus kasvaa 6 prosenttia rakenteellisten uudistusten ansiosta.

Japanissa teräksen kulutus kasvaa tänä vuonna 2.3 prosenttia hallituksen talouspolitiikan ansiosta. Vuonna 2015 teräksen kysyntä kuitenkin vähenee 1.5 prosenttia, koska kulutusvero vaikuttaa epäsuotuisasti rakentamiseen ja autoteollisuuteen.

EU28-maissa teräksen kysyntä on tänä vuonna vahvistunut tuntuvasti ja kasvaa 4 prosenttia rakentamisen elpessä. Saksassa kulutus kasvaa tänä vuonna 3.2 prosenttia ja ensi vuonna 2.3 prosenttia. EU-maiden teräksen kysyntä kasvaa ensi vuonna 2.9 prosenttia.

Venäjällä teräksen kysyntä vähenee 0.5 prosenttia tänä vuonna vähäisten infrastruktuuri-investointien ja poliittisen tilanteen takia. Ensi vuonna kysyntä elpyy ja kasvaa 1.1 prosenttia.

Yhdysvalloissa teräksen kysyntä kääntyy tänä vuonna vahvaan 6.7 prosentin kasvuun autoteollisuuden ja energiasektorin vahvan kasvun seurauksena. Ensi vuonna kasvuvauhti hiljenee 1.9 prosenttiin.

Keski- ja Etelä-Amerikassa kulutus kääntyy tänä vuonna 2.4 prosentin laskuun rakenteellisten uudistusten viivästyksen takia. Ensi vuonna kulutus kasvaa 3.4 prosenttia. Brasiliassa mm. korkea inflaatio, yliarvostettu valuutta ja korkeat työvoimakustannukset jarruttavat investointeja. Tämän seurauksena teräksen kysyntä supistuu 4.1 prosenttia tänä vuonna, mutta kääntyy 1.5 prosentin kasvuun ensi vuonna.

EUROOPAN VIENTIOSUUS ON KASVANUT

Suomessa metallien jalostuksen viennin arvo jäi kuluvan vuoden tammi-elokuussa edellisvuotista pienemmäksi. Euroopan osuus metallien jalostuksen viennistä oli 86 prosenttia, toimitukset alueelle olivat 4 prosentin nousussa viimevuotisesta. Toiseksi tärkein vientialue oli Aasia (pl. Lähi- ja Keski-itä), sen osuus oli 7 prosenttia. Vienti alueelle kuitenkin väheni 35 prosenttia. Pohjois-Amerikan vientiosuus oli runsaat 5 prosenttia, ja vienti maanosaan nousi arvoltaan 7 prosenttia.

Toimialan kymmenen tärkeimmän vientimaan osuus alan viennistä oli 79 prosenttia. Alankomaiden osuus oli 23 prosenttia, Saksan 18 prosenttia ja Ruotsin 11 prosenttia. Yhdysvaltojen ja Sveitsin osuus oli vajaat 5 prosenttia. Toimitukset Alankomaihin kasvoivat arvoltaan 11 prosenttia ja Saksaan 38 prosenttia. Vienti Ruotsiin, Sveitsiin ja Italiaan oli laskussa. Vienti Venäjälle väheni arvoltaan 46 prosenttia.

ALAN HENKILÖSTÖN VÄHENEMINEN KOTIMAASSA JATKUI TÄNÄ VUONNA

Teknologiategollisuus ry:n mukaan suomalaiset metallien jalostusyritykset työllistivät vuoden 2013 lopussa noin 15 800 työntekijää Suomessa ja 24 000 henkilöä ulkomaisissa tytäryrityksissä. Henkilöstön määrä ulkomailla väheni noin 14 prosenttia ja kotimaassa noin 7 prosenttia edellisvuodesta. Kuluvan vuoden syyskuun lopussa työntekijöitä oli toimialan yrityksissä kotimaassa noin 15 300. Metallien jalostuksen työpaikoista noin 30 prosenttia voidaan luokitella alihankinnaksi. Ulkomaisesta henkilöstöstä noin 60 prosenttia työskentelee Länsi-Euroopassa sekä Pohjois-Amerikassa.

METALLIEN JALOSTUKSEN VIENTIHINNAT OVAT KÄÄNTYNEET NOUSUUN

Teollisuustuotannon volyyymi-indeksin mukaan Suomen metallien jalostuksen tuotanto lisääntyi kuluvan vuoden tammi-elokuussa 4.9 prosenttia vuodentakaisesta.

Metallien jalostuksen vientihinnat ovat kääntyneet nousuun, mutta tammi-syyskuussa ne jäivät vielä keskimäärin 2.5 prosenttia viimevuotista matalammiksi. Toimialan viennin määrä lisääntyi kuluvan vuoden tammi-elokuussa vajaat 3 prosenttia vuodentakaisesta.

Metallien jalostuksen viennin määrä kasvaa tänä vuonna noin 3 prosenttia. Ensi vuonna toimialan viennin arvioidaan lisääntyvän 2 prosenttia.

ETLA arvioi, että toimialan tuotos kasvaa vajaat 4 prosenttia tänä vuonna ja runsaat 2 prosenttia ensi vuonna. Teollisuustuotannon volyymi-indeksin ja kansantalouden tilinpidon mukaiset tuotokset poikkeavat jonkin verran toisistaan.

Koneiden, metallituotteiden ja kulkuneuvojen valmistus

Teknologiategollisuus ry:n mukaan kone- ja metallituoteteollisuus työllisti viime vuonna 125 000 henkilöä. Syyskuun lopulla henkilöstön määrä oli enää 118 400. Talouskriisiä edeltävänä vuonna 2008 ala työllisti Suomessa 150 100 henkilöä.

KONEIDEN JA LAITTEIDEN VALMISTUS

Koneiden ja laitteiden vienti Kiinaan on tänä vuonna vähentynyt kolmanneksen

Koneiden ja laitteiden viennin supistuminen jatkuu kuluvan vuoden tammi-elokuussa, kun vienti Venäjälle, Kiinaan, Ruotsiin, Saksaan, Norjaan, Etelä-Koreaan, Ranskaan ja Alankomaihin vähe-

ni. Toimitukset Yhdysvaltoihin, Isoon-Britanniaan, Brasiliaan, Italiaan, Espanjaan, Viroon, Japaniin ja Belgiaan lisääntyivät. Koneiden ja laitteiden viennin väheneminen alkoi jo vuoden 2012 puolivälissä. Elpymistä ei vielä näy. Viennin määrä supistui tammi-elokuussa 8.5 prosenttia vuodentakaisesta.

Arvoltaan koneiden ja laitteiden vienti väheni kuluvan vuoden tammi-elokuussa 8 prosenttia edellisvuodesta. Alan vienti Eurooppaan väheni 5 prosenttia. Maanosan osuus koko toimialan viennistä oli 58 prosenttia. Euroalueen osuus alan

Vienti ja tuotanto

Kone- ja laitteollisuus, 2010=100, kausitas.

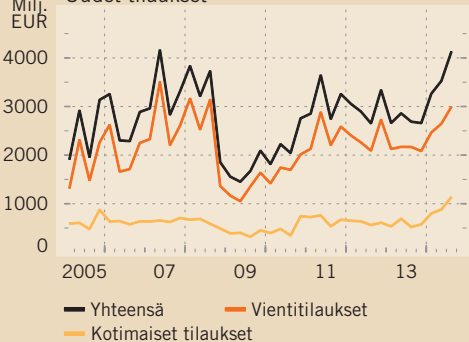
Metallituoteteollisuus, 2010=100, kausitas.

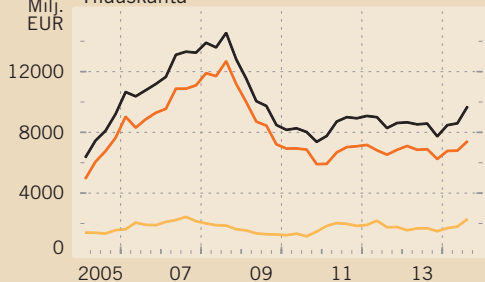
ETLA S14.2/ad28klm01

Tilaukset

Uudet tilaukset

Tilaukanta

Lähde: Teknologiategollisuus ry.

ETLA S14.2/ad28klm02

viennistä oli 23 prosenttia, vienti sinne väheni prosentin vuodentakaisesta. Kaikkien EU-maiden osuus oli 39 prosenttia. Vienti EU-maihin lisääntyi prosentin.

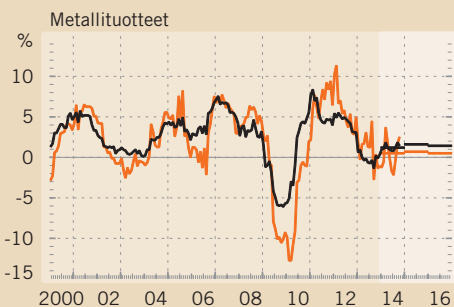
Aasiaan vietyjen tavaroiden arvo oli 13 prosenttia vuodentakaista pienempi, ja sen osuus alan viennistä oli 19 prosenttia. Vienti Pohjois-Amerikkaan nousi arvoltaan 2 prosenttia (sen osuus oli 8 prosenttia). Etelä-Amerikan osuus viennistä oli vajaat 5 prosenttia, kun viennin arvo jäi 22 prosenttia edellisvuotista pienemmäksi. Toimitukset Lähi- ja Keski-itään vähenivät 33 prosenttia, alueen osuus oli vajaat 3 prosenttia.

Kaivos-, louhinta- ja rakennuskoneiden osuus koneiteollisuuden viennistä oli 17 prosenttia kuluvan vuoden tammi-elokuussa. Viennin arvo oli 27

prosentin laskussa vuodentakaisesta. Tavararyhmän tärkeimmät vientimaat olivat Venäjä, Yhdysvallat, Kiina, Ruotsi ja Australia. Vain vientimme Yhdysvaltoihin kasvoi.

Nosto- ja siirtolaitteiden vientitoimitusten arvo nousi 9 prosenttia vuodentakaisesta, niiden osuus oli 13 prosenttia. Maa- ja metsätalouskoneiden viennin arvo kasvoi 10 prosenttia. Ryhmän osuus alan viennistä oli runsaat 10 prosenttia. Muiden erikoiskoneiden vienti väheni arvoltaan 10 prosenttia, ja niiden osuus oli niinkään 10 prosenttia. Laakerien ja hammaspyörien vienti oli vahvassa 36 prosentin kasvussa. Niiden osuus oli runsaat 7 prosenttia. Moottorien sekä turbiinien viennin arvo nousi prosentin vuodentakaisesta ja niiden osuus oli 7 prosenttia. Muiden yleiskäyttöön tarkoitettujen koneiden vienti supis-

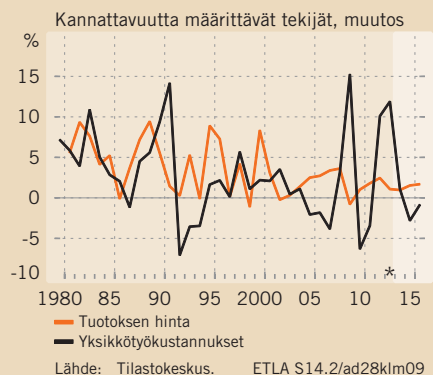
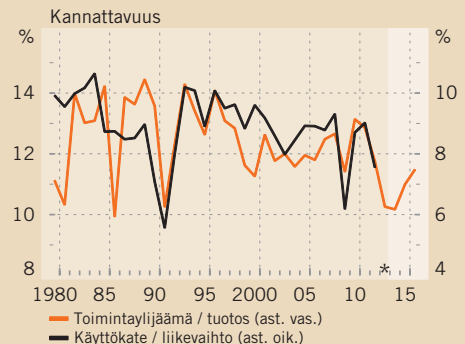
Hintojen muutos

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S14.2/ad28klm07

Kannattavuus

tui arvoltaan 4 prosenttia. Niiden osuus oli vajaat 7 prosenttia. Paperikoneiden vienti supistui arvoltaan 46 prosenttia. Viiden suurimman tuoteryhmän yhteenlaskettu osuus koneiteollisuuden viennistä oli tammi-elokuussa 58 prosenttia.

Kone- ja metallituoteteollisuuden (koneet, metallituotteet, kulkuneuvot) uusien vientitilausten arvo nousi heinä-syyskuussa peräti 38 prosenttia vuodentakaisesta ja 13 prosenttia edellisestä neljänneksestä muutaman suuren tilauksen an-

Keskeiset tunnusluvut

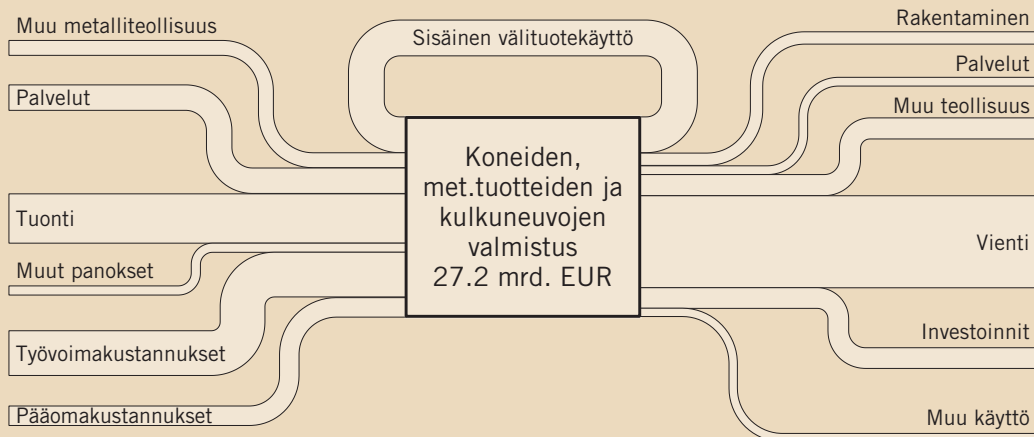
	% -muutos						Keskimäärin	
	2011	2012	2013*	2014 ^F	2015 ^E	2016 ^F	2009→13	2014→18 ^E
Vienti	-0.5	0.0	-3.9	1	6	8	-7.8	6
Vientihinta	2.3	2.5	1.9	0	0	0	1.3	1
<i>Tuottavuuden osatekijät</i>								
Tuotanto (arvonlisäys)	11.0	-4.0	-12.0	-3.3	2.6	4.2	-6.2	2.8
- työpanos	4.4	2.3	-2.9	-4.0	-0.7	0.3	-3.4	-0.3
- työn tuottavuus	6.3	-6.2	-9.3	0.7	3.4	3.9	-2.4	3.1
siitä:								
- pääomavaltuistuminen	-1.7	-0.7	0.9	0.9	0.0	-0.1	1.4	0.0
- kokonaistuottavuus	8.1	-5.5	-10.1	-0.2	3.4	4.1	-3.6	3.1

Lähteet: Tilastokeskus, Tullihallitus.

Koneiden, met.tuotteiden ja kulkuneuvojen valmistuksen hyödykevirrat vuonna 2013

PANOSKÄYTTÖ

TUOTOS

Lähteet: Tilastokeskus, ETLAn laskelmat.

ETLA S14.2/a13i

siosta. Vientitilaukanta oli siten syyskuun lopulla 8 prosenttia korkeammalla tasolla kuin vuotaiiemmin. Suurimmassa osassa yrityksiä sekä uudet tilaukset että tilauskannat kuitenkin supistuivat kolmannella neljänneksellä. Koneiden ja

laitteiden vientimäärän arvioidaan supistuvan 8 prosenttia tänä vuonna. Ensi vuonna alan viennin odotetaan kääntyvän vajaan 4 prosentin kasvuun.

Alan tuotanto väheni kuluvan vuoden tammi-elokuussa teollisuustuotannon volyymi-indeksin mukaan 14 prosenttia vuodentakaisesta. Yleiskäyttöön tarkoitettujen voimakoneiden valmistus putosi 24 prosenttia ja metallin työstökoneiden ja konetyökalujen valmistus 23 prosenttia. Maa- ja metsätalouskoneiden valmistus sen sijaan kohosi 14 prosenttia. Koneiden ja laitteiden tuotanto supistuu vielä vajaat 5 prosenttia tänä vuonna. Ensi vuonna tuotanto kääntyy noin 2 prosentin kasvuun.

Kone- ja laiteollisuuden osuus koko tavaraviennistä oli viime vuonna supistumisesta huolimatta runsaat 13 prosenttia, ja sen osuus tuotannosta oli vajaat 14 prosenttia. Toimialan vaikutus kokokansantalouteen on siten hyvin merkittävä. Lähivuosi- na alan kannattavuuden odotetaan nousevan.

Koneteollisuus valmistaa mm. voimakoneita, massa- ja paperikoneita, hissejä, nosto- ja siirtolaitteita, maa- ja metsätalouskoneita sekä kaivos- ja louhintakoneita.

Metallituoteteollisuus valmistaa mm. metallirakenteita, höyrykattiloita, lukkoja ja saranoita, työkaluja sekä keskuslämmityskattiloita.

Kulkuneuvojen valmistuksen tärkeimmät tuoteryhmät ovat laivat, autot ja perävaunut.

Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	24.9
bruttokansantuotteesta	5.1
tavaraviennistä	19.9

¹⁾ Käyvin hinnoin vuonna 2013.

Suurimmat yritykset vuonna 2013

	Liikevaihto ¹⁾ , milj. e	Henkilöstö ¹⁾
Kone Oyj	6 932.6	41 100
Wärtsilä Oyj Abp	4 654.0	18 700
Metso Oyj	3 858.0	16 700
Cargotec Oyj	3 181.0	10 200
Valmet Oyj	2 600.0	12 300

¹⁾ Globaali.

Vientiosuudet alueittain tammi-elokuu 2014, %

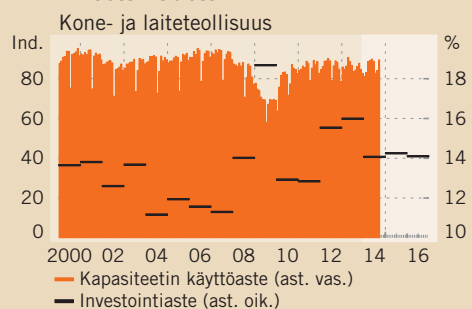
Saksa	16.0	Eurooppa	68.0
Ruotsi	11.0	- EU28	49.5
Venäjä	10.8	- Euroalue	31.0
Yhdysvallat	6.2	- EFTA	5.8
Norja	5.1	Pohjois-Amerikka	7.6
Kiina	4.9	Etelä-Amerikka	3.8
Ranska	3.1	Lähi- ja Keski-itä	2.0
Etelä-Korea	3.0	Kauko-itä	13.5
Viro	2.7	Afrikka	2.5
Alankomaat	2.6	Oseania	1.6

METALLITUOTTEIDEN VALMISTUS

Metallituotteiden vienti kasvaa vain Aasiaan, Etelä-Amerikkaan ja Oseaniaan

Eurooppa on metallituotteiden tärkein markkina-alue. Sen osuus oli kuluvan vuoden tammi-elokuussa 75 prosenttia alan viennistä. Euroalueen osuus oli 22 prosenttia ja muiden EU-maiden 29 prosenttia.

Kapasiteetin käyttöaste ja investointiaste

Lähde: Tilastokeskus. ETLA S14.2/ad28klm04

Metallituotteiden viennin arvo väheni tammi-elokuussa 21 prosenttia vuotta aikaisemmasta. Vienti Eurooppaan väheni arvoltaan 12 prosenttia. Toimitukset EU-maihin vähenivät prosentin vuodentakaisesta, mutta vienti euroalueelle pysyi edellisvuoden lukemissa.

Vienti Aasiaan (pl. Lähi- ja Keski-itä) nousi 23 prosenttia, ja sen osuus alan viennistä oli 9 prosenttia. Metallituotteiden vienti Pohjois-Amerikkaan väheni kuluvan vuoden tammi-elokuussa 74 prosenttia viimevuotisesta. Alueen vientiosuus oli 7 prosenttia. Toimitukset Etelä-Amerikkaan kohosivat 144 prosenttia, ja alueen osuus oli runsaat 4 prosenttia. Toimitukset Lähi- ja Keski-itään laskivat 24 prosenttia viimevuotisesta, ja alueen osuus oli runsaat 2 prosenttia.

Arvioimme syyskuussa, että metallituotteiden viennin määrä supistuu tänä vuonna 13 prosenttia, mutta kasvaa ensi vuonna 3 prosenttia tämänvuotisesta.

Alan tuotanto lisääntyi teollisuustuotannon volyymin indeksin mukaan tammi-elokuussa puolisen prosenttia vuodentakaisesta. Metallisäiliöiden ja altaiden valmistus oli 13 prosentin laskussa, mutta höyrykattiloiden valmistus sekä metallien takominen ja puristaminen nousi vajaat 7 prosenttia. Metallituotteiden tuotanto vähenee tänä vuonna runsaat 3 prosenttia, mutta kasvaa ensi vuonna vajaat 3 prosenttia.

KULKUNEUVOJEN VALMISTUS

Eurooppalaiset hallitsevat yhä risteilyalusten markkinoita

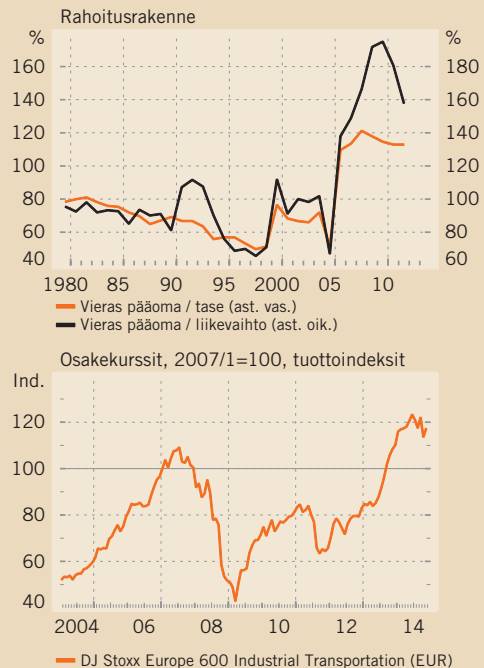
Maailman johtavat laivanrakennusmaat ovat Kiina, Etelä-Korea ja Japani. Kiinan osuus maailman laivanrakennuksen tuotannosta (mitattuna bruttonneissa) oli 37 prosenttia vuonna 2013. Etelä-Korean osuus oli 35 prosenttia ja Japanin 21 prosenttia. Euroopan osuus oli vain runsaat 2 prosenttia ja muiden maiden runsaat 5 prosenttia.

Matkustajalaivojen osuus kaikista koko maailmassa valmistuneista laivoista oli 0.8 prosenttia vuonna 2013. Eurooppalaiset ovat tähän asti hal-

linneet risteilyalusten ja automatkustajalaivojen markkinoita, mutta Aasian maiden telakat ovat entistä enemmän pyrkimässä näille markkinoille. Valtaosa Aasian tuotannosta on kuitenkin bulkialuksia, tankkereita, tavallisia rahtilaivoja sekä konttilaivoja. Kiinassa oli vuonna 2012 153 telakkaa, Etelä-Koreassa 18 ja Japanissa 45 telakkaa. Euroopan maista Saksassa on 6 telakkaa, Italiassa 7 ja Norjassa 17 telakkaa. Kiina oli vuonna 2012 bulkialusten maailmanlaajuinen markkinajohtaja, kun taas Etelä-Korea oli konttialusten ja tankkereiden markkinajohtaja.

Laivanrakennuksen tulevaisuuden haasteita ovat muun muassa ylikapasiteetti, matalammat hinnat, pienemmät tilauskannat, uusien tilausten rajoitus ja lisääntyvä sääntely.

Rahoitusrakenne ja osakekurssit

Lähteet: Tilastokeskus, Bloomberg. ETLA S14.2/ad28klm10

TELAKKATEOLLISUUDEN TILAUSKANTA ON TÄNÄ VUONNA TUNTUVASTI KOHENTUNUT

Laivanrakennusyhtiö STX Finland ilmoitti syyskuussa 2013, että toiminta Rauman telakalla päättyy ja laivanrakentaminen keskitetään Turun telakalle. Päätöksen taustalla olivat kannattavuusongelmat ja alan koveneva kilpailu. Saksalaisen Meyer Werftin ja Suomen valtion neuvottelet Turun telakan ostamisesta eteläkorealaiselta STX:ltä alkoivat keväällä 2014. Sopimus allekirjoitettiin elokuussa, ja kilpailuviranomaiset hyväksyivät sopimuksen syyskuussa. Telakan uusi nimi on Meyer Turku Oy.

Meriteollisuus työllistää Suomessa noin 20 000 henkilöä. Telakoiden lisäksi siihen kuuluvat meriteknisen alan kokonaistoimittajat, laivasuunnittelutoimistot, järjestelmä-, laite- ja materiaalitointajat sekä offshore-teollisuus.

Telakkateollisuuden vientitilauuskanta on tuntuvasti parantunut Turun telakan omistusjärjestelyjen myötä.

Keväällä 2015 luovutetaan tänä vuonna toimitettun risteilyaluksen sisaralus Turun telakalta. Tilaja on saksalainen TUI Cruises.

Archtech Helsinki Shipyard Oy rakentaa yhteistyössä Viipurin telakan kanssa jäänmurtajan. Alus luovutetaan Venäjän liikenneministeriölle elokuussa 2015.

Liikennevirasto tilasi kuluvan vuoden helmikuussa perusjäänmurtajan Helsingin telakalta. Hanke on saanut EU-tukea. Alus valmistuu vuoden 2016 alussa.

Venäjän suurin varustamo Sovcomflot tilasi puolestaan huhtikuussa Archtech Helsinki Shipyardilta jäätämurtavan huoltoaluksen, jonka toimitusajankohta on kesäkuu 2016.

Helsingin telakka sai lisäksi kuluvan vuoden elokuussa tilauksen Venäjältä kolmesta pienemmästä jäätämurtavasta valmius- ja huoltoaluksesta. Ensimmäinen alus toimitetaan Sovcomflotille

syyskuussa 2016 ja viimeinen maaliskuussa 2017.

Turun telakka sai omistusjärjestelyjen myötä kaksi uutta risteilijätilausta TUI Cruises varustamolta. Ensimmäinen näistä valmistuu keväällä 2016 ja toinen keväällä 2017.

Suuret Oasis 3 ja Oasis 4 -risteilijät rakennetaan Ranskan STX-telakalla eikä Suomessa kuten kaksi ensimmäistä Oasis-luokan alusta. Silti myös monet suomalaiset alihankkijat hyötyvät risteilijätilauksista, varsinkin kun heillä on aikaisempaa kokemusta samanlaisesta projektista. Kun Oasis 3 tilattiin, monet suomalaisyritykset solmivat alihankintasopimuksen ranskalaistelakan kanssa. Tämä on hyvä esimerkki siitä, että varsinaisen tilauksen menettäminen ei kaada koko alihankintaverkostoa. Alihankinnan osuus risteilijän arvosta on noin 80 prosenttia.

HENKILÖAUTOJEN TUOTANTO ON TÄNÄ VUONNA KÄÄNTYNYT KASVUUN EU-MAISSA

Koko maailman moottoriajoneuvojen yhteenlaskettu tuotanto lisääntyi 3.7 prosenttia vuonna 2013. Kaikkien moottoriajoneuvojen tuotannosta EU-maiden osuus oli 18.6 prosenttia. Amerikan osuus oli 24.2 prosenttia ja Aasian ja Oseanian yhteenlaskettu osuus 52.4 prosenttia. Yhdysvallat, Kiina, Japani, Kanada ja Thaimaa ovat suurimmat pakettiautojen, kuorma-autojen ja linja-autojen valmistajat. Japanin ja Kanadan tuotanto oli viime vuonna laskussa. EU:ssa pakettiautojen, kuorma-autojen ja linja-autojen tuotantomäärä ei vielä ole noussut takaisin taantumaa edeltäneelle vuoden 2007 tasolle.

Kolme neljäsosaa koko maailman moottoriajoneuvojen valmistuksesta on henkilöautojen tuotantoa. EU-maissa vastaava luku on 90 prosenttia. Autoteollisuus on EU:ssa suurin T&K-investoija 25 prosentin osuudellaan. Ala työllistää 10 prosenttia tehdasteollisuuden työntekijöistä.

Koko maailman henkilöautojen tuotannossa vuosien 2008 ja 2009 taantuma ohitettiin selvästi jo vuonna 2010. Vuonna 2011 henkilöautojen

tuotanto kasvoi 2.9 prosenttia, vuonna 2012 5.2 prosenttia ja viime vuonna 3.7 prosenttia. EU:ssa ja Japanissa tuotantomäärä ei kuitenkaan vielä ole noussut takaisin taantumaa edeltäneelle vuoden 2007 tasolle. EU-maiden henkilöautojen tuotanto jäi viime vuonna edellisvuoden lukemiin. Kiinassa sen sijaan henkilöautojen tuotanto on noussut räjähdysmäisesti. Vuodesta 2007 tuotantomäärä on kolminkertaistunut. Kiina nousi siten maailman suurimmaksi henkilöautojen tuottajamaaksi vuonna 2012. Viime vuonna sen osuus koko maailman henkilöautojen tuotannosta oli 27.6 prosenttia.

Japanin osuus laski runsaan prosenttiyksikön 12.5 prosenttiin. Saksa oli kolmanneksi suurin tuottaja, sen osuus oli 8.3 prosenttia. Yhdysvallat oli neljännellä sijalla 6.7 prosentin osuudella. Etelä-Korea oli viidenneksi suurin tuottajamaa, sen osuus oli 6.3 prosenttia. Kymmenen suurimman tuottajamaan joukkoon kuuluvat myös Intia 4.8 prosentin osuudella ja Brasilia 4.2 prosentin osuudella. Venäjän osuus henkilöautojen tuotannosta laski 2.9 prosenttiin vuonna 2013. Meksikon osuus tuotannosta oli viime vuonna 2.7 prosenttia ja Espanjan 2.6 prosenttia.

Euroopassa on vajaat 300 autotehdasta. Saksassa on 43 tehdasta, Ranskassa, Isossa-Britanniassa ja Venäjällä on kussakin 34 tehdasta ja Italiassa 22 tehdasta. Ukrainassa on 7 tehdasta. Autojen suurimmat markkina-alueet Euroopassa ovat niinikään Saksa, Iso-Britannia, Ranska, Italia ja Venäjä. Pienten autojen osuus myydyistä uusista autoista oli 33 prosenttia vuonna 2013. Euroopassa valmistetuista henkilöautoista 7.4 prosenttia vietiin Venäjälle. Toimitukset vähenivät 21 prosenttia edellisvuodesta.

Kuluvan vuoden ensimmäisellä vuosipuoliskolla koko maailman henkilöautojen tuotanto lisääntyi 3.9 prosenttia. EU-maiden tuotanto oli 4.5 prosentin kasvussa, mutta Amerikan tuotanto väheni 9 prosenttia. Aasian ja Oseanian yhteenlaskettu tuotanto kasvoi 7.8 prosenttia.

EU:ssa uusien henkilöautojen rekisteröinnit lisääntyivät kuluvan vuoden tammi-syyskuussa 6.1 prosenttia viimevuotisesta. Suurilla markkina-alueilla rekisteröinnit nousivat Espanjassa 17 prosenttia, Isossa-Britanniassa 9 prosenttia, Italiassa vajaat 4 prosenttia, Saksassa vajaat 3 prosenttia ja Ranskassa 2 prosenttia. Uusien autojen kysyntä väheni vain Belgiassa, Itävallassa ja Alankomaissa. Niiden rekisteröinnit kohosivat yli 20 prosenttia Kroatiassa, Kreikassa, Unkarissa, Irlassa, Liettuassa, Portugalissa ja Romaniassa.

Moottoriajoneuvojen vienti Suomesta kasvaa voimakkaasti myös ensi vuonna

Suomen moottoriajoneuvojen, perävaunujen ja puoliperävaunujen viennin arvo nousi kuluvan vuoden tammi-elokuussa 68 prosenttia vuodentakaisesta. Henkilöautojen osuus oli 46 prosenttia ja tavarankuljetukseen tarkoitettujen moottoriajoneuvojen osuus oli 17 prosenttia. Erikoismoottoriajoneuvojen osuus oli 10 prosenttia. Moottoriajoneuvojen osien ja tarvikkeiden osuus oli 8 prosenttia ja perävaunujen ja puoliperävaunujen osuus oli 6 prosenttia. Vähintään 10 henkilön kuljettamiseen tarkoitettujen moottoriajoneuvojen osuus oli 3 prosenttia. Turvavöiden, turvatyynyjen sekä korien osien ja tarvikkeiden osuus oli niinikään 3 prosenttia.

Henkilöautojen vienti Suomesta oli huipussaan vuosina 2006–2008, jolloin suurin osa oli jälleenvientiä Venäjälle. Vuonna 2008 vietiin 121 503 kappaletta henkilöautoja, mutta niiden vienti putosi 35 422 kappaleeseen vuonna 2009. Vuonna 2012 henkilöautoja vietiin vain 9 157 kappaletta. Viime vuonna henkilöautojen vienti nousi 16 311 kappaleeseen.

Autojen jälleenvienti Suomen kautta Venäjälle pysyy myös jatkossa vähäisenä, koska autojen tuonti suoraan Venäjälle lisääntyi kun Laukaansuun suursatama (Ust-Lugan satama) Pietarin lähistöllä otettiin käyttöön.

Uudenkaupungin autotehdas ja Daimler AG sopivat heinäkuussa 2012 Mercedes-Benz A-sarjan autojen valmistamisesta. Sarjatuotanto aloit-

tiin elokuussa 2013. Lisää työntekijöitä palkattiin keväällä ja kesällä 2014. Tuotantoa nostettiin kahteen työvuoroon toukokuussa. Tämän syksyn aikana palkataan vielä lisää autonrakentajia, jotta tuotantomääriä pystytään nostamaan tavoitetasolle. Vuodesta 2013 vuoteen 2016 autoja aiotaan valmistaa yli 100 000 kappaletta.

Henkilöautojen vienti kohosi kuluvan vuoden tammi-elokuussa arvoltaan 425 prosenttia viimevuotisesta. Vienti Saksaan nousi Mercedes Benz-toimitusten ansiosta 3 600 prosenttia. Henkilöautojen viennistä meni Saksaan 84 prosenttia, Viroon 6 prosenttia, Liettuaan vajaat 3 prosenttia, Latviaan runsaat 2 prosenttia ja Norjaan 2 prosenttia. Venäjän osuus oli vain 0.2 prosenttia.

Moottoriajoneuvojen osuus kulkuneuvoteollisuuden viennin arvosta oli kuluvan vuoden alkupuoliskolla 49 prosenttia ja muiden kulkuneuvojen osuus 51 prosenttia.

Kulkuneuvojen vienti kasvaa tänä vuonna vajaat 40 prosenttia. Moottoriajoneuvojen vientimäärän odotetaan kasvavan vajaat 50 prosenttia ja laivateollisuuden runsaat 20 prosenttia viimevuotisesta. Kulkuneuvoteollisuuden tuotanto kasvaa 5 prosenttia.

Laivateollisuuden vienti supistuu ensi vuonna noin 15 prosenttia, mutta moottoriajoneuvojen vienti kasvaa noin 30 prosenttia tämänvuotisesta. Koko kulkuneuvoteollisuuden vienti kasvaa siten vajaat 15 prosenttia ja tuotanto 4 prosenttia.

Paperiteollisuus

VERKKOKAUPPA KASVATTA KARTONGIN KYSYNTÄÄ

Euroopassa paino- ja kirjoituspaperin kysyntä-tilanne on helpottumassa. Sähköisen median merkitys tosin kasvaa edelleen painetun median kustannuksella, mikä pysyvästi vähentää painopaperin tarvetta. Tämä rakenteellinen muutos jatkuu vielä useita vuosia. Se sai alkunsa Yhdysvalloista, missä lukulaitteiden ja muun sähköisen median käyttö on lisääntynyt voimakkaasti. Paino- ja kirjoituspaperin kysynnän lasku jatkuu siis Euroopassa, vaikka talous elpyykin. Tuotantokapasiteettia on kuitenkin selvästi leikattu sekä Euroopassa että Pohjois-Amerikassa, mikä vähentää kilpailua markkinoilla. Suomen paperiteollisuuden viennistä noin 70 prosenttia menee Euroopan markkinoille. Toimialan näkymät riippuvat siten pitkälti Euroopan tilanteesta.

Kartongin ja pakkausmateriaalien kysyntä on edelleen nousussa lisääntyneen verkkokaupan ansiosta. Pakkauskartongin kysyntä on vahvaa varsinkin Aasiassa, missä teollisuus- ja kulutus-tavaroiden valmistus on lisääntynyt. Myös Itä-Euroopassa ja Etelä-Amerikassa kartongin kysyntä on kasvussa.

Myös pehmopaperin kysyntä on kasvussa, varsinkin Itä-Euroopassa. Aasiassa sitä kulutetaan jo enemmän kuin Pohjois-Amerikassa. Kiinassa pehmopaperien kysyntä voi kuitenkin vähentyä hidastuneen talouskasvun takia.

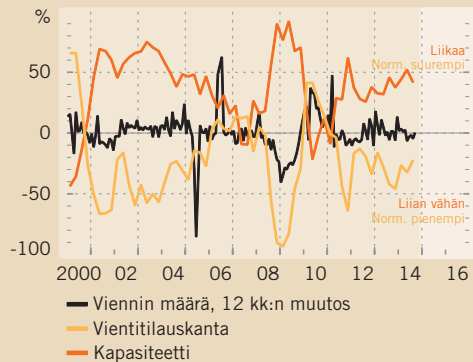
Sellun markkinatilanne pysyy hyvänä, koska pehmopaperien käyttö kasvaa. Lisäksi kierrätyspaperin saatavuus on heikentynyt pehmopaperien vähentyneen kulutuksen myötä, mikä on lisännyt sellun kysyntää. Samanaikaisesti vanhaa sellukapasiteettia suljetaan Kiinassa ja Kanadassa.

Sähköinen viestintä on valtaamassa alaa myös kehittyvillä markkinoilla. Varsinkin Japanissa ja Etelä-Koreassa sen suosio on suuri. Kiinassa on

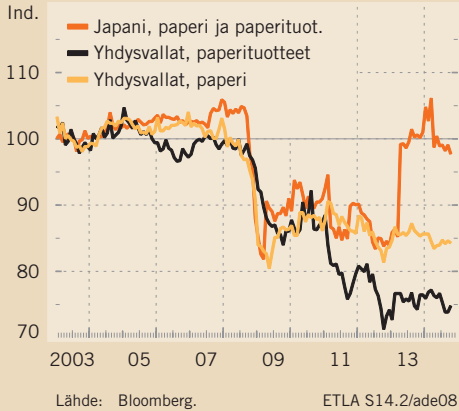
Hintojen muutos

Vienti, tuotanto ja tilaukset

Kansainvälinen toimialakehitys, tuotannon määrä, 2003=100

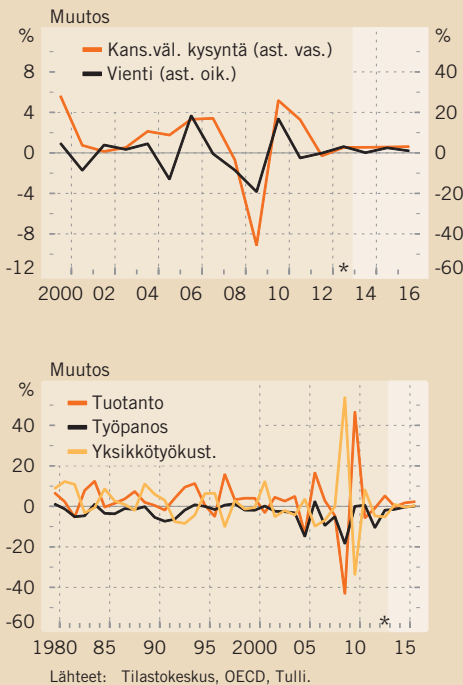

merkkejä siitä, että paino- ja kirjoituspaperin kysyntä kasvaa aiempaa hitaammin. Mainonta on löytänyt uuden kanavan ja osittain siirtynyt sähköiseen mediaan.

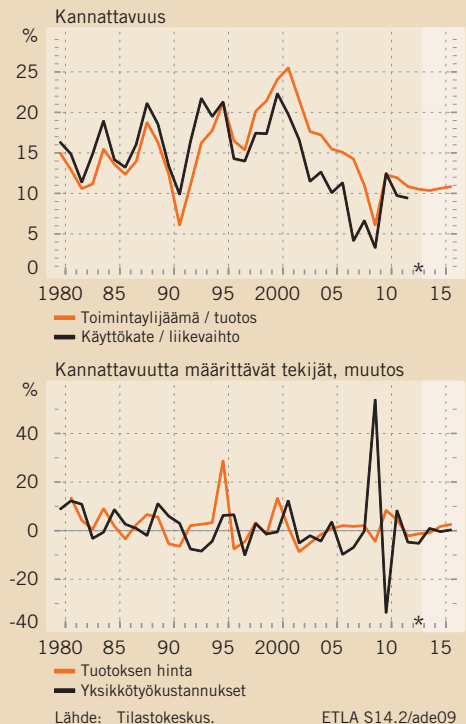
Maaiallaajuisesti paperiteollisuuden tuotanto on enenevässä määrin siirtymässä Aasiaan ja Etelä-Amerikkaan lähemmäksi markkinoita. Aasian osuus koko maailman paperin ja kartongin kulutuksesta on yli 40 prosenttia. Kiinasta myös viedään paperia länsimarkkinoille, mikä kiristää kilpailua.

Kiina nousi vuonna 2009 paperin ja kartongin suurimmaksi tuottaja- ja kuluttajamaaksi. Pakkauskartongin ja pakkauspaperin osuus Kiinan paperin ja kartongin kulutuksesta ja tuotannosta on noin 70 prosenttia. Kiinasta tuli paperin ja kartongin nettoviejä vuonna 2007.

Kysyntä, vienti ja tuotanto

Kannattavuus

PAINO- JA KIRJOITUSPAPERIN OSUUS EUROOPAN TUOTANNOSTA ON LASKENUT

Maailman suurimmat paperin ja kartongin tuottajamaat ovat Kiina, USA, Japani, Saksa, Ruotsi, Etelä-Korea, Kanada, Suomi, Brasilia ja Indonesia. Kiinan osuus koko maailman paperin ja kar-

tongin tuotannosta oli 26 prosenttia vuonna 2012. Yhdysvaltojen osuus oli 19 prosenttia. Suurimmat massan tuottajamaat ovat Yhdysvallat, Kiina, Kanada, Brasilia, Ruotsi, Suomi, Japani, Venäjä, Indonesia ja Chile. Yhdysvaltojen osuus maailman kokonaistuotannosta oli 30

Keskeiset tunnusluvut

	% -muutos						Keskimäärin	
	2011	2012	2013*	2014 ^E	2015 ^E	2016 ^E	2009→13	2014→18 ^E
Vienti	-2.5	-0.1	3.1	0	2	1	-1.1	1
Vientihinta	6.6	-2.3	-2.0	-1	0	0	1.0	0
<i>Tuottavuuden osatekijät</i>								
Tuotanto (arvonlisäys)	-5.7	-0.9	5.2	-0.2	1.7	2.3	-3.9	1.5
- työpanos	0.6	-10.5	-1.9	-1.4	-0.4	0.2	-6.1	-0.4
- työn tuottavuus	-6.2	10.8	7.2	1.3	2.1	2.2	5.6	2.0
siitä:								
- pääomavaltaituminen	-2.7	3.8	-0.7	-1.4	-1.8	-2.0	1.0	-1.7
- kokonaistuottavuus	-3.7	6.7	8.0	2.8	4.0	4.2	5.2	3.7

Lähteet: Tilastokeskus, Tullihallitus.

Paperiteollisuuden hyödykevirrat vuonna 2013

PANOSKÄYTTÖ

Metsätalous
Kemia
Energia
Liikenne
Tuonti
Muut panokset
Työvoimakustannukset
Pääomakustannukset

Sisäinen väliuotekäyttö

Paperi-
teollisuus
13.3 mrd. EUR

TUOTOS

Muu teollisuus

Vienti

Palvelut

Muu käyttö

Lähteet: Tilastokeskus, ETLAn laskelmat.

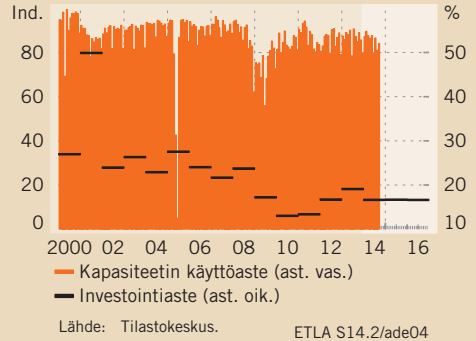
ETLA S14.2/a13d

prosenttia vuonna 2012 ja Kiinan 11 prosenttia. Maailman suurimmat metsäteollisuusyritykset ovat International Paper, Kimberly-Clark, Procter & Gamble, Oji Paper, Stora Enso, SCA ja UPM-Kymmene.

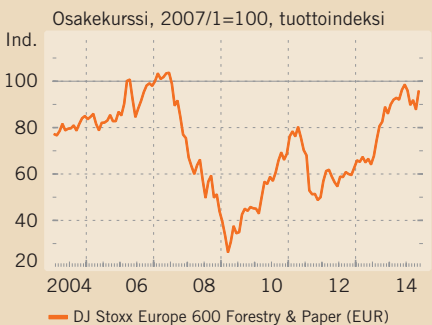
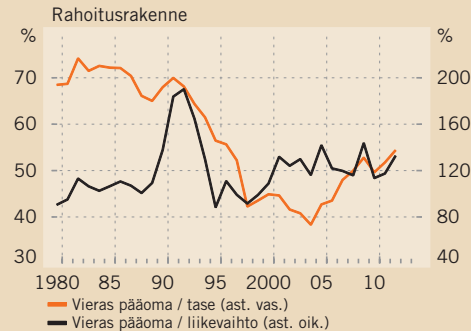
Euroopan suurimmat metsäteollisuusyritykset ovat Stora Enso, SCA, UPM-Kymmene, Smurfit Kappa Group, Mondi ja Metsä Group. Saksan osuus Euroopan paperin ja kartongin tuotannosta vuonna 2013 oli 25 prosenttia, Suomen 12 prosenttia, Ruotsin 12 prosenttia, Italian 9 prosenttia ja Ranskan 9 prosenttia.

Paino- ja kirjoituspaperien osuus Euroopan tuotannosta vuonna 2013 oli 42 prosenttia, pakkausmateriaalien osuus oli 46 prosenttia, pehmo-paperien osuus 8 prosenttia ja muiden paperien osuus 4 prosenttia.

Kapasiteetin käyttöaste ja investointiaste

Rahoitusrakenne ja osakekurssi

Lähteet: Tilastokeskus, Bloomberg. ETLA S14.2/ade10

Toimiala valmistaa sellua, paperia ja kartonkia.

Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	7.8
bruttokansantuotteesta	1.6
tavaraviennistä	15.8

¹⁾ Käyvin hinnoin vuonna 2013.

Suurimmat yritykset vuonna 2013

	Liikevaihto ¹⁾ , milj. e	Henkilöstö ²⁾
UPM-Kymmene Oyj	9 869.0	17 783
Stora Enso Oyj	8 605.0	21 351
Metsä Group	4 333.0	6 826
Sappi Finland Operations Oy	455.0	596
Walki Group Oy	291.8	948

¹⁾ Konserni pl. puutuoteollisuus ja muut toiminnot.

²⁾ Globaali.

Vientisuudet alueittain tammi-heinäkuu 2014, %

Saksa	17.7	Eurooppa	70.5
Iso-Britannia	9.0	- EU28	60.2
Yhdysvallat	6.6	- Euroalue	40.2
Kiina	6.0	Pohjois-Amerikka	6.8
Belgia	5.9	Etelä-Amerikka	2.8
Venäjä	5.9	Lähi- ja Keski-itä	2.2
Puola	4.9	Kauko-itä	12.4
Italia	4.7	Afrikka	2.6
Espanja	4.4		
Ruotsi	3.2		

Koko maailman paperin ja kartongin tuotanto ja kulutus väheni prosenttien vuonna 2013. Paino- ja kirjoituspaperin tuotanto väheni 2 prosenttia, pakkauspaperin ja -kartongin tuotanto jäi edellisvuoden lukemiin ja pehmopaperin tuotanto kasvoi 2 prosenttia.

Euroopassa paperin ja kartongin tuotanto väheni 1.2 prosenttia ja kulutus 1.5 prosenttia vuonna 2013. Paino- ja kirjoituspaperin tuotantomäärä väheni 5 prosenttia ja kulutus niinkään 5 prosenttia edellisvuodesta. Pakkausmateriaalien tuotanto kasvoi 2 prosenttia ja niiden kulutus prosenttien. Pehmopaperin tuotanto ja kulutus jäivät edellisvuoden lukemiin.

Pohjois-Amerikassa ja Latinalaisessa Amerikassa paperin ja kartongin kulutus pysyi edellisvuoden lukemissa. Afrikassa se väheni 3 prosenttia, Oseaniassa 4 prosenttia ja Aasiassa prosenttien.

Suomessa kartongin tuotanto kasvoi viime vuonna 7 prosenttia, kun taas paino- ja kirjoituspaperin tuotanto väheni 5 prosenttia. Paino- ja kirjoituspaperin osuus tuotannosta oli siitä huolimatta viime vuonna vielä 59 prosenttia, eli huomattavasti suurempi kuin Euroopassa keskimäärin. Kartongin osuus oli 28 prosenttia ja muun paperin 13 prosenttia.

Suomalaisten metsäteollisuusyritysten paperin ja kartongin tuotantokapasiteetista 61 prosenttia oli vuonna 2011 Suomen ulkopuolella – 53 prosenttia Euroopassa, 5 prosenttia Kiinassa, 2 prosenttia Yhdysvalloissa ja prosentti Brasiliassa. Paperiteollisuus työllistää Suomessa noin 21 000 henkilöä.

SELLUN TUOTANTOKAPASITEETTI SUOMESSA NOUSEE ENSI VUONNA

Suomalaiset metsäyhtiöt ovat jo useita vuosia sulkeneet tehtaita ja tuotantolinjoja sekä kotimaassa että ulkomailla vähentääkseen rakenteellista ylikapasiteettia ja parantaakseen liiketoiminnan kannattavuutta. Varsinkin päällystetyn aikakauslehtipaperin ja sanomalehtipaperin tuotantokapasiteettia on vähennetty, mutta myös sellun tuotantolinjoja on suljettu.

Euroopassa tuotantokapasiteetti ylittää edelleen kysynnän, siitä huolimatta että kapasiteettia on suljettu. Stora Enso on myymässä erikoispaperia ja päällystettyä hienopaperia valmistavan tehtaansa Uetersenissa Saksassa. UPM ilmoitti kuluvan vuoden marraskuussa vähentävänsä painopaperikapasiteettia pysyvästi Ranskassa, Isossa-Britanniassa ja Suomessa vuoden 2015 aikana. Jokilaakson tehtailla suljetaan SC-paperikone ja Kaukaalla päällystettyä aikakauslehtipaperia valmistava paperikone.

Rakennemuutoksen takia investoidaan myös uusiin tuotantolinjoihin, vaikka tuotantokapasiteettia samanaikaisesti vähennetään. UPM kasvattaa sellun tuotantokapasiteettia 10 prosentilla investoimalla 160 miljoonaa euroa Kymin sellutehtaan. Uusi tuotantokapasiteetti otetaan käyttöön vuoden 2015 viimeisellä neljänneksellä. Oulussa Stora Enso investoi 14 miljoonaa euroa sellutehtaan uudistamiseen. Investointi valmistuu vuoden 2015 loppuun mennessä. Sunilan sellutehtaalla Stora Enso investoi 32 miljoonaa euroa biojalostamon rakentamiseen. Tuotanto käynnistyy vuoden 2015 alussa.

Varkauden tehtaalla Stora Enso investoi 110 miljoonaa euroa hienopaperikoneen muuntamiseen. Aikomuksena on tuottaa ensikuituun pohjautuvaa aaltopahvin raaka-ainetta. Uusi kone otetaan käyttöön vuoden 2015 viimeisellä neljänneksellä. Yhtiö on myös ilmoittanut investoivansa 27 miljoonaa euroa kuluttajapakkauskartonkikoneeseen Imatralla. Työ valmistuu syyskuussa 2015.

Metsä Groupin suunnitelmiin kuuluu puolestaan biotuotetehtaan rakentaminen Äänekoskelle. Tehdasinvestointi on suuruudeltaan 1.1 miljardia euroa ja sen käyttöönottovuosi on 2017. Jos hanke toteutuu suunnitellusti, se on metsäteollisuuden kaikkien aikojen suurin investointi Suomessa.

UPM Raflatac lisää filmitarralaminaatin tuotantokapasiteettia Puolassa investoimalla 13 miljoonaa euroa uuteen päällystyslinjaan, joka otetaan käyttöön vuoden 2015 ensimmäisellä neljänneksellä.

Samanaikaisesti arkkipäälystys lopetetaan Espanjan Polinyan tehtaalla ja keskitetään Puolaan.

Kiinaan on rakennettu ja rakennetaan vuosina 2013–2016 paljon uutta paperi- ja kartonkikasiteettia. Esimerkiksi Stora Enso investoi 760 miljoonaa euroa kuluttajakkauskartonkitehtaan rakentamiseen Guangxissa Kiinassa. Tuotanto käynnistyy vuoden 2016 alussa. Myöhemmin rakennetaan sellutehdas. UPM Raflatac investoi 14 miljoonaa euroa tarralaminaatin tuotantokapasiteettiin Kiinan ja Malesian tehtailla. UPM:n Kiinan Changshun tehtaalla uusi kone, joka valmistaa päälystämättömiä hienopapereita ja tarran taustapapereita, otetaan käyttöön vuoden 2015 loppuun mennessä.

RIKKIDIREKTIIVI NOSTAA PAPERITEOLLISUUDEN RAHTIKUSTANNUKSIA ENSI VUONNA

EU:n lokakuussa 2012 voimaan tulleen rikkidirektiivin mukaan laivojen polttoaineiden rikkipitoisuuden enimmäisraja laskee prosentista 0.1 prosenttiin vuoden 2015 alusta Itämeren, Pohjanmeren ja Englannin kanaalin alueella. Näillä alueilla rikkipäästörajat tulevat siten olemaan tiukemmat kuin muualla Euroopassa. Tämä aiheuttaa suomalaiselle metsäteollisuudelle vähintään 200 miljoonan euron vuosittaiset lisäkustannukset, koska valtaosa toimituksista menee meriteitse. Laivapolttoaineena on käytetty raskasta polttoöljyä, mutta nyt joudutaan siirtymään kalliimpaan dieselpolttoaineeseen. Rikkidirektiivin myötä tarvitaan suuria investointeja laivakalustoon ja satamien LNG-infrastruktuuriin. Niiden toteuttaminen vie kuitenkin vuosia. Rikkidirektiivin seurauksena rahtikustannukset nousevat. Tämän vastapainoksi hallitus on päättänyt puolittaa väylämaksuja väliaikaisesti, ja tavaraliikenteen raturasta luovutaan vuosina 2015–2017.

Kolmas päästökauppaus alkoi vuoden 2013 alussa. Päästöoikeuksia jaetaan nyt huutokaupalla. EU:ssa metsäteollisuus luetaan tällä hetkellä hiilivuototoimialaksi, ja se saa siksi ilmaisia päästöoikeuksia. Tulevaisuudessa päästökaupasta johtuva kustannusten nousu olisi suuri uhka alan toimintaedellytyksille. Lisäkustannuksia ei voida

siirtää paperin hintoihin, jotka määräytyvät maailmanmarkkinoilla. Maailmanlaajuisesti sitova ilmastopöytäkirja valmistuu vuonna 2015, mutta astuu voimaan vasta vuonna 2020. Vain kolmannes maailman paperiteollisuuden tuotannosta kuuluu tällä hetkellä päästövähennysveloitteiden piiriin. EU:n keskeiset kilpailijamaat jäävät siten sitovien ilmastovelvoitteiden ulkopuolelle, mikä vääristää kilpailua.

UUSIA TILAUKSIA ON TULLUT VIIMEVUOTISTA VÄHEMMÄN

Paperiteollisuus on viennin arvo-osuuksilla mitattuna toiseksi suurin toimiala. Kuluvan vuoden alkupuoliskolla kartongin vientimäärä lisääntyi 4 prosenttia, mutta massan ja paperin väheni prosenttia. Toimialan kymmenen tärkeimmän viennin osuus koko toimialan viennistä oli tammi-elokuussa 68 prosenttia. Saksa, Iso-Britannia ja Yhdysvallat olivat tärkeimmät vientimaat. Vienti Saksaan, Yhdysvaltoihin, Belgiaan, Venäjään ja Ruotsiin väheni viimevuotisesta. Vienti Isoon-Britanniaan jäi edellisvuoden lukemiin. Toimitukset muihin kärkimaihin olivat nousussa. Niiden vientiosuudet selviävät sivulla 25 olevasta taulukosta.

Koko paperiteollisuuden viennin arvo laski kuluvan vuoden tammi-elokuussa 2 prosenttia vuodentakaisesta. Vientihinnat puolestaan laskivat tammi-syyskuussa keskimäärin vajaan prosentin vuodentakaisesta. Hintojen aleneminen heikentää alan kannattavuutta.

Paperiteollisuus sai syyskuussa uusia tilauksia arvoltaan 2.9 prosenttia enemmän kuin edellisvuonna. Tammi-syyskuussa tilausten arvo jäi kuitenkin 4.7 prosenttia viimevuotista pienemmäksi. Vientimaiden paperin, kartongin ja sellun kysyntä vaikuttaa tietysti ensisijaisesti tilauskannan kehitykseen. Suomalaiset paperin valmistajat ovat kuitenkin suuria kansainvälisiä konserneja, joten ne voivat myös itse päättää, minkä maan tehtaassa ne valmistavat tilattuja eriä. Toimialan vienti on viime kuukausina jäänyt odotettua heikommaksi, joten paperiteollisuuden viennin määrä ei kasva tänä vuonna. Ensi vuonna alan viennin arvioidaan kasvavan noin 2 prosenttia.

Pitkällä tähtäimellä alan vienti ei enää nouse takavuosien lukemiin. Paperintuotannon kapasiteetti Suomessa on vähentynyt, kun paperitehtaita on lakkautettu. Painopaperin tarve laskee, koska mainonta lehdissä vähenee edelleen ja siirtyy sähköiseen mediaan.

Teollisuustuotannon volyyymi-indeksin mukaan toimialan tuotannon määrä jäi Suomessa tammi-syyskuussa 2.2 prosenttia edellisvuotista pienemmäksi. Metsäteollisuus ry:n omien tilastojen mukaan paperin tuotanto väheni 3 prosenttia ja sellun 2 prosenttia. Kartongin tuotanto pysyi viime vuoden tasolla. ETLA arvioi syyskuussa, että toimialan tuotos jää tänä vuonna edellisvuoden lukemiin. Ensi vuonna tuotanto kasvaa 2 prosenttia. Teollisuustuotannon volyyymi-indeksin ja kansantalouden tilinpidon mukaiset tuotokset poikkeavat jonkin verran toisistaan.

Puutuoteteollisuus

EUROOPASSA RAKENTAMINEN LISÄÄNTYY JA KASVATTA SAHATAVARAN KYSYNTÄÄ

Puutavaran tuotantokapasiteetti Euroopassa on suuri suhteessa kulutukseen. Keskimäärin alueen oma kulutus kattaa 80 prosenttia tuotannosta. Saksa on Euroopan suurin sahatavaran tuottaja. Pitkällä aikavälillä kasvavalle tuotannolle riittää kysyntää, mutta taantuman aikana syntyy helposti yltarjontatilanne. Euroopassa sahatavaran kysyntä piristyi alkuvuonna, mutta on jälleen heikentymässä. Kuluvana vuonna sahatavaran tarjontaa Euroopan markkinoille ovat lisänneet mm. Suomi, Ruotsi ja Venäjä. Venäjän sahatavaran viennistä Eurooppaan meni alkuvuonna noin 13 prosenttia.

Euroopassa rakentaminen supistui viime vuonna 2.7 prosenttia. Tähän vaikuttivat julkisen talouden säästämispaineet ja taloudellisen kehityksen epävarmuus. Vain muutamissa maissa kuten Norjassa, Tanskassa, Saksassa, Sveitsissä ja Itävallassa rakentaminen lisääntyi edellisvuodesta. Rakentamisella on suuri vaikutus puutavara- tuotteiden kysyntään. Euroconstruct-organisaatio arvioi marraskuussa, että rakentaminen Euroo-

passa kääntyy tänä vuonna seitsemän vuoden supistumisen jälkeen noin prosentin kasvuun. Euroconstruct-verkostoon kuuluu edustajia 19 maasta.

Rakentaminen kasvaa vuosina 2015–2016 keskimäärin noin 2 prosenttia Euroconstructin arvioiden mukaan. Talonrakentaminen kasvaa muuta rakentamista nopeammin. Irlannissa ja Puolassa rakentamisen kasvu on vahvaa. Myös Isossa-Britanniassa, Tanskassa ja Unkarissa rakentaminen kasvaa keskimääräistä nopeammin. Tsekin tasavallassa ja Espanjassa rakentaminen jää tänä vuonna viimevuotista heikommaksi.

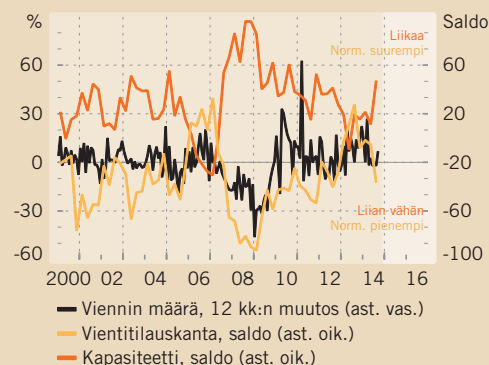
Hintojen muutos

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S14.2/add07

Vienti, tuotanto ja tilaukset

Lähteet: Elinkeinoelämän keskusliitto, Tilastokeskus, Tulli.

ETLA S14.2/add02

PUUTAVARATEOLLISUUDEN VIENTI JAPANIIN ON VÄHENTYNYT TUNTUVASTI

Eurooppa on perinteisesti ollut Suomen sahataran viennin tärkein markkina-alue. Sen osuus on noin 60 prosenttia. Kuluvan vuoden tammi-elokuussa Saksan osuus puutavarateollisuutemme viennistä oli 11 prosenttia, Ison-Britannian

osuus oli 10.6 prosenttia, Ranskan 7 prosenttia, Ruotsin 4.5 prosenttia ja Alankomaiden 4 prosenttia.

Japani on jo pitkään ollut Suomen puutavarateollisuuden tärkein vientimaa. Sen osuus alan viennistämme oli tammi-elokuussa 11.9 prosent-

Keskeiset tunnusluvut

	% -muutos						Keskimäärin	
	2011	2012	2013*	2014 ^E	2015 ^E	2016 ^E	2009→13	2014→18 ^E
Vienti	1.6	0.8	9.1	6	2	4	-0.4	4
Vientihinta	1.7	0.3	1.1	4	1	1	0.4	1
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	-1.1	-2.3	1.7	0.4	1.6	3.2	-1.6	2.6
- työpanos	1.9	-7.1	-3.3	-3.2	-0.1	-0.7	-3.9	-0.4
- työn tuottavuus	-3.0	5.1	5.2	3.8	1.7	3.9	3.3	3.0
siitä:								
- pääomavaltaituminen	-0.6	1.0	0.1	-0.3	-0.9	-0.8	0.3	-0.9
- kokonaistuottavuus	-2.4	4.1	5.0	4.1	2.6	4.7	3.2	3.9

Lähteet: Tilastokeskus, Tullihallitus.

Puutuoteteollisuuden hyödykevirrat vuonna 2013

PANOSKÄYTTÖ

Metsätalous
Liikenne
Tuonti
Muut panokset
Energia
Kauppa
Työvoimakustannukset
Pääomakustannukset

Sisäinen välituotekäyttö

Puutuote-
teollisuus
5.7 mrd. EUR

TUOTOS

Paperiteollisuus
Muu teollisuus
Rakentaminen
Vienti
Muu käyttö

Lähteet: Tilastokeskus, ETLAn laskelmat.

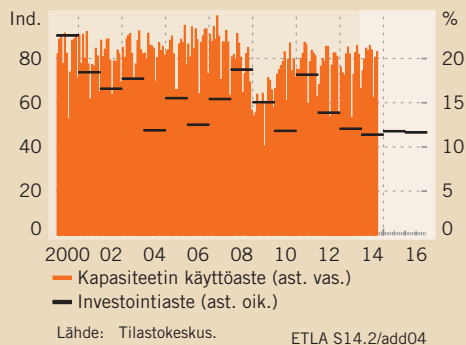
ETLA S14.2/a13c

tia, mutta toimitukset vähenivät arvoltaan peräti 20 prosenttia vuodentakaisesta heikentyneen kysynnän seurauksena. Myös Ruotsin, Venäjän,

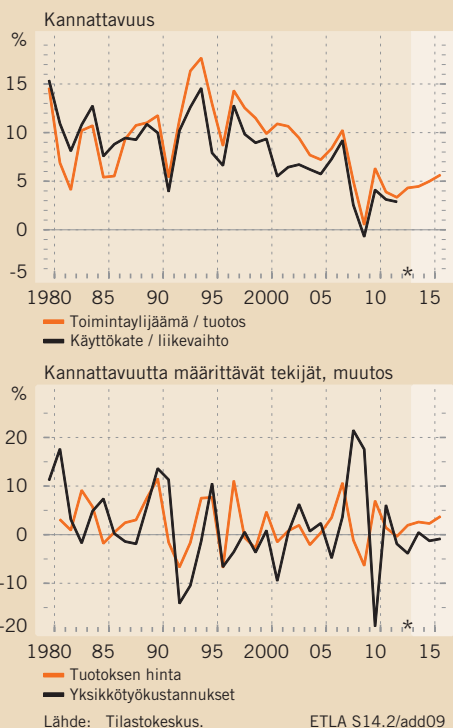
Yhdysvaltojen ja Kanadan vienti Japaniin on vähentynyt. Pohjois-Amerikka on Japanin suurin sahatavaran toimittaja. Ruotsi, Suomi ja Itävalta ovat ainoat Euroopan maat, jotka vievät merkittäviä määriä sahatavaraa Japaniin. Suomesta vieetään sekä kuusi- että mäntysahatavaraa. Jenin arvon heikkeneminen jarruttaa Japanin sahatavaran tuontia. Lisäksi Japanissa nostettiin kulu- tusvero huhtikuussa 2014, mikä lisäsi rakenta- mista viime vuonna mutta hidastaa kasvua tänä vuonna.

Aasian ohella Pohjois-Afrikka on viime vuosina noussut suomalaisen sahatavaran tärkeäksi vientialueeksi. Egypti nousi kuluvan vuoden tammie- lokuussa puutuoteteollisuutemme neljänneksi tärkeimmäksi vientimaaksi, ja Algeria oli seitsemänneksi tärkein kohdema. Myös Ruotsi ja Venäjä toimittavat paljon sahatavaraa Egyptiin.

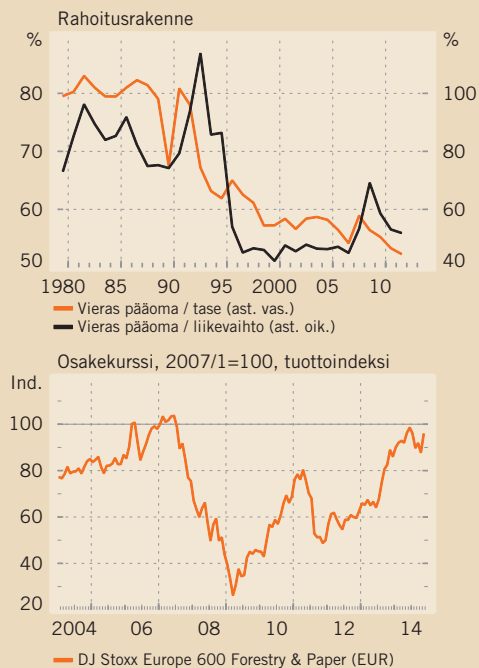
Kapasiteetin käyttöaste ja investointiaste

Kannattavuus

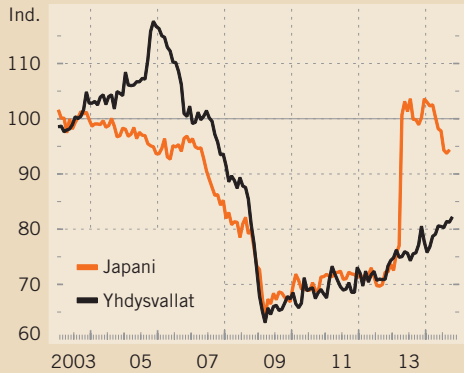

Rahoitusrakenne ja osakekurssi

Lähteet: Tilastokeskus, Bloomberg. ETLA S14.2/add10

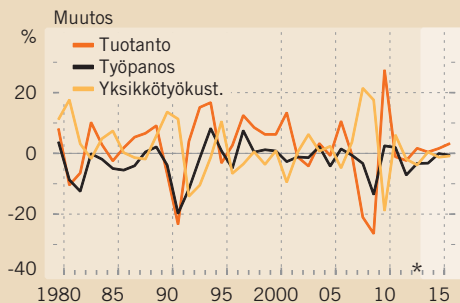
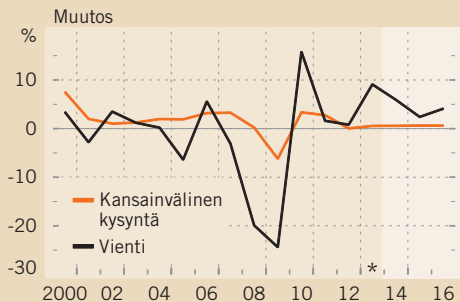
Kansainvälinen toimialakehitys, tuotannon määrä, 2003=100

Lähde: Bloomberg.

ETLA S14.2/add08

Kysyntä, vienti ja tuotanto

Lähteet: Tilastokeskus, OECD, Tulli.

ETLA S14.2/add01

Puutuotteita tarvitaan jatkossakin infrastruktuurin kehittämiseen. Lisäksi rakennuskantaa korjataan ja lisätään. Poliittiset levottomuudet voivat myös ensi vuonna hieman heikentää rakennustuotteiden kysynnän kasvua, mutta pitkällä aikavälillä nopea väestön kasvu Afrikassa lisää selvästi rakentamisen ja rakennusmateriaalien kysyntää.

Kiina pysyi tammi-elokuussa Suomen puutavara-viennin kymmenen kärkimaan joukossa, mutta vienti sinne väheni arvoltaan prosenttina. Kiinan sahatavaran tuonti on viime vuosina kasvanut nopeasti, kun asuntorakentaminen on lisäänty-

Toimiala valmistaa sahatavaraa, vanereita ja puutuotteiden jatkojalosteita.

Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	3.2
bruttokansantuotteesta	0.6
tavaraviennistä	4.2

¹⁾ Käyvin hinnoin vuonna 2013.

Suurimmat yritykset vuonna 2013

Liikevaihto, milj. e Henkilöstö¹⁾

Stora Enso Building and Living	1 867.0	4 282
Metsä Wood	897.0	2 490
UPM - Vaneri	429.0	2 455
Versowood Oy	277.6	690
Koskisen	220.0	922

¹⁾ Globaali.

Vientiosuudet alueittain tammi-heinäkuu 2014, %

Japani	11.9	Eurooppa	59.1
Saksa	11.0	- EU28	52.2
Iso-Britannia	10.6	- Euroalue	31.7
Egypti	7.2	- EFTA	3.6
Ranska	7.0	Pohjois-Amerikka	0.8
Ruotsi	4.5	Lähi- ja Keski-itä	6.5
Algeria	4.2	Kauko-itä	18.3
Alankomaat	4.0	Afrikka	14.7
Kiina	3.7		
Israel	3.1		

nyt voimakkaasti. Asuntojen hintojen lasku kuitenkin hidastaa investointeja asuntotuotantoon ensi vuonna. Sahatavaraa tarvitaan myös rakennustuotteiden valmistuksessa ja huonekaluteollisuudessa. Kiina on yksi maailman suurimmista puuhuonekalujen viejistä. Kiinan sahatavaran markkinoilla Venäjä, Kanada, Yhdysvallat ja Ruotsi ovat Suomen suurimpia kilpailijoita. Venäjän sahatavaran viennistä Kiinaan meni alkuvuonna noin 40 prosenttia.

Yhdysvalloissa rakentamisen näkymät ovat suhteellisen hyvät. Pohjois-Amerikan osuus puutuoteteollisuutemme viennistä on kuitenkin pieni, tammi-elokuussa se oli vajaa prosentti. Eniten sahatavaraa Yhdysvaltoihin vievät Kanada, Saksa ja Ruotsi.

SAHATAVARAN JA PUUTUOTTEIDEN VIENNIN VAHVA KASVU JATKUU

Sahatavaran ja puutuotteiden viennin arvo nousi tammi-elokuussa 8 prosenttia vuodentakaisesta. Alan vientimäärä kasvoi runsaat 4 prosenttia. ETLA arvioi syyskuussa, että puutavateollisuuden vienti kasvaa tänä vuonna 6 prosenttia ja ensi vuonna 13 prosenttia. Kotimaassa talonrakentaminen supistuu vielä tänä vuonna runsaat 3 prosenttia, mikä heikentää sahatavaran kotimaisesta kysyntää. Ensi vuonna talonrakentaminen kasvaa vajaat 2 prosenttia.

Teollisuustuotannon volyymi-indeksin mukaan puutavateollisuuden tuotanto supistui tammi-syyskuussa 0.2 prosenttia vuodentakaisesta. Puutavateollisuuden tuotoksen arvioidaan tänä vuonna jäävän edellisvuoden lukemiin, mutta ensi vuonna tuotanto kasvaa 2 prosenttia. Teollisuustuotannon volyymi-indeksin ja kansantalouden tilinpidon mukaiset tuotokset poikkeavat jonkin verran toisistaan. Alan tuotannosta noin 65 prosenttia menee vientiin.

INVESTOINNIT OVAT LÄHINNÄ KORVAUSINVESTOINTEJA

Suuret yritykset Stora Enso, UPM-Kymmene ja Metsä Fibre ovat 1990-luvulla ja 2000-luvulla investoineet sahauskapasiteettiin ja vanerin tuotantoon Venäjällä. Viime vuosina investoinnit ovat

olleet vain ylläpito- ja korvausinvestointeja. UPM Chudovon vaneritehdas Venäjällä perustettiin jo vuonna 1990 ja viimeksi sitä laajennettiin vuonna 2008. Suurin osa tehtaan tuotannosta, noin 75 prosenttia, menee Euroopan markkinoille. Virossa UPM laajensi Otepään vaneritehdastaan vuonna 2008. Se on Baltian toiseksi suurin vanerinvalmistaja. Tehtaan vanerista noin 90 prosenttia viedään Eurooppaan. Stora Enso omistaa sahat Impilahdessa ja Nebolchissa Lounais-Venäjällä. Lisäksi sillä on sahoja Baltian maissa, Ruotsissa ja Keski-Euroopassa. Yhtiö on tänä vuonna ilmoittanut investoivansa 28 miljoonaa euroa Puolassa sijaitsevan Murowin sahan uudistamiseen. Venäjällä Metsä Fibre omistaa sahan Podporozhesissa ja Koskisen Oy valmistaa koivusahatavaraa Sheksnassa.

RAAKAPUUTA TUOTIIN ENSIMMÄISELLÄ VUOSIPUOLISKOLLA EDELLISVUOTISTA VÄHEMMÄN

Ulkomaisen puun osuus Suomen metsäteollisuuden puun hankinnasta (=markkinahakkuut + tuonti – vienti) pysyi viime vuonna 16 prosentissa. Venäläisen puun osuus metsäteollisuuden käyttämästä raakapuusta nousi viime vuonna vajaaseen 13 prosenttiin, mutta 2000-luvulla se oli keskimäärin noin viidennes. Vuonna 2013 Venäjältä tuotiin 8.34 miljoonaa kuutiometriä puuta Suomeen, mikä oli 73 prosenttia kaikesta tuontipuusta. Muista maista tuotiin yhteensä 3.1 miljoonaa kuutiometriä puuta. Viron osuus tuontipuun määrästä oli 13 prosenttia ja Latvian 11 prosenttia.

Kuluvan vuoden ensimmäisellä vuosipuoliskolla Suomeen tuotiin 5.12 miljoonaa kuutiometriä puuta, mikä oli 12 prosenttia edellisvuotista vähemmän. Venäjän osuus tuontipuusta oli 79 prosenttia.

Venäjällä on 2000-luvulla yritetty edistää teollisia investointeja metsäsektorilla käyttämällä vientitulleja. Pyrkimyksenä on ollut tukea maan omaa metsäteollisuutta ja myös painostaa ulkomaisia yrityksiä siirtämään jatkojalostuskapasiteettiaan Venäjälle.

Venäjän ja EU:n välisissä WTO-neuvotteluissa marraskuussa 2010 päätettiin, että puutullit eivät täysin poistu Venäjän WTO-jäsenyyden toteutuksessa, vaan lehtipuiden ja havupuiden tullimaksut alenevat tuntuvasti. WTO hyväksyi Venäjän jäsenekseen joulukuussa 2011. Jäsenyys astui voimaan elokuussa 2012.

EU-markkinoille ja Suomeen mänty ja kuusi tuodaan kiintiön puitteissa. Kuusen vientitulli on nyt 13 prosenttia, männyn 15 prosenttia, koivun 7 prosenttia ja haavan 5 prosenttia tullausravot. Havupuiden tullimaksut laskivat siten noin 15 eurosta noin 7.5 euroon kuutiolta. Kiintiön koko on 9.5 miljoonaa kuutiometriä vuodessa. Muiden kuin EU-maiden havupuutullia nostettiin 55 euroon kuutiolta.

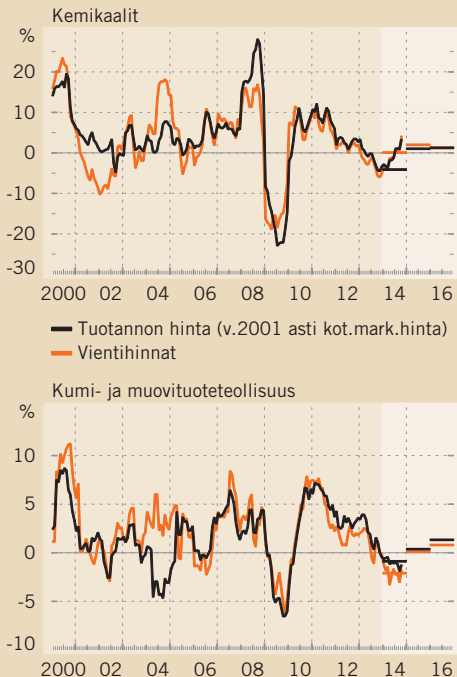
EU:n kiintiö ei rajoita vientiä Venäjältä merkittävästi, koska se on lähes yhtä suuri kuin viennin huippuvuosina. WTO-jäsenyyden myötä raakapuun tuonti Venäjältä Suomeen on selvästi kasvanut. Käytännössä yritykset hakevat EU:lta tarvitsemansa kiintiön. Tulliviranomaiset antavat kiintiöluvan, jotta puuta voidaan tuoda Venäjältä alennetulla tullimaksulla. Kiintiöt eivät koske lehtipuun tuontia. Puutullien alentaminen edistää Venäjän ja Suomen välistä yhteistyötä ja siten myös Venäjän toivomia metsäteollisuusinvestointeja.

Kemianteollisuus

Kemianteollisuus on nykyisin viennin arvo-osuuk-
silla mitattuna suurin toimiala. Öljytuotteiden
osuus koko tavaravientimme arvosta oli kuluvan
vuoden tammi-elokuussa vajaat 11 prosenttia.
Kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden (ml. lääke-
aineet) osuus oli runsaat 10 prosenttia ja kumi- ja
muovituotteiden 2.5 prosenttia.

Kemianteollisuuden tuotanto kasvoi tammi-elo-
kuussa kausitasoitettuna vain 0.4 prosenttia vuo-
dentakaisesta. Toimialaluokituksen uudistamisen
jälkeen kemianteollisuuden alatoimialojen tu-
tantotietoja ei ole enää saatavissa. Aikaisemmin
tiedot julkaistiin erikseen esimerkiksi kemikaali-

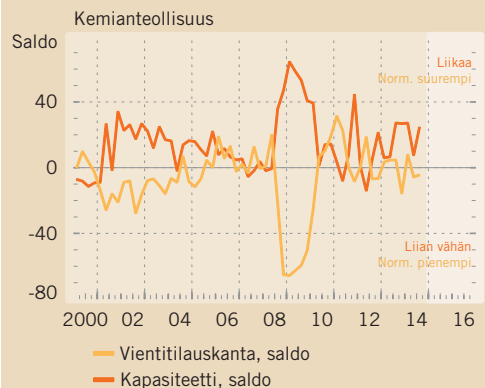
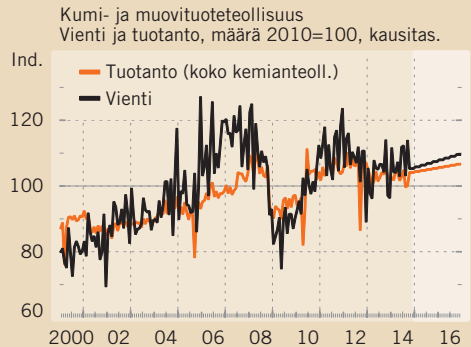
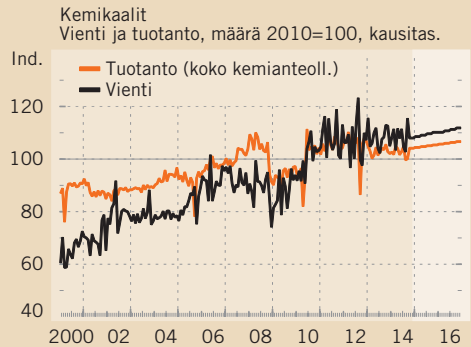
Hintojen muutos

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S14.2/adfgh07

Vienti, tuotanto ja tilaukset

Lähteet: Elinkeinoelämän keskusliitto, Tilastokeskus, Tulli.

ETLA S14.2/adfgh02

en sekä kumi- ja muovituotteiden valmistuksesta. Kemianteollisuus työllisti viime vuonna 34 100 henkilöä.

Kemianteollisuuden uusien tilausten arvo nousi syyskuussa 16 prosenttia vuodentakaisesta. Tammi-syyskuussa niiden arvo jäi kuitenkin edellisvuoden lukemiin. Kemianteollisuuden viennin määrän arvioidaan supistuvan 2 prosenttia tänä vuonna ja kasvavan 3 prosenttia ensi vuonna. Tuotanto vähenee 4 prosenttia tänä vuonna, mutta lisääntyy 3 prosenttia ensi vuonna.

KEMIKAALIEN VALMISTUS

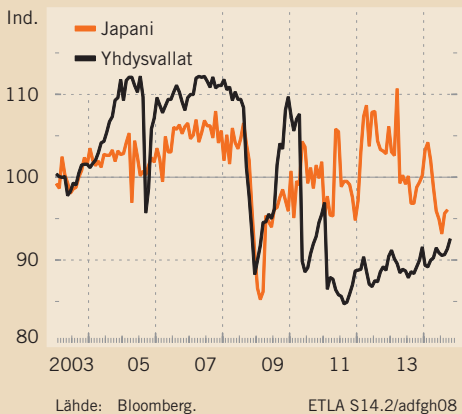
Kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden viennin arvo jäi kuluvan vuoden tammi-elokuussa edellisvuoden lukemiin. Lääkeaineiden ja lääkkeiden viennin arvo supistui 9 prosenttia.

Värien ja pigmenttien osuus kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden viennin arvosta on 9 prosenttia. Muiden orgaanisten ja epäorgaanisten peruskemikaalien osuus on noin 40 prosenttia. Ensiömuovien osuus on noin 25 prosenttia ja lannoitteiden 7 prosenttia. Maalien ja lakkojen osuus on 5 prosenttia. Kuluvan vuoden tammi-elokuussa vain peruskemikaalien viennin arvo oli kasvussa.

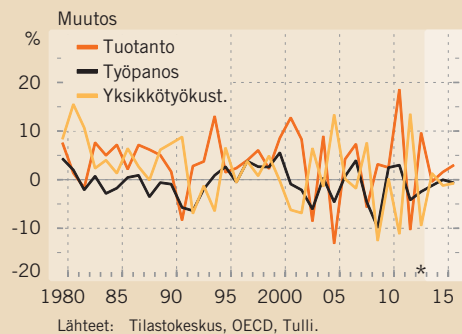
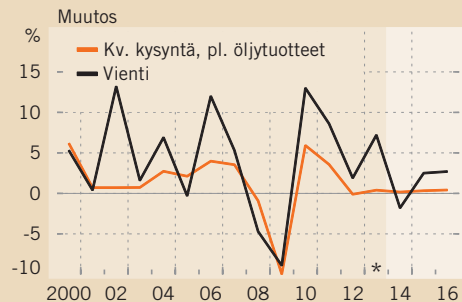
Sellu- ja paperitehtaat ovat peruskemikaalien tärkein asiakasryhmä. Suurin osa alan kemikaaleista myydään kotimaahan. Paperiteollisuuden vienti ei lisääntynyt tänä vuonna, mutta kasvaa ensi vuonna parin prosentin tahtia, joten paperiteollisuuskemikaalien kysyntä on silloin kohtuullisen hyvä. Myös kaivosteollisuus käyttää kemikaaleja.

Talonrakentaminen kääntyy kasvuun ensi vuonna, mikä nostaa maalien kotimaista kysyntää. Maalien ja lakkojen toimitukset tärkeimpiin vientimaihin Venäjälle, Ruotsiin ja Viroon vähenivät tammi-elokuussa viimevuotisesta. Kaiken kaikkiaan vienti oli 5 prosentin laskussa. Vienti oli kuitenkin arvoltaan erittäin vahvassa kasvussa Kazakstaniin ja Kiinaan. Paikallinen tuotanto on myös lisääntynyt. Suomalaiset maalien valmistajat ovat investoineet tuotantolaitoksiin muun muassa Venäjälle, Ruotsiin, Puolaan ja Kiinaan. Suomessa maalin vuosikulutus asukasta kohden on

Kansainvälinen toimialakehitys, tuotannon määrä, 2003=100

Kysyntä, vienti ja tuotanto

12 litraa ja Ruotsissa 13 litraa, mutta Itä-Euroopassa kulutus on vielä selvästi matalampi. Puolassa kulutus on 10 litraa ja Baltian maissa 7–11 litraa. Venäjällä vuosikulutus asukasta kohden on noin 6 litraa ja Kiinassa runsas litra.

Arvioimme syyskuussa, että kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden (ml. lääkeaineet) vienti lisääntyy tänä vuonna noin prosentin ja ensi vuonna puolisen prosenttia. Alan tuotanto jää tänä vuonna edellisvuoden lukemiin ja kasvaa ensi vuonna

Keskeiset tunnusluvut

	% -muutos						Keskimäärin	
	2011	2012	2013*	2014 ^E	2015 ^E	2016 ^E	2009→13	2014→18 ^E
Vienti	8.6	1.9	7.2	-2	3	3	4.1	2
Vientihinta	14.4	5.2	-3.2	-2	0	1	1.7	1
<i>Tuottavuuden osatekijät</i>								
Tuotanto (arvonlisäys)	18.6	-10.3	9.6	-0.4	1.6	3.0	4.3	2.0
- työpanos	3.0	-4.2	-2.5	-1.2	0.0	-0.6	-2.2	-0.1
- työn tuottavuus	15.1	-6.4	12.4	0.8	1.6	3.7	7.1	2.2
siitä:								
- pääomavaltaituminen	-2.3	2.6	1.7	0.8	0.3	1.0	1.4	0.6
- kokonaistuottavuus	17.8	-8.7	10.5	0.0	1.2	2.6	5.7	1.5

Lähteet: Tilastokeskus, Tullihallitus.

Kemianteollisuuden hyödykevirit vuonna 2013

PANOSKÄYTTÖ

Liikenne
Muut palvelut
Tuonti
Muu panoskäyttö
Työvoimakustannukset
Pääomakustannukset

Kemianteollisuus
23.4 mrd. EUR

Sisäinen väliuotekäyttö

TUOTOS

Maatalous
Paperiteollisuus
Rakentaminen
Liikenne
Muut palvelut
Vienti
Kulutus
Muu käyttö

Lähteet: Tilastokeskus, ETLAn laskelmat.

ETLA S14.2/a13e

prosentin. Euroopassa kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden valmistus nousi tammi-elokuussa prosentin vuodentakaisesta. Lääketeollisuuden tuotanto kasvoi 8.3 prosenttia.

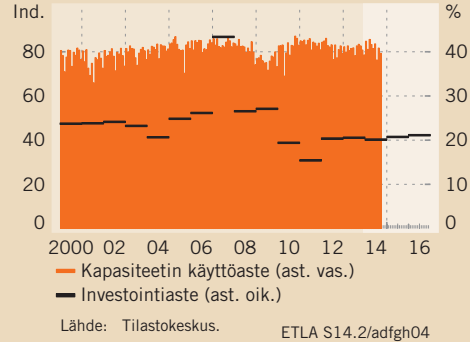
ÖLJYTUOTTEIDEN VALMISTUS

Öljytuotteiden viennin arvo supistui kuluvan vuoden tammi-elokuussa 8 prosenttia edellisvuodesta. ETLAn arvion mukaan hinnat laskivat samaan aikaan keskimäärin vajaat 5 prosenttia, joten alan vientimäärä väheni vajaat 4 prosenttia.

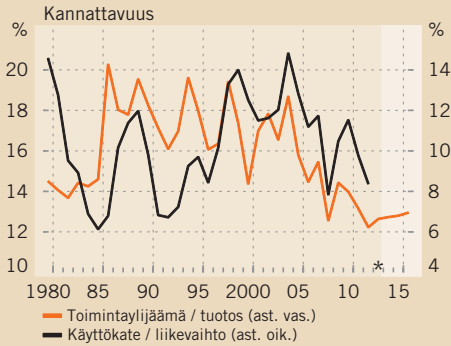
International Energy Agency arvioi kuluvan vuoden lokakuussa, että koko maailman öljyn kysyntä kasvaa tänä vuonna vain 0.7 prosenttia, eli selvästi aikaisemmin arvioitua vähemmän. OECD-maiden öljyn kysyntä vähenee 0.8 prosenttia. Euroopan OECD-maiden kysyntä supistuu 1.4 prosenttia ja Amerikan kysyntä jää edel-

lisvuoden lukemiin. Muiden kuin OECD-maiden kysyntä sen sijaan kasvaa tänä vuonna 2.3 prosenttia. Aasiassa öljyn kysyntä lisääntyy 2.3 pro-

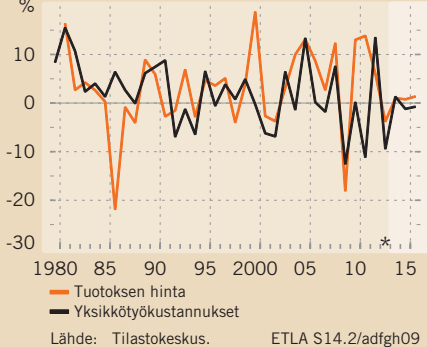
Kapasiteetin käyttöaste ja investointiaste

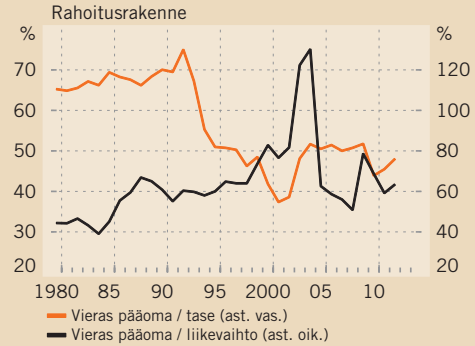
Kannattavuus

Kannattavuutta määrittävät tekijät, muutos

Rahoitusrakenne ja osakekurssit

Osakekurssit, 2007/1=100, tuottoindeksit

Lähteet: Tilastokeskus, Bloomberg.

ETLA S14.2/adfgh10

senttia. Kiinassa kulutus kasvaa niinkään 2.3 prosenttia ja Intiassa 2.2 prosenttia. Venäjällä kysyntä kasvaa tänä vuonna 1.6 prosenttia, elokuussa se oli huippulukemissa. Ranskassa öljyn tarve sen sijaan supistuu 3.9 prosenttia viimevuotisesta.

Ensi vuonna koko maailman öljyn kysyntä kasvaa 1.2 prosenttia. OECD-maiden öljyn kysyntä vähenee kuitenkin vielä 0.2 prosenttia. Euroopan OECD-maiden kysyntä supistuu 0.4 prosenttia, mutta Amerikan kysyntä kasvaa 0.3 prosenttia. Muiden kuin OECD-maiden kysyntä sen sijaan kasvaa ensi vuonna 2.6 prosenttia Aasian, Afrikan ja Keski-idän vetämänä. Aasiassa kysyntä

lisääntyy 2.8 prosenttia ja Keski-idässä 2.7 prosenttia.

International Energy Agencyn mukaan kymmenen suurimman kuluttajamaan osuus koko maailman öljyn kulutuksesta on noin 60 prosenttia. Suurimmat kuluttajamaat ovat Yhdysvallat, Kiina, Japani, Intia, Venäjä, Brasilia, Saudi-Arabia, Korea, Kanada ja Saksa. Kiinassa öljyn kysynnän kasvuvauhti nousee ensi vuonna 2.7 prosenttiin, mutta Japanissa kulutus vähenee 2.8 prosenttia kun energiasektorilla siirrytään ydinvoiman käyttöön. Intiassa kasvu kiihtyy 3 prosenttiin, mutta Venäjällä kysyntä jää tämän vuoden lukemiin. Ranskassa öljytuotteiden kysyntä vähenee ensi vuonna 1.8 prosenttia. Myös Italiassa öljyn tarve vähenee.

Toimiala valmistaa kemikaaleja ja kemiallisia tuotteita, öljytuotteita sekä kumi- ja muovituotteita.

Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	13.6
bruttokansantuotteesta	2.8
tavaraviennistä	24.7

¹⁾ Käyvin hinnoin vuonna 2013.

Suurimmat yritykset vuonna 2013

	Liikevaihto, milj. e	Henkilöstö
Neste Oil Oyj	17 462.0	5 100
Kemira Oyj	2 229.1	4 630
Nokian Renkaat Oyj	1 521.0	4 190
Orion Oyj	1 006.9	3 540
Uponor Oyj	906.0	3 650

Vientiosuudet alueittain tammi-elokuu 2014, %

Ruotsi	18.8	Eurooppa	79.3
Venäjä	9.7	- EU28	64.0
Iso-Britannia	8.5	- Euroalue	30.3
Yhdysvallat	7.2	- EFTA	4.0
Belgia	6.5	Pohjois-Amerikka	9.8
Saksa	6.0	Väli-Amerikka	2.1
Alankomaat	5.4	Kauko-itä	4.9
Viro	3.9	Afrikka	2.5
Latvia	3.3		
Ranska	2.6		

Maailman raakaöljyn tuotantokapasiteetti kasvaa lähivuosina jonkin verran enemmän kuin kysyntä. Vuonna 2013 suurimmat tuottajamaat olivat Venäjä, USA, Saudi-Arabia, Kiina, Kanada ja Irak. OPEC-maiden raaka-öljyn tuotanto kasvaa seuraavan viiden vuoden aikana, ja Kiinassa jalostamokapasiteetti kasvaa nopeasti. Koko maailmassa on 655 öljynjalostamoa, joista 118 sijaitsee Euroopassa. EU-maista eniten jalostamokapasiteettia on Saksassa, Italiassa, Isonsa-Britanniasa, Ranskassa, Espanjassa ja Alankomaissa.

Suomessa jalostetun bensiinin tärkeimmät vientimarkkinat olivat viime vuonna Yhdysvallat, Ruotsi ja Kanada, joiden osuus bensiinin viennistä oli 54 prosenttia. Rikittömien puhtaampien liikenteen polttoaineiden, erityisesti dieselin, kysyntä on kasvanut Euroopassa nopeasti, koska dieselautojen osuus uusista henkilöautoista kohoaa. Viime vuonna kysynnän kasvu oli kuitenkin aiempaa heikompi. Dieselin tärkeimmät vientimaat olivat viime vuonna Ruotsi, Saksa ja Englanti, joiden osuus dieselin kokonaisviennistä oli 61 prosenttia.

Biopolttoaineiden käytön odotetaan lisääntyvän kaikilla kehittyneillä markkinoilla. Eurooppa on maailman suurin uusiutuvan dieselin markkina. Vuonna 2013 biodieselin kysyntä Euroopassa kuitenkin väheni 8 prosenttia. EU:n uusiutuvan

energian direktiivin mukaan uusiutuvan energian osuuden liikenteen energiankäytössä tulisi olla 10 prosenttia vuoteen 2020 mennessä. Suomen valtio on asettanut tavoitteen, että osuus olisi 20 prosenttia. Yhdysvaltojen tavoite on 20 prosenttia vuoteen 2022 mennessä. EU:ssa biodieselin suurimmat markkinat ovat toistaiseksi Saksassa, Ranskassa ja Italiassa. Suurimmat tuottajamaat ovat Saksa, Ranska, Espanja ja Italia. EU:ssa biodieselin kulutus on suurempi kuin tuotanto. Biodieseliä myös tuodaan Eurooppaan Yhdysvalloista, Brasiliasta, Argentiinasta ja Indonesiasta.

Arvioimme syyskuussa, että öljytuotteiden viennin määrä jää tänä vuonna noin 5 prosenttia edellisvuotista pienemmäksi tuotantolaitoksen huolto- toimenpiteiden takia. Ensi vuonna alan viennin arvioidaan kasvavan vajaat 6 prosenttia. Tuotanto supistuu tänä vuonna puolitoista prosenttia, mutta kasvaa ensi vuonna noin 4 prosenttia. Euroopassa öljynjalostuksen tuotanto väheni tammi-elokuussa 2.8 prosenttia viimevuotisesta.

KUMI- JA MUOVITUOTTEIDEN VALMISTUS

Kumi- ja muovituotteiden viennin arvo nousi kuluvan vuoden tammi-elokuussa prosentin edellisen vuoden vastaavasta ajanjaksosta. Vientimäärä kasvoi vajaat 3 prosenttia, sillä vientihinnat laskivat 2 prosenttia. Kumi- ja muovituotteiden viennistä vajaat 70 prosenttia on muovituotteiden vientiä.

Kumituotteet voidaan jakaa kolmeen ryhmään, jotka ovat renkaat, tekniset kumituotteet ja kumijalkineet.

Euroopassa kumituotteiden tuotanto lisääntyi kuluvan vuoden tammi-elokuussa 4 prosenttia vuodentakaisesta. Suomen kumituotteiden tuotannosta kaksi kolmasosaa menee vientiin. Tärkein asiakasryhmä on ajoneuvoja valmistava teollisuus. Vienti väheni tammi-elokuussa arvoltaan 3 prosenttia vuodentakaisesta. Uusien kumirenkaiden osuus kumituotteiden viennistä on noin neljä viidesosaa. Tammi-elokuussa uusien kumirenkaiden vienti supistui arvoltaan 4 prosenttia vuodentakaisesta. Ruotsi, Saksa, Norja, Venäjä, Tsekin

tasavalta, Yhdysvallat, Italia, Ranska, Sveitsi ja Kanada olivat tärkeimmät vientimaat. Vienti Saksaan ja Tsekin tasavaltaan oli erittäin vahvassa kasvussa. Myös vienti Ruotsiin ja Kanadaan lisääntyi.

PlasticsEurope-järjestön mukaan Kiinan osuus koko maailman muovien tuotannosta oli 23.9 prosenttia vuonna 2012. Euroopan osuus oli 20.4 prosenttia. Euroopassa muoviteollisuuden kysynnästä vajaat 40 prosenttia tulee pakkaussektorilta. Muovituotteista 20 prosenttia menee rakentamiseen, noin 8 prosenttia autoteollisuuteen ja 5.5 prosenttia elektroniikkateollisuuteen ja noin 4 prosenttia maatalouteen. Eurooppa on muovien nettoviejä. Kuluvan vuoden tammi-elokuussa muovituotteiden tuotanto Euroopassa lisääntyi 5 prosenttia vuodentakaisesta.

Suomen muovituotteiden vienti lisääntyi tammi-elokuussa arvoltaan 3 prosenttia viimevuotisesta. Muovilaattojen ja -levyjen osuus muovituotteiden viennistä on noin 50 prosenttia. Muoviputkien ja -profiilien osuus on noin 10 prosenttia. Muovipakkausten osuus viennistä on 5 prosenttia ja rakennusmuovien osuus niinkään 5 prosenttia. Muiden muovituotteiden osuus on noin 30 prosenttia.

Rakentamisessa tarvittavien putkien ja muiden muovisten rakennustarvikkeiden kysyntänäkymät paranevat vasta vuonna 2015, kun talonrakentaminen kääntyy kasvuun.

Vähittäiskauppa ja elintarviketeollisuus käyttävät runsaasti muoviteollisuuden tuottamia pakkausmateriaaleja. Vähittäiskaupan tuotanto jää tänä vuonna edellisvuoden lukemiin ja kasvaa ensi vuonna vain prosentin. Elintarviketeollisuuden tuotanto vähenee 2 prosenttia tänä vuonna ja lisääntyy vain prosentin ensi vuonna. Muovisten pakkausmateriaalien kysyntä jää siten hyvin heikoksi vielä ensi vuonna.

Kumi- ja muovituotteiden viennin odotetaan kääntyvän 2 prosentin kasvuun tänä vuonna. Ensi vuonna kasvua kertyy 0.5 prosenttia. Tuotanto jää tänä vuonna edellisvuoden lukemiin, mutta kasvaa ensi vuonna prosentin.

Elintarviketeollisuus

EUROOPASSA VENÄJÄ, RANSKA JA SAKSA OVAT SUURIMMAT ELINTARVIKEMARKKINAT

Elintarviketeollisuus on EU:n suurin ja eniten työllistävä teollisuudenala. Alalla on noin 4.25 miljoonaa työntekijää. Suomessa elintarviketeollisuus työllisti viime vuonna 37 300 henkilöä. Sen osuus teollisuustoimialojen tuotoksesta on alle kymmenen prosenttia. Koko elintarvikeketju maataloudesta, elintarviketeollisuuteen ja kauppaan työllistää noin 300 000 henkilöä.

Suomessa elintarvikkeiden tuonnin arvo on kasvanut nopeammin kuin viennin arvo. EU:n laajentuminen on lisännyt tuontia halpojen tuotantokustannusten maista. Suomessa myynnissä olevista jalostetuista elintarvikkeista ulkomaisten tuotteiden osuus on noin 20 prosenttia.

Suomen elintarviketuonnin arvo oli kuluvan vuoden tammi-elokuussa 1 880 miljoonaa euroa, mikä oli 5 prosenttia edellisvuotista vähemmän. Juomien tuonti nousi 2 prosenttia ja oli 271 miljoonaa euroa. Tärkeimmät tuontituotteet olivat maitotaloustuotteet ja juusto, jalostetut tai säilötyt hedelmät, marjat ja kasvikset, rypäleistä valmistettu viini sekä kaakao, suklaa ja makeiset. Eniten

elintarviketeollisuuden tuotteita tuodaan Saksasta, Ruotsista, Tanskasta, Alankomaista ja Ranskasta.

Suomen elintarviketeollisuuden kolme suurinta alaa ovat lihanjalostus, meijeriteollisuus ja juomateollisuus. Runsas puolet tuotannon bruttoarvosta muodostuu näillä aloilla. Noin puolet elintarviketeollisuuden kiinteistä investoinneista on tänä vuonna kohdistettu kapasiteetin korvaamiseen.

Suomessa on 28 meijeriä. Meijeriteollisuuden suurimmat yritykset ovat Valio Oy ja Arla Ingman Oy Ab. Valiolla on tuotantolaitokset yli kymmenellä paikkakunnalla ja Arla Ingmanilla viidellä paikkakunnalla.

Hintojen muutos

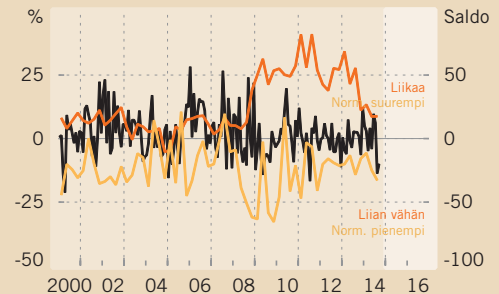

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S14.2/ada07

Vienti, tuotanto ja tilaukset

Vienti ja tuotanto, määrä 2010=100, kausitas.

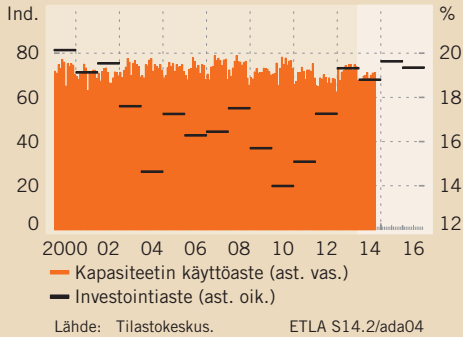
— Viennin määrä, 12 kk:n muutos (ast. vas.)
— Vientitilaukanta, saldo (ast. oik.)
— Kapasiteetti, saldo (ast. oik.)

Lähteet: Tilastokeskus, ETLA S14.2/ada02
Tulli, Elinkeinoelämän keskusliitto.

Atria ja HKScan ovat suurimmat lihateollisuuden yritykset. HKScanilla on tuotantoa myös Virossa, Liettuassa, Latviassa, Ruotsissa, Puolassa

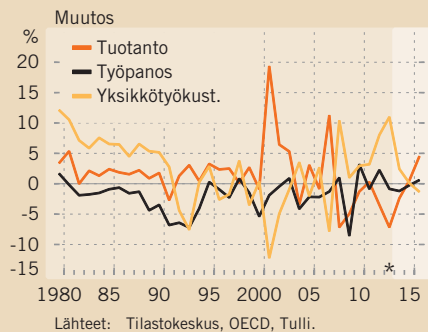
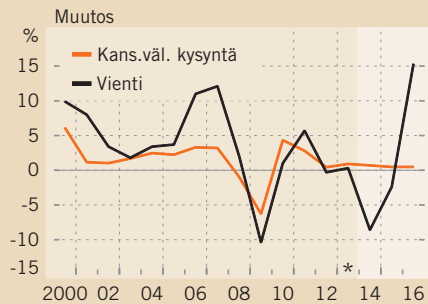
ja Tanskassa. Atrialla on tuotantoa Ruotsissa ja Tanskassa, kaksi tuotantolaitosta Virossa ja kolme lihavalmistetehtästä Venäjällä. Atria ilmoitti viime vuonna lopettavansa teollisen tuotannon Moskovassa vuoden 2014 loppuun mennessä. Yhtiö aikoo keskittää lihavalmistetuotannon ja investoida 4.6 miljoonaa euroa Gorelovon tehtaalle Pietariin.

Kapasiteetin käyttöaste ja investointiaste

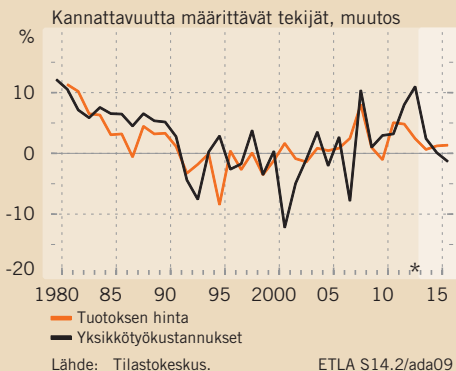
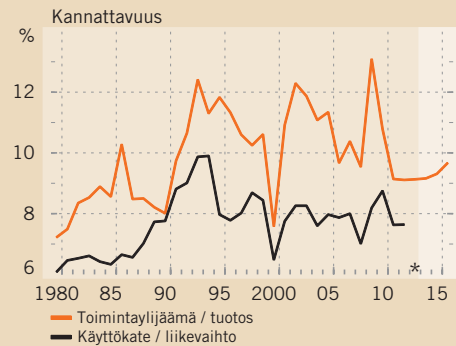

Venäjä, Ranska ja Saksa ovat Euroopan suurimmat elintarvikemarkkinat. Venäjä asetti elokuussa EU-maille, Yhdysvalloille, Kanadalle, Australialle ja Norjalle elintarvikkeiden tuontikiellon. Vaikutukset Suomen elintarviketeollisuudelle ovat mitattavat. Laktoosittomien tuotteiden osalta pakotteita lievennettiin kuitenkin periaatteessa jo elokuun lopulla, mutta vientiä ei ole tätä kirjoittaessa vielä saatu käyntiin.

Kysyntä, vienti ja tuotanto

Kannattavuus

MAKEISTEN, JÄÄTELÖN JA VIRVOITUSJUOMIEN VALMISTEVERO PYSYVÄ ENSI VUONNA ENNALLAAN

Suomessa elintarvikkeiden arvonlisäverokanta alennettiin 17 prosentista 12 prosenttiin lokakuun alusta 2009. Mietojen alkoholijuomien arvonlisäverokanta pysyi 22 prosentissa. Heinäkuussa 2010 kaikkia alv-kantoja nostettiin

yhdeksi prosenttiyksiköllä. Samanaikaisesti ravintola- ja henkilöstöruokailun arvonlisävero alennettiin 22 prosentista kaupparuokien veron tasolle, eli 13 prosenttiin. Ruoan arvonlisäveroa korotettiin yhdellä prosenttiyksiköllä myös 1.1.2013 alkaen 14 prosenttiin. Yleinen arvonlisäverokanta on 24 prosenttia.

Keskeiset tunnusluvut

	2011	2012	% -muutos				Keskimäärin	
			2013*	2014 ^E	2015 ^E	2016 ^E	2009→13	2014→18 ^E
Vienti	5.7	-0.3	0.3	-9	-2	15	-0.9	2
Vientihinta	4.3	6.5	1.3	0	2	1	3.5	1
<i>Tuottavuuden osatekijät</i>								
Tuotanto (arvonlisäys)	0.3	-3.5	-7.2	-2.4	0.5	4.5	-3.4	1.2
- työpanos	-0.9	2.2	-0.8	-1.2	-0.3	0.6	-1.0	0.1
- työn tuottavuus	1.1	-5.6	-6.4	-1.2	0.8	3.9	-2.2	1.2
siitä:								
- pääomavaltaituminen	0.0	-1.1	0.2	0.1	-0.1	-0.3	0.1	-0.2
- kokonaistuottavuus	1.2	-4.6	-6.6	-1.3	0.9	4.2	-2.4	1.4

Lähteet: Tilastokeskus, Tullihallitus.

Elintarviketeollisuuden hyödykevirrat vuonna 2013

PANOSKÄYTTÖ

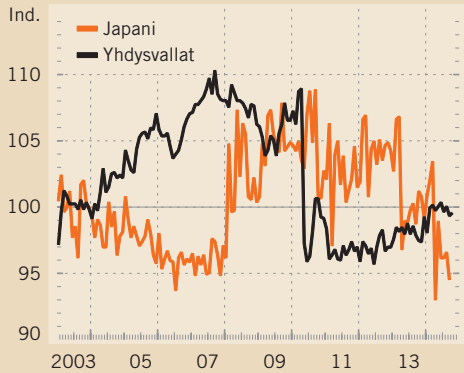
TUOTOS

Lähteet: Tilastokeskus, ETLAn laskelmat.

ETLA S14.2/a13a

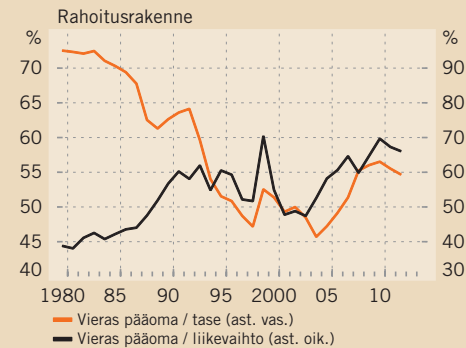
Kansainvälinen toimialakehitys, tuotannon määrä, 2003=100

Lähde: Bloomberg.

ETLA S14.2/ada08

Rahoitusrakenne ja osakekurssit

Osakekurssit, 2007/1=100, tuottoindeksit

Lähteet: Tilastokeskus, Bloomberg.

ETLA S14.2/ada10

Elintarviketeollisuusliiton mukaan makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmisteverosta pitäisi luopua. Laki astui nyky muodossaan voimaan vuonna 2011. Veroa korotettiin vuonna 2012, ja kuluvan vuoden alusta yli 0.5 prosenttia sokeria sisältävien juomien valmistevero nousi kaksinkertaiseksi. Suomessa se on nyt 0.22 eur/l. Virvoitusjuomaveroa peritään EU:ssa Suomen lisäksi Alankomaissa (0.08 eur/l), Ranskassa (0.08 eur/l), Latviassa (0.07 eur/l), Kroatiassa (0.05 eur/l), Belgiassa (0.04 eur/l) ja Unkarissa (0.02 eur/l). Myös Norjassa on virvoitusjuomaverot.

Makeiset, keksit ja jäätelöt jäivät toistaiseksi ilman alv:n korotuksia. Liiton mielestä valtion tulisi

Toimialan merkittävimmät alatoimialat ovat lihanjalostus, leipomotuotteet, mallas- ja virvoitusjuomat sekä maidonjalostus.

Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	7.8
bruttokansantuotteesta	1.6
tavaraviennistä	2.5

¹⁾ Käyvin hinnoin vuonna 2013.

Suurimmat yritykset vuonna 2013

	Liikevaihto, milj. e	Henkilöstö
HKScan Oyj	2 478.6	7 700
Valio Oy	2 029.1	4 610
Oy Karl Fazer Ab	1 695.7	13 800
Atria Oyj	1 411.0	4 670
Paulig Group Oy	849.7	1 840

Vientiosuudet alueittain tammi-elokuu 2014, %

Venäjä	28.5	Eurooppa	83.7
Ruotsi	20.5	- EU28	51.5
Viro	9.4	- Euroalue	23.1
Kiina	4.6	- EFTA	3.2
Saksa	2.8	Pohjois-Amerikka	2.3
Tanska	2.7	Lähi- ja Keski-itä	1.6
Belgia	2.4	Kauko-itä	9.9
Norja	2.2	Oseania	1.6
Yhdysvallat	2.0		
Puola	2.0		

kerätä verotuloja elintarvikkeista vain arvonlisäverotuksen kautta. Elintarviketeollisuusliitto teki veronkorotuksesta kantelun Euroopan komissiolle kesäkuussa 2013. Sen käsittely on vielä kesken. Liiton mielestä vero suosii sen ulkopuolelle jäävien samankaltaisten tuotteiden valmistusta ja tukee niitä valmistavia yrityksiä vääristäen kilpailua. Makeisvero ohjaa myös kysyntää edullisempiin tuontituotteisiin ja vääristää sitä kautta kilpailua. Makeisvero on käytössä Suomessa, Tanskassa, Unkarissa ja Norjassa.

EU28-maissa elintarvikkeiden arvonlisäverokanta vaihteli vuonna 2014 25 prosentin ja 0 prosentin välillä. Tanskassa verotus on jo kauan ollut kirein, 25 prosenttia. Romanian arvonlisävero on 24 prosenttia, Latvian ja Liettuan 21 prosenttia. Bulgarian, Viron ja Slovakian arvonlisävero on 20 prosenttia, Unkarin 18, Tsekin 15, Suomen 14, Kreikan 13 ja Ruotsin 12 prosenttia. Muissa EU-maissa vero on 0–10 prosenttia. Saksassa se on 7 prosenttia, Ranskassa 5.5 ja Italiassa 4 prosenttia. Nollaverokanta on käytössä Isossa-Britanniassa, Irlannissa ja Maltalla. Useimmissa Euroopan maissa lähtökohtana on ollut, että ruokaa ei veroteta ollenkaan tai sitä verotetaan vain kevyesti. EU28-maiden elintarvikkeiden arvonlisäveron keskiarvo on 10.7 prosenttia vuonna 2014.

EU-MAISTA OLUEN VALMISTEVERO ON KORKEIN SUOMESSA

Suomessa oluen korkea valmistevero heikentää panimoalan toimintaedellytyksiä ulkomaisiin kilpailijoihin nähden. Suomen panimoteollisuus on siksi jo monen vuoden ajan vaatinut olutveron alentamista. Hallitus kuitenkin nosti oluen, siiderin ja long drink -juomien alkoholiveroa 15 prosenttia vuoden 2012 alusta. Vuoden 2014 alusta verotusta kiristettiin vielä lisää, vero nousi 8.2 prosenttia. Korotuksen jälkeen Suomen olutvero on 32.05 eur/litralta puhdasta alkoholia. Se on siten EU-maiden korkein. Pohjoismaat ja Iso-Britannia ovat perinteisesti olleet kireitä alkoholiverottajia. Isossa-Britanniassa olutvero on nyt 22.91 eur/l, Irlannissa 22.55 eur/l ja Ruotsissa 20.62 eur/l. Sloveniassa olutvero on 11.00 eur/l, Alankomaissa 7.59 eur/l, Tanskassa 7.51 eur/l,

Ranskassa 7.33 eur/l, Italiassa 6.75 eur/l, Kreikassa 6.50 eur/l, Virossa 6.28 eur/l ja Kyproksella 6.0 eur/l. Bulgariassa, Saksassa, Luxemburgissa ja Espanjassa olutvero on vain 1.92–1.99 eur/l. Viinin alkoholiverotus on korkein Irlannissa, Suomessa, Isossa-Britanniassa ja Ruotsissa.

Oluen yksityinen matkailijatuonti oli gallup-tutkimusten mukaan 31.6 miljoonaa litraa vuonna 2013, kasvua edellisvuodesta kertyi 11 prosenttia. Panimotuotteiden tuonti lisääntyi yhteensä 17 prosenttia. Matkustajatuonti vapautettiin vuonna 2004. Oluen kotimaanmyynti oli viime vuonna 433.7 miljoonaa litraa. Panimojuomia myytiin yhteensä 778.6 miljoonaa litraa. Kuluvan vuoden alkupuoliskolla oluen kotimaanmyynti väheni vajaat 3 prosenttia vuodentakaisesta.

Panimoalan yritysten mukaan olutverotusta tulisi alentaa lähemmäs eurooppalaista tasoa. Varsinkin Viron verotaso on huomattavasti alempi, mikä heikentää Suomen kilpailuasemaa. Vaikka Viro nostaa alkoholiveroaan, maidemme välinen veroero pysyy valtavan suurena ja matkustajatuonti jatkuu. Korkeat valmisteverot houkuttelevat panimoteollisuutta siirtämään toimintaa Suomesta edullisemman verotuksen maihin kuten Baltian maihin. Esimerkiksi Olvi Oyj:llä on tuotantoa Liettuassa, Latviassa, Virossa ja Valkovenäjällä.

UUSI ELINTARVIKKEIDEN VIENTIOHJELMA ON KÄYNNISTETTY

Jalostettujen elintarvikkeiden osuus elintarvikkeiden viennistä oli Elintarviketeollisuusliiton mukaan 87.8 prosenttia vuonna 2013. Maataloustuotteiden osuus oli 12.2 prosenttia.

Elintarviketeollisuuden viennin arvo oli kuluvan vuoden tammi-elokuussa 935 miljoonaa euroa ja se oli samalla tasolla kuin edellisvuonna. Vientihinnat laskivat runsaan prosentin, ja viennimäärä jäi edellisvuoden lukemiin. Elintarvikkeiden osuus viennistä oli runsaat 87 prosenttia ja juomien runsaat 12 prosenttia. Elintarvikkeiden vienti jäi tammi-elokuussa edellisvuoden lukemiin, mutta juomien vienti supistui arvoltaan 5 prosenttia. Maitotaloustuotteiden viennin osuus

koko elintarviketeollisuuden viennistä oli 38 prosenttia. Säilötyn lihan ja lihavalmisteiden osuus oli 10 prosenttia. Mylly- ja tärkkelystuotteiden osuus oli runsaat 5 prosenttia.

Suomen elintarviketeollisuuden viennistä (ml. juomat ja tupakka) vajaa kolmannes suuntautuu Venäjälle, viidennes Ruotsiin ja vajaa kymmenesosa Viroon. Kärkimaiden joukkoon kuuluvat myös Kiina, Saksa, Tanska, Belgia, Norja, Yhdysvallat ja Puola.

Teollisten elintarvikkeiden vienti Venäjälle oli tammi-elokuussa arvoltaan 266 miljoonaa euroa, ja sen osuus elintarviketeollisuuden viennistämme oli 28.5 prosenttia. Elintarvikkeiden vienti Venäjälle pysyi edellisvuoden lukemissa, mutta juomien vienti väheni arvoltaan 41 prosenttia. Maitotaloustuotteiden osuus Suomen elintarviketeollisuuden viennistä Venäjälle oli kuluvan vuoden tammi-elokuussa peräti 62 prosenttia.

Elintarvikkeiden vienti Ruotsiin lisääntyi 4 prosenttia, mutta juomien vienti kohosi huikeat 73 prosenttia. Eniten Ruotsiin viedään maitotaloustuotteita ja juustoa, kaakaota, suklaata ja makeisia, sekä jalostettua ja säilöttyä lihaa.

Viroon vietiin tammi-elokuussa elintarvikkeita 2 prosenttia edellisvuotista vähemmän, mutta juo-

mia 2 prosenttia enemmän. Suomesta Viroon viedään eniten jalostettua ja säilöttyä kalaa, jalostettua teetä ja kahvia, mausteita ja maustekasvikkeita, tislattuja alkoholijuomia, sekä siideriä ja muita hedelmä- ja marjaviinejä.

Elintarviketeollisuusliitto ja TEAM-Finland -toimijat käynnistivät syyskuussa elintarvikkeiden vientiohjelman, jonka avulla pyritään nostamaan vientiyritysten määrää ja löytämään uusia markkinoita yrityksille. Varsinkin Itämeren alue ja Aasia ovat kiinnostuksen kohteena.

ELINTARVIKETEOLLISUUDEN VIEN TI SUPISTUU TÄNÄ VUONNA TUNTUVASTI VENÄJÄN TUONTIKIELLON TAKIA

Venäjä julkaisi elokuun alussa elintarvikkeiden tuontikiellon, joka on voimassa vuoden. Tuontikiellon piiriin kuuluvat muun muassa maito ja maitotuotteet. Tästä johtuen olemme arvioineet, että elintarviketeollisuuden vienti supistuu tänä vuonna vajaat 9 prosenttia ja ensi vuonna vielä runsaat 2 prosenttia.

Teollisuustuotannon volyyymi-indeksin mukaan toimialan tuotanto jäi tammi-elokuussa runsaat 2 prosenttia edellisvuotista pienemmäksi. ETLA arvioi syyskuussa, että tuotanto kotimaassa vähennee 2 prosenttia tänä vuonna, mutta kääntyy ensi vuonna prosentin kasvuun. Suurin osa alan tuotannosta jää kotimaahan.

Tekstiili-, vaatetus-, nahka- ja kenkäteollisuus

VAPAAKAUPPASOPIMUKSET HELPOTTAVAT ALAN KANSAINVÄLISTÄ KAUPPAA

EU-maista Italia on ylivoimaisesti suurin tekstiilien ja vaatteiden tuottajamaa. Ranskan ja Saksan tuotanto on alle puolet Italian tuotannon arvosta. Suomen osuus EU-maiden tuotannosta on hyvin pieni. EU28-maiden tekstiilien tuotanto lisääntyi kuluvan vuoden ensimmäisellä vuosipuoliskolla 3.8 prosenttia vuodentakaisesta. Vaatteiden valmistus kasvoi 1.4 prosenttia.

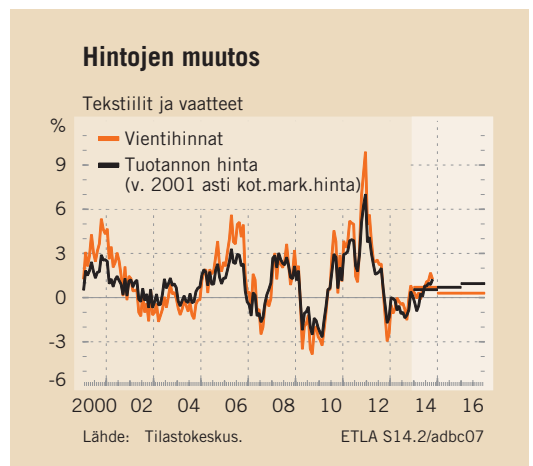
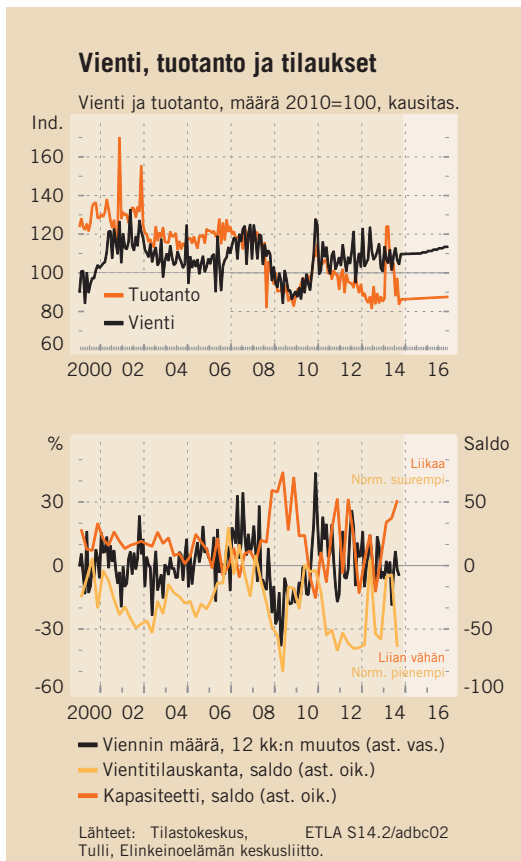
Bulgaria, Portugali, Romania, Liettua, Viro ja Italia ovat asukasta kohti alan suurimmat työllistäjät. EU28-maiden tekstiilialan työllisyys väheni 2.3

prosenttia vuoden alkupuoliskolla. Vaatetusalan työllisyys supistui 2.4 prosenttia.

Kiinalaisten vaatteiden ja tekstiilien tuonti EU-maihin vapautettiin kokonaan valvonnasta vuonna 2009. EU-maista varsinkin Italian, Portugalin ja Ranskan tuotanto on kärsinyt Kiinan kaupan tuontirajoitusten poistamisesta. Viime vuonna Suomen teva-tuonnista 31 prosenttia tuli Kiinasta. Lukuisat vapaakauppasopimukset helpottavat kuitenkin tänä päivänä kansainvälistä kauppaa. EU-Mercosur välisestä vapaakauppasopimuksesta neuvotellaan vielä.

Viime vuonna Euroopan unionin tärkeimmät tekstiilialan asiakasmaat olivat Yhdysvallat, Turkki, Kiina, Sveitsi ja Venäjä. Vaatetusalan tärkeimmät asiakasmaat olivat Sveitsi, Venäjä, Yhdysvallat, Hongkong ja Japani.

Suomessa tekstiilien valmistus on vaatteiden valmistusta merkittävämpää. Suurin osa teva-teollisuuden tuotannosta menee vientiin. Venäjälle meni kuluvan vuoden tammi-heinäkuussa 22 prosenttia ja Ruotsiin 20 prosenttia alan viennistä. Suomalaisen vaatetusteollisuuden tuotannos-

ta vain noin kymmenesosa on Suomessa. Kotimaisia tavaramerkkejä tuotetaan muun muassa Virossa ja Kauko-idässä, koska palkat ovat siellä huomattavasti matalammat kuin Suomessa. Henkilöstö Suomessa on tasaisesti vähentynyt viimeisten 10–12 vuoden aikana.

TEKSTIILIEN JA VAATTEIDEN VIENTI EUROOPPAAN ON EDELLEEN LASKUSSA

Tevanake-tuotteita vietiin Suomesta kuluvaan vuoden tammi-heinäkuussa 400 miljoonan euron arvosta, eli 3 prosenttia vähemmän kuin edellisvuonna. Tekstiilien viennin arvo oli 141 miljoo-

Keskeiset tunnusluvut

	2011	2012	% -muutos				Keskimäärin	
			2013*	2014 ^E	2015 ^E	2016 ^E	2009→13	2014→18 ^E
Vienti	6.8	0.2	2.8	-5	5	2	-0.3	1
Vientihinta	4.6	1.8	0	1	0	0	1.0	0
<i>Tuottavuuden osatekijät</i>								
Tuotanto (arvonlisäys)	-1.1	-2.4	-5.8	-3.4	2.6	2.1	-4.5	1.1
- työpanos	2.7	-5.8	-3.3	-4.1	-0.7	0.1	-4.3	-0.9
- työn tuottavuus	-3.7	3.6	-2.5	0.7	3.3	2.0	0.2	2.1
siitä:								
- pääomavaltaituminen	-3.7	-0.5	-2.1	-1.7	-2.5	-2.6	-1.1	-2.2
- kokonaistuottavuus	0.1	4.1	-0.5	2.4	5.9	4.7	1.3	4.4

Lähteet: Tilastokeskus, Tullihallitus.

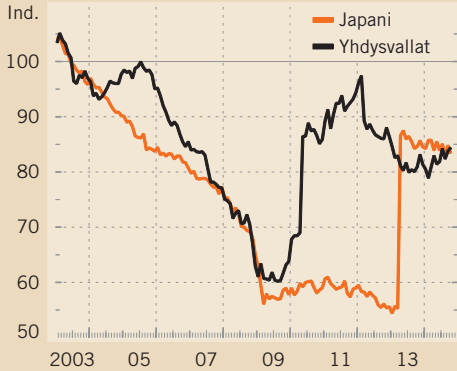
Tevanake-teollisuuden hyödykevirrat vuonna 2013

Lähteet: Tilastokeskus, ETLAn laskelmat.

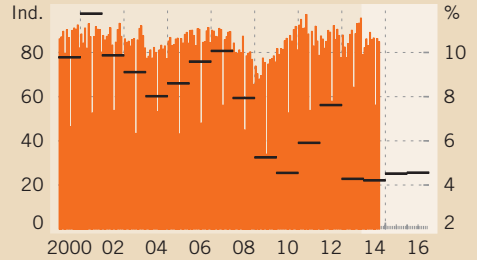
ETLA S14.2/a13b

Kansainvälinen toimialakehitys, tuotannon määrä, 2003=100

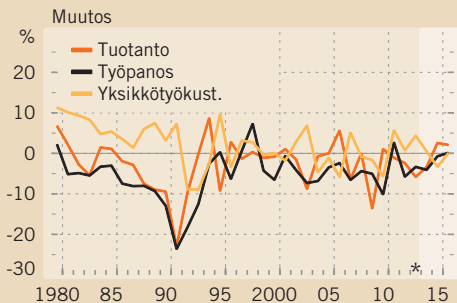
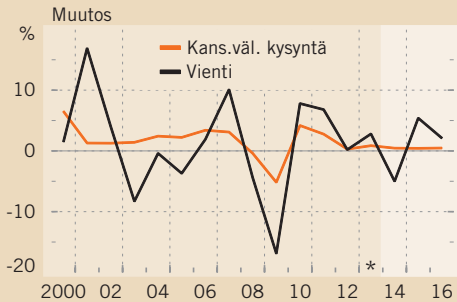
Lähde: Bloomberg. ETLA S14.2/adbc08

Kapasiteetin käyttöaste ja investointiaste

Lähde: Tilastokeskus. ETLA S14.2/adbc04

Kysyntä, vienti ja tuotanto

Lähteet: Tilastokeskus, OECD, Tulli. ETLA S14.2/adbc01

Toimialan tärkeimmät tuotteet ovat turkisnahat, lasikuitutuotteet, kuitukankaat sekä sairaala- ja hygieniatekstiilit.

Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	1.2
bruttokansantuotteesta	0.2
tavaraviennistä	1.4

¹⁾ Käyvin hinnoin vuonna 2013.

Suurimmat yritykset vuonna 2013

	Liikevaihto ¹⁾ , milj. e	Henkilöstö ¹⁾
Ahlstrom Oyj (kaikki toimialat)	1014.8	3740
L-Fashion Group Oy	257.5	1650
Marimekko Oyj	94.0	526

¹⁾ Globaali.

Vientisuudet alueittain tammi-elokuu 2014, %

Venäjä	22.2	Eurooppa	87.0
Ruotsi	19.7	- EU28	58.9
Saksa	8.9	- Euroalue	30.2
Viro	8.5	- EFTA	4.6
Norja	3.4	Pohjois-Amerikka	3.6
Yhdysvallat	3.1	Kauko-itä	6.7
Iso-Britannia	2.4		
Ranska	2.2		
Latvia	2.0		
Japani	2.0		

naa euroa, vaatteiden ja turkisten 164 miljoonaa euroa ja nahkan ja nahkatuotteiden 95 miljoonaa euroa.

Tekstiilien vienti väheni tammi-heinäkuussa arvoltaan 6 prosenttia vuodentakaisesta. Tekstiilien vientihinnat jäivät keskimäärin edellisvuoden tasolle ja vientimäärä supistui vajaat 5 prosenttia.

Vienti Eurooppaan väheni arvoltaan 8 prosenttia, sen osuus oli 74 prosenttia koko tekstiiliviennistä. Vienti Aasiaan lisääntyi arvoltaan 8 prosenttia, sen osuus oli 12 prosenttia. Toimitukset Pohjois-Amerikkaan vähenivät 4 prosenttia ja niiden osuus oli vajaat 9 prosenttia. Tekstiilien viennistämme Venäjän osuus oli vajaat 11 prosenttia, Ruotsin runsaat 10, Saksan niinkään runsaat 10 prosenttia, Yhdysvaltojen runsaat 7 ja Viron 6 prosenttia. Tekstiilejä on tänä vuonna viety Portu-

galiin ja Isoon-Britanniaan huomattavasti edellisvuotista enemmän.

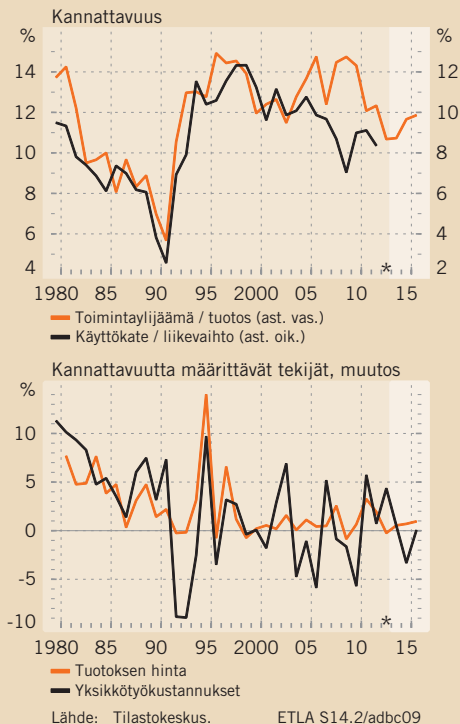
Vaatteiden ja turkisten vienti väheni tammi-heinäkuussa 3 prosenttia viimevuotisesta. Vaatteiden vientihinnat nousivat keskimäärin vajaan prosentin viimevuotisesta, ja vientimäärä väheni vajaat 4 prosenttia.

Vienti Eurooppaan laski 3 prosenttia vuodentakaisesta, ja sen osuus alan viennistä oli 95 prosenttia. Aasian (pl. Keski- ja Lähi-itä) osuus oli 3 prosenttia, vienti sinne väheni arvoltaan 5 prosenttia edellisvuodesta. Pohjois-Amerikan osuus oli runsas prosentti, ja toimitukset alueelle vähenivät 8 prosenttia. Vaatteiden ja turkisten viennistämme Venäjän osuus oli 36 prosenttia, Ruotsin 18, Saksan 11, Viron 9 ja Latvian 2 prosenttia. Vienti Venäjälle supistui arvoltaan 3 prosenttia, mutta toimitukset Ruotsiin olivat 15 prosentin kasvussa.

Nahan ja nahkatuotteiden viennin arvo lisääntyi tammi-heinäkuussa prosentin edellisvuodesta. Nahka- ja kenkäteollisuuden vientihinnat nousivat keskimäärin runsaan prosentin viimevuotisesta. Alan viennin määrä kasvoi prosentin.

Tärkein markkina-alue oli Eurooppa 93 prosentin osuudella. Vienti Euroopan maihin nousi 2 prosenttia. Vienti Aasiaan väheni arvoltaan 3

Kannattavuus

Osakekurssit

prosenttia, ja alueen osuus oli vajaat 6 prosenttia. Toimitukset Pohjois-Amerikkaan supistuivat 12 prosenttia, ja niiden osuus oli vajaa prosentti. Nahan ja nahkatuotteiden viennistäme Ruotsin osuus oli 36 prosenttia, Venäjän 16, Viron 12 prosenttia, Norjan 6 ja Saksan 3 prosenttia. Vienti Ruotsiin, Norjaan ja Itävaltaan oli vahvassa kasvussa, mutta vienti Venäjälle, Viroon ja Saksaan väheni viimevuotisesta.

TEKSTIILIEN VALMISTUS ON VAHVASSA KASVUSSA HEIKOSTA SUHDANNETILANTEESTA HUOLIMATTA

Elinkeinoelämän keskusliiton elokuussa julkaiseman suhdannetiedustelun mukaan teva-teollisuuden suhdannetilanne on edelleen heikko. Vastanneista yrityksistä kuitenkin nyt vain 7 prosenttia odotti heikkeneviä suhdanteita. Paranevia suhdannenäkymiä odottavia yrityksiä oli 5 prosenttia. Tilauskannat ovat keskimääräistä pienemmät, ja henkilöstön määrä on vähentynyt.

ETLA arvioi syyskuussa, että tekstiili-, vaatetus-, nahka- ja kenkäteollisuuden viennin määrä supistuu tänä vuonna 5 prosenttia ja kääntyy ensi vuonna 5 prosentin kasvuun.

Tevanake-alan tuotanto nousi tammi-elokuussa teollisuustuotannon volyyymi-indeksiin mukaan 18 prosenttia. Tekstiilien valmistus kohosi huikemat 46 prosenttia, vaatteiden valmistus supistui 16 prosenttia ja nahan ja nahkatuotteiden valmistus väheni 6 prosenttia vuodentakaisesta. Tevanake-teollisuuden tuotos supistuu tänä vuonna runsaat 3 prosenttia. Ensi vuonna tuotanto kasvaa vajaat 3 prosenttia. Teollisuustuotannon volyyymi-indeksiin ja kansantalouden tilinpidon mukaiset tuotokset poikkeavat jonkin verran toisistaan.

Rakentaminen

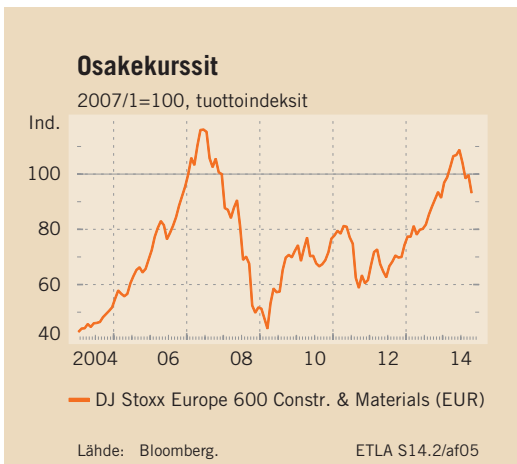
RAKENNUSTUOTANTO YHÄ LASKUSSA

Vuonna 2012 käynnistynyt rakennustuotannon lasku jatkuu tänä vuonna. Rakennustuotantoa ennakoivat indikaattorit olivat kesäkuukausina miinuksella. Rakennuslupien lasku jatkui alkusyksyllä.

Elinkeinoelämän Keskusliiton julkaiseman suhdannebarometrin mukaan vauhti kehitys jatkuu koko syksyn. Rakennusyritysten tilauskanta oli syyskuukausina laskussa, ja vapaan kapasiteetin määrä lisääntyi.

Tänä vuonna uudisrakentamisen odotetaan supistuvan 5 prosenttia. Yritysten ja yhteisöjen rakentaminen polkee paikallaan, mutta asuntojen uudistuotanto putoaa runsaat 10 prosenttia. Maa- ja vesirakentamisessa tuotannon arvioidaan pysyvän vuodentakaisella tasolla. Rakennustuotanto (uudistuotanto ja korjausrakentaminen) supistuu tänä vuonna vajaat 3 prosenttia.

Yleisen suhdannetilanteen paraneminen vetää myös rakentamisen ensi vuonna pieneen 1.5 prosentin kasvuun. Uudistuotanto ja korjausrakentaminen lisääntyvät suurin piirtein samaa tahtia.

Maa- ja vesirakentaminen kasvaa ensi vuonna vaatimattomat 0.5 prosenttia, kun valtion elvytystoimien ansiosta väylärakentaminen lisääntyy.

Rakentamisen kysyntä Suomessa ja vientimarkkinoilla pysyy heikkona myös ensi vuonna. Rakennusteollisuuden vienti kärsii ja rakennusyri-tysten kansainvälisen toiminnan kasvu pysähtyy mm. Venäjän rakentamisen vähentyessä.

Tuotannon tehostamis- ja sopeutustoimista huolimatta alan yritysten kannattavuuden arvioidaan jäävän pitkän aikavälin keskiarvoa heikommaksi. Rakennusosalta vähenee tänä vuonna työvoimaa vajaat 3 prosenttia ja ensi vuonna lasku vaime-nee 1 prosenttiin.

Keskeiset tunnusluvut

	% -muutos						Keskimäärin	
	2011	2012	2013*	2014 [€]	2015 [€]	2016 [€]	2009→13	2014→18 [€]
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	1.2	-4.7	-2.3	-2.8	1.3	2.6	-1.0	2.2
- työpanos	2.4	-1.1	-2.7	-3.1	-0.1	0.5	-1.3	0.4
- työn tuottavuus	-1.2	-3.6	0.3	0.2	1.4	2.0	0.5	1.6
siitä:								
- pääomavaltaituminen	-0.1	1.1	1.4	1.3	0.4	0.4	1.2	0.4
- kokonaistuottavuus	-1.1	-4.6	-1.0	-1.0	1.0	1.7	-0.7	1.2

Lähde: Tilastokeskus.

Rakentamisen hyödykevirit vuonna 2013

PANOSKÄYTTÖ

Liikenne
Rakennusaineteoll.
Metallituoteteoll.
Puuteollisuus
Tuonti
Muu teollisuus
Muut palvelut
Muut panokset
Työvoimakustannukset
Pääomakustannukset

Sisäinen väliuotekäyttö

Rakentaminen
29.6 mrd. EUR

TUOTOS

Asuntojen omistus

Investoinnit

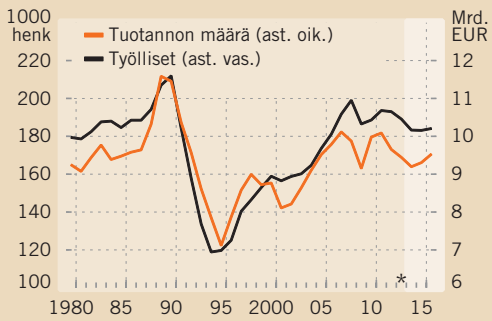
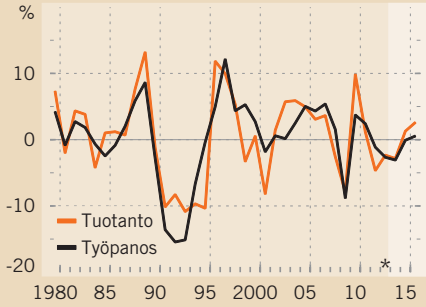
Kulutus

Muu käyttö

Lähteet: Tilastokeskus, ETLAn laskelmat.

ETLA S14.2/a13o

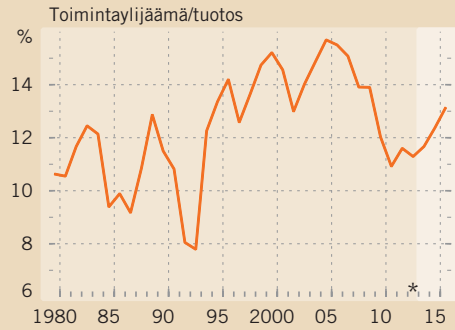
Tuotanto ja työllisyys

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S14.2/af03

Investoinnit ja kannattavuus

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S14.2/af04

Kauppa

KAUPAN TUOTANTO SUPISTUI

Kaupan tuotannon määrä tuotoksella mitattuna kääntyi viime vuonna selvään laskuun. Voimakkaaimmin supistui autokauppa, -3.3 prosentilla. Tukkukaupan tuotanto kääntyi -2.3 prosentin laskuun, ja vähittäistavara-alamäki vauhdittui -1.3 prosenttiin. Yhteensä kaupan toimialojen tuotoksen määrä supistui -2.1 prosenttia.

Kaupan tuotannon supistumiseen vaikuttivat yleisen suhdannetilanteen heikkeneminen sekä kotitalouksien kulutuskysynnän -0.7 prosentin supistuminen reaalisesta ostovoimasta heikkenemisen myötä. Myös muut kysyntäerät supistuivat, esimerkiksi rakennustoiminta -3.6 prosenttia ja teollisuuden tuotanto -3.1 prosenttia.

Tänä vuonna kotimaiset kysyntätekijät pääsääntöisesti supistuvat. Yksityisten kulutusmenojen odotetaan vähenevän -0.2 prosenttia viime vuodesta, teollisuustuotannon -1.5 prosenttia, ja investointien määrän -3.2 prosenttia. Kysyntätekijöiden hiipumisen myötä kaupan tuotanto vähenee noin puolisen prosenttia. Lähivuosina tuotannon arvioidaan kääntyvän vain lievään nousuun, sillä koti markkinoiden arvioidaan elpävän varsin hitaasti.

REKISTERÖINNIIT KÄÄNTYVÄT LIEVÄÄN NOUSUUN

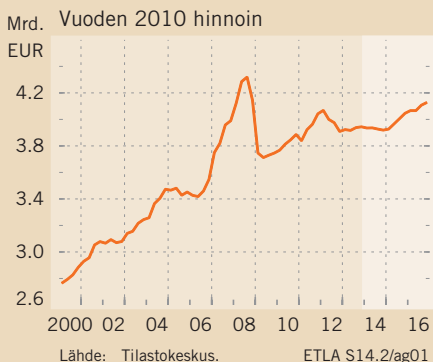
Kotitalouksien moottoriajoneuvojen rekisteröinnit supistuivat viime vuonna -7 prosenttia. Myynnin taso jäi 103 000 autoon, mikä oli selvästi alempi kuin 2000-luvulla keskimäärin. Kysyntä supistui autoveron korotuksen sekä kotitalouksien heikkouden suhdanneodotusten vuoksi.

Kuluvan vuoden tammi-syyskuussa autojen rekisteröinnit kasvoivat keskimäärin +2 prosenttia heikon suhdannetilanteen vuoksi. Myynnin taso pysyy edelleen poikkeuksellisen matalana. Myös lähivuosina henkilöautojen myynnin kasvun arvioidaan pysyvän vaimeana talouden hitaan elpymisen vuoksi.

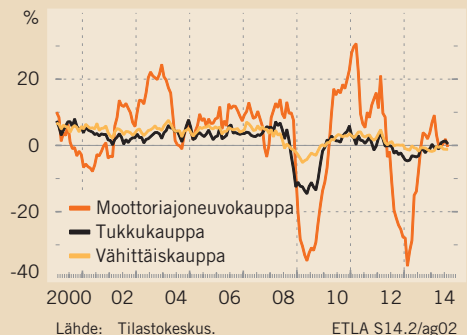
TUKKUKAUPAN MYyntI SUPISTUI

Vuonna 2013 tukkukaupan myynnin määrä supistui -2.4 prosenttia yleisen taloudellisen aktiviteetin heikkenemisen vuoksi. Kuluvana vuona myynnin määrän kehitys jatkuu vaimeana heikon suhdannetilanteen vuoksi. Sekä teollisuustuotannon että rakennustuotannon arvioidaan supistuvan edelleen. Tukkukaupan myynnin odotetaan vauhdittuvan vasta ennustejakson loppupuolella.

Tuotanto

Myynnin kehitys

VÄHITTÄISKAUPAN MYyntIÄ KAVENTAA HEIKKO OSTOVOIMAKEHITYS

Kotitalouksien reaaliostovoima supistui viime vuonna edellisestä vuodesta -0.4 prosenttia maltillisen palkkaratkaisun, työpanoksen supistumisen ja verotuksen kiristymisen vuoksi. Säästämisaste koheni edellisen vuoden 0.6 prosentista hieman, 0.7 prosenttiin. Kulutusksynnän painopiste oli kestävässä tavarossa, joiden kysyntä kasvoi vain 0.1 prosenttia.

Vähittäiskaupan myynnin määrä supistui -1.0 prosenttia, eli hieman vähemmän kuin tukku-kaupan myynti. Vähittäiskaupan myyntitilastojen mukaan voimakkaimmin lisääntyivät kodinkoneiden ja viihde-elektronikan hankinnat. Sen sijaan muun muassa huonekalujen myynnin kasvu jäi vaimeaksi. Vaatteiden ja jalkineiden kysyntä supistui -0.5 prosenttia ja muun muassa elintarvikkeiden kysyntä -1.0 prosenttia.

Keskeiset tunnusluvut

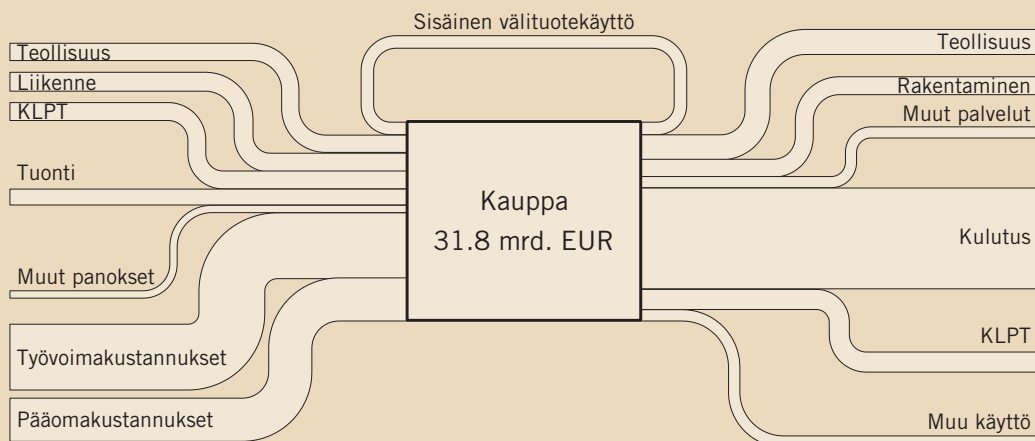
	% -muutos						Keskimäärin	
	2011	2012	2013*	2014 ^E	2015 ^E	2016 ^E	2009→13	2014→18 ^E
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	3.0	1.2	-1.4	-0.7	0.8	1.9	-1.4	1.3
- työpanos	-0.1	1.9	-2.5	-0.5	-0.2	0.1	-1.7	-0.1
- työn tuottavuus	3.1	-0.7	1.1	-0.2	1.0	1.9	0.4	1.4
siitä:								
- pääomavaltaituminen	-0.2	-0.4	1.0	-4.9	-4.4	-3.7	0.6	-3.7
- kokonaistuottavuus	3.2	-0.3	0.1	5.0	5.6	5.8	-0.1	5.3

Lähde: Tilastokeskus.

Kaupan hyödykevirrat vuonna 2013

PANOSKÄYTTÖ

TUOTOS

KLPT = Kiinteistö- ja liike-elämää palveleva toiminta

Lähteet: Tilastokeskus, ETLAn laskelmat.

ETLA S14.2/a13j

Kuluvan vuoden tammi-syyskuussa vähittäiskaupan myynnin kasvu supistui prosentin verran viime vuodesta. Vaimea kysyntä johtui viime

vuoden alun korkeasta vertailukohtasta ja heikentyneestä työllisyystilanteesta. Kotitalouksien reaalisen ostovoiman arvioidaan pysyvän tänä vuonna lähes viime vuoden tasolla. Säästämisen lievän kohoamisen myötä kaupan myynnin määrän supistumisen odotetaan jatkuvan jo kolmatta perättäistä vuotta.

Vuonna 2015 vähittäiskaupan myynnin määrän kasvun arvioidaan vahvistuvan yhden prosentin tuntumaan kotitalouksien reaalisen ostovoiman lievän elpymisen vuoksi.

SUHDANNETILANNE JATKUU AIEMPAA HEIKOMPANA

Elinkeinoelämän keskusliiton suhdannebarometrimessa kaupan alan yritysten mukaan suhdannetilanne on jatkunut heikkona. Kesän aikana myynti oli odotettua heikompaa, ja kannattavuus kääntyi laskuun. Tällä hetkellä näkymät ovat selvästi ta-

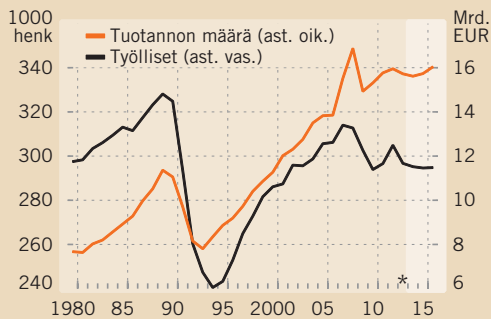
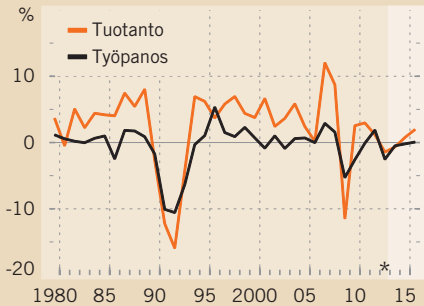
Osakekurssit

Lähde: Bloomberg.

ETLA S14.2/ag05

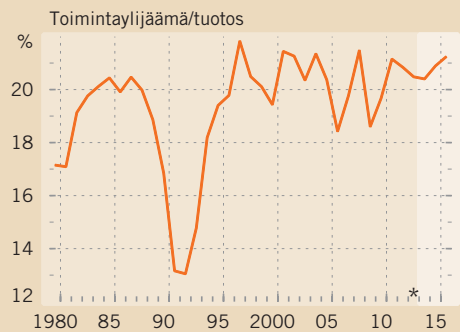
Tuotanto ja työllisyys

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S14.2/ag03

Investoinnit ja kannattavuus

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S14.2/ag04

vanomaista heikommat. Suhdanneodotukset loppuvuodelle ovat synkentyneet.

Myynti supistui kesän aikana ja henkilöstöä vähennettiin. Myynnin arvioidaan vähenevän edelleen loppuvuonna. Henkilöstön määrän odotetaan edelleen supistuvan.

Kysynnän hiipumisen myötä kaupan työpanos supistui tammi-syyskuussa työvoimatiedustelun mukaan -4 prosenttia edellisen vuoden vastaava ajanjaksosta. Voimakkaimmin heikkeni tukukaupan työpanos, -7 prosenttia. Työvoima supistui hieman vähemmän, -3.2 prosenttia.

Majoitus- ja ravitsemistoiminta

MAJOITUS- JA RAVITSEMISALALLA EPÄVARMAT SUHDANNENÄKYMÄT

Toimialan tuotoksen volyyymi supistui viime vuonna -2.4 prosenttia. Vielä edellisenä vuonna kasvu oli +1.8 prosenttia. Sekä majoituspalveluiden että ravitsemistoiminnan kysyntä vaimeni. Liikevaihtotilastojen mukaan majoituspalveluiden liikevaihto supistui viime vuonna -3.5 prosenttia ja ravitsemispalveluiden liikevaihto -1.1 prosenttia.

Palvelujen kysynnän heikkenemiseen vaikuttivat yleisen suhdannetilanteen heikkeneminen ja kotitalouksien reaalisen ostovoiman supistuminen.

MAJOITUSMYYNTI VAIMENI ALKUVUONNA

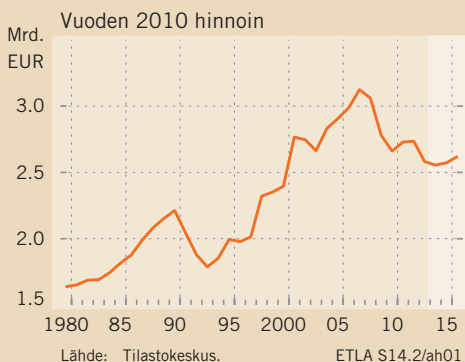
Ulkomaisten matkailijoiden yöpymisten määrä kasvoi viime vuonna +1.0 prosenttia edellisen vuoden +5.4 prosentin kasvun jälkeen. Saapuvien matkailijoiden määrät lisääntyivät etenkin Venäjältä, Japanista, Kiinasta ja Britanniaista. Sen sijaan matkailu supistui muun muassa EU-maista ja Yhdysvalloista. Kotimaisten matkailijoiden yöpymiset majoitusliikkeissä supistuivat -0.9 prosenttia.

Kuluvana vuonna majoituspalveluiden suhdannenäkymät ovat edelleen melko vaiheet. Kansainvälisen talouden näkymät ovat pysyneet melko epävarmoina, mikä on heikentänyt liikematkailua. Ulkomaalisten matkailijoiden yöpymiset supistuivat tammi-heinäkuussa -1.2 prosenttia. Erityisesti matkailijoiden määrät Venäjältä olivat jyrkässä laskussa maan heikkenevän taloustilanteen vuoksi.

Liikevaihto

Tuotanto

Osakekurssi

Kotimaisten matkailijoiden määrän kasvua kasvatti puolestaan kotitalouksien reaalisen ostovoiman heikko kehitys. Kotimaan yöpymiset supistuivat -2.7 prosenttia.

Ravitsemistoimialan suhdannenäkymien arvioidaan pysyvän vaimeana. Kysynnän odotetaan pysyvän lähes edellisen vuoden tasolla.

TOIMIALAN ODOTUKSET VAROVAISET

Elinkeinoelämän keskusliiton suhdannebarometrin mukaan hotelli- ja ravintola-alan yritykset arvioivat suhdannetilanteensa olevan normaalia heikomman. Suhdannebarometrin mukaan myynti on kehittynyt odotettua heikommin, ja loppuvuonna suhdannenäkymiin ei odoteta muutoksia.

Keskeiset tunnusluvut

	% -muutos						Keskimäärin	
	2011	2012	2013*	2014 ^E	2015 ^E	2016 ^E	2009→13	2014→18 ^E
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	2.6	0.2	-5.6	-1.0	0.7	1.8	-3.4	1.0
- työpanos	-0.3	1.8	-0.5	-2.9	-1.8	-1.3	-0.7	-1.6
- työn tuottavuus	2.9	-1.6	-5.2	2.0	2.6	3.1	-2.6	2.6
siitä:								
- pääomavaltaituminen	0.5	-0.1	0.2	0.4	0.1	0.0	0.6	0.1
- kokonaistuottavuus	2.4	-1.5	-5.3	1.6	2.4	3.1	-3.2	2.4

Lähde: Tilastokeskus.

Majoitus- ja ravitsemistoiminnan hyödykevirrat vuonna 2013

PANOSKÄYTTÖ

Teollisuus
Kauppa
KLPT
Tuonti
Muut panokset
Työvoimakustannukset
Pääomakustannukset

Sisäinen väliuotekäyttö

Majoitus- ja ravitsemistoiminta
7.3 mrd. EUR

TUOTOS

Teollisuus
Kauppa
Muut palvelut
Kulutus
KLPT
Muu käyttö

KLPT = Kiinteistö- ja liike-elämää palveleva toiminta

Lähteet: Tilastokeskus, ETLAn laskelmat.

ETLA S14.2/a13k

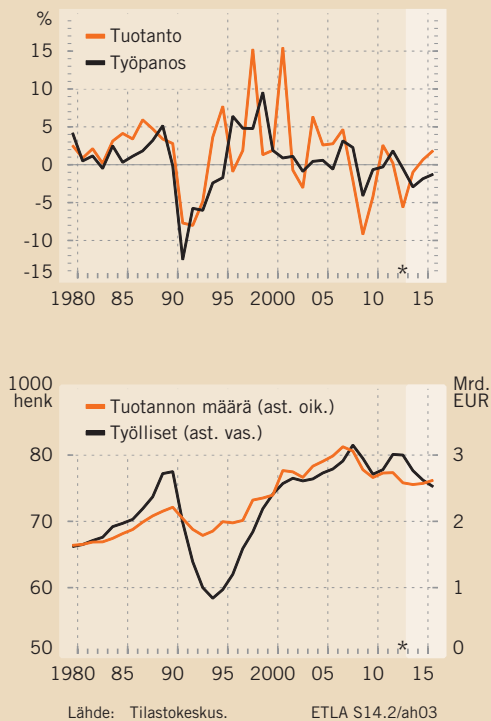
Kannattavuus on ollut heikkenemässä, ja alamaen ennustetaan jatkuvan myös loppuvuonna. Henkilökunnan määrässä ei ole tapahtunut suuria muutoksia.

Myynnin odotetaan hieman kasvavan, mutta kustannusten nousu kaventaa edelleen kannattavuutta. Tilastokeskuksen työvoimatiedustelun mukaan tammi-syyskuussa tehdyt työtunnit kohosivat hieman.

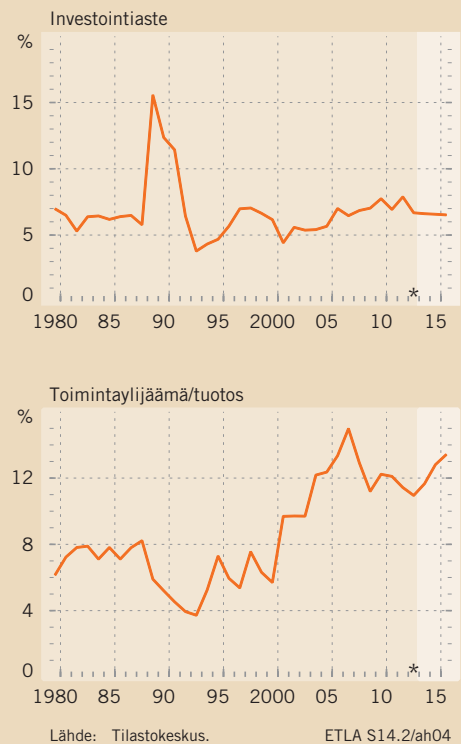
TOIMIALAN KANNATTAVUUS AIEMPAA HEIKOMPI

Vuonna 2013 majoitusliikkeiden huoneiden käytöaste aleni 47.5 prosenttiin edellisen vuoden 48.8 prosentista. Tänä vuonna kapasiteetin käytöaste on pysytellyt lähes viime vuoden tasolla. Toimialan kannattavuuden arvioidaan pysyvän keskimääräistä heikompana epävarman talustilanteen vuoksi.

Tuotanto ja työllisyys

Investoinnit ja kannattavuus

Liikenne

LIKENNEPALVELUJEN KYSYNTÄ PYSYY VAIMEANA

Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan liikennepalvelujen tuotoksen määrä supistui viime vuonna -1.9 prosenttia edellisen vuoden 0.6 prosentin kasvun jälkeen. Muun muassa ulkomaankaupassa tavaravienti kasvoi +0.4 ja tavaratuonti +0.3 prosenttia.

Neljännesvuositilinpäivän mukaan liikenteen toimialalla tuotanto arvonlisäyksellä mitattuna supistui alkuvuonna -1.3 prosenttia edellisestä vuodesta.

Liikevaihtotilastojen mukaan maa- ja rautatieliikenteen liikevaihto oli alkuvuonna +0.5 prosentin nousussa, sen sijaan vesiliikenteen liikevaihto supistui -0.7 prosenttia.

Vuonna 2013 maailmankaupan kasvu oli 2.7 prosenttia. Tänä vuonna kasvun arvioidaan jatkuvan 3 prosentin tuntumassa. Heikon suhdanetilanteen myötä ETLAn ennuste arvioi Suomen tavaraviennin määrän kasvavan tänä vuonna vain +0.2 prosenttia.

Liikenteen tuotannon määrä supistunee vajaat pari prosenttia. Vuonna 2015 yleisen suhdan-

netilanteen odotetaan hieman kohentuvan, ja liikenteen toimialalla tuotannon määrän arvioidaan kääntyvän lievään nousuun. Pitkällä aikavälillä toimialan tuotannon keskimääräinen vuosikasvu on ollut noin 4–5 prosenttia.

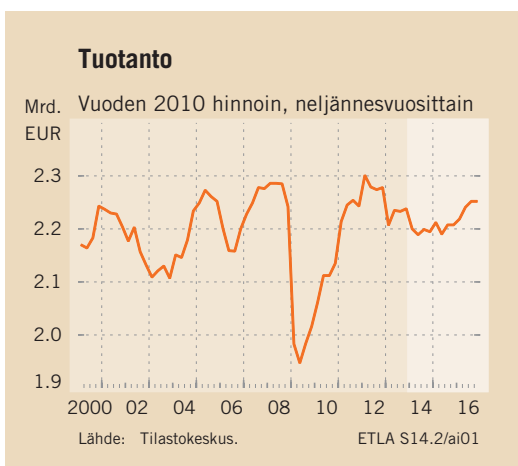
Meriliikenteen matkustajaliikenne kasvoi viime vuonna 1.4 prosenttia. Kasvu painottui Viroon suuntautuille reiteille, joissa kasvua oli 4.1 prosenttia. Sen sijaan Ruotsin risteilyt supistuivat edelleen runsaan prosentin vauhdilla. Kuluvan vuoden tammi-elokuun aikana meriliikenteen matkailijamäärät olivat 0.4 prosentin kasvussa. Viron matkailu oli nousussa 5.4 prosentin vauhdilla, mutta risteilyt Ruotsiin vähenivät -2.5 prosenttia viime vuoden vastaavasta ajankohdasta.

Rahtiliikenteessä viennin tonnimäärät kasvoivat tammi-elokuussa 4.5 prosenttia. Sen sijaan tuonnin tonnimäärät supistuivat -4.8 prosenttia, yhteensä rahtiliikenne supistui -0.3 prosenttia. Loppuvuoden aikana tavaraviennin kasvun odotetaan jatkuvan vaimeana, joten rahtiliikenteen arvioidaan pysyvän lähes viime vuoden tasolla.

Maaliikenteessä rautateiden henkilökuljetukset supistuivat viime vuonna lähiliikenteessä -0.6 prosenttia, mutta kaukoliikenteessä kasvua oli 0.7 prosenttia. Yhteensä rautateiden henkilökilometrit kasvoivat 0.5 prosenttia. Rahtiliikenteessä kotimaan kuljetusten määrä lisääntyi 2.1 prosenttia, ja ulkomaaliikenteen kuljetetut tonnimäärät olivat -4.4 prosentin laskussa.

Vuonna 2013 kotimaan tieliikenteessä kuljetussuorite supistui tavaramäärällä mitattuna -8.2 prosenttia muun muassa viennin kasvun vaimeamisen myötä. Kuluvan vuoden alkupuoliskolla kuljetussuorite supistui -0.4 prosentin vauhdilla.

Ilmailiikenteessä suhdannenäkymät heikkenivät viime vuonna. Henkilöliikenne supistui edelleen

noin -6 prosenttia vaimenevan talouden aktiviteetin myötä.

Kuluvan vuoden tammi-syyskuussa matkustajamäärät olivat 3–4 prosentin kasvussa. Kotimaan matkustajamäärät kasvoivat 3 prosenttia, sen sijaan kansainvälisillä reiteillä matkailijoiden määrä oli noin 5 prosentin kasvussa.

Viime vuonna sekä kansainvälisen liikenteen että kotimaan rahtiliikenteen kuljetetut tonnimäärät

supistuivat vajaan -3 prosentin vauhdilla. Kuluvan vuoden tammi-syyskuussa tavaraliikenne supistui kotimaanliikenteessä -12 prosentin vauhdilla, mutta ulkomaanliikenteessä supistuminen hidastui pariin prosenttiin.

SUHDANNETILANNE PYSYY VAIMEANA

Elinkeinoelämän keskusliiton suhdannebarometrin mukaan toimialan yritykset näkivät liikennepalveluiden suhdannetilanteen edelleen heikkona. Myynti oli kesän aikana odotettua vai-

Keskeiset tunnusluvut

	% -muutos						Keskimäärin	
	2011	2012	2013*	2014 ^E	2015 ^E	2016 ^E	2009→13	2014→18 ^E
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	6.4	2.0	-2.4	-0.6	1.4	3.5	-0.4	1.9
- työpanos	-4.5	-1.8	-3.1	-0.3	0.9	-0.2	-2.5	0.4
- työn tuottavuus	11.4	3.9	0.7	-0.3	0.5	3.7	2.4	1.5
siitä:								
- pääomavaltaistuminen	1.6	0.5	1.1	0.0	-0.4	0.0	0.8	-0.2
- kokonaistuottavuus	9.6	3.3	-0.4	-0.3	0.9	3.6	1.6	1.7

Lähde: Tilastokeskus.

Liikenteen hyödykevirrat vuonna 2013

PANOSKÄYTTÖ

Teollisuus

Kauppa

KLPT

Tuonti

Muut panokset

Työvoimakust.

Pääomakustannukset

Sisäinen väliuotekäyttö

Liikenne

23.3 mrd. EUR

TUOTOS

Teollisuus

Kauppa

KLPT

Kulutus

Vienti

Muu käyttö

KLPT = Kiinteistö- ja liike-elämää palveleva toiminta

Lähteet: Tilastokeskus, ETLAn laskelmat.

ETLA S14.2/a131

meampaa. Kannattavuuden kehitys jatkuu edelleen vaikeana, lähikuukausina myynnin määrän odotetaan pysyvän ennallaan.

Henkilöstön määrän arvioidaan syksyn aikana vähenevän edelleen. Yleisen suhdannekuvan arvioidaan heikkenevän loppuvuoden aikana.

Viime vuonna työpanos supistui Tilastokeskuksen työvoimatiedustelun mukaan liikennettä palveluilla toimialoilla runsaat 2 prosenttia. Kuluvana vuoden tammi-syyskuussa työpanoksen kysyntä supistui runsaat -4 prosenttia.

Työn tuottavuus on lisääntynyt keskimäärin prosentin vuodessa. Viime vuonna tuottavuuden kasvu kuitenkin kohosi lähes 6 prosenttia lähinnä ilmailikenteen työn tuottavuuden vahvan kasvun vuoksi.

Osakekurssi

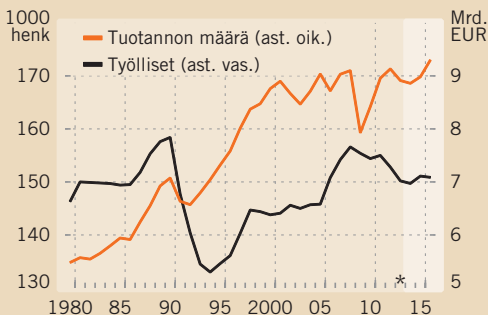
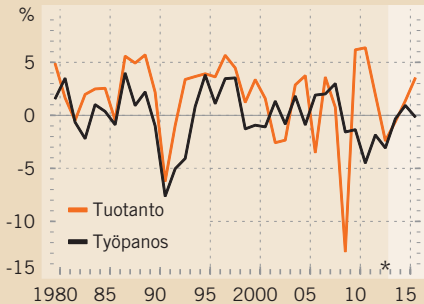
2007/1=100, tuottoindeksi

Lähde: Bloomberg.

ETLA S14.2/ai05

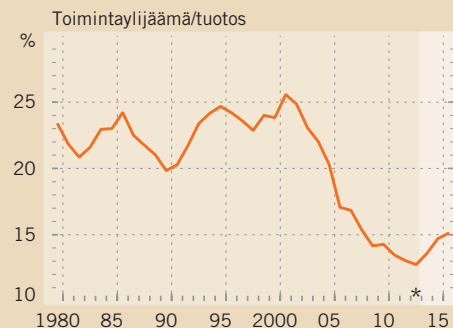
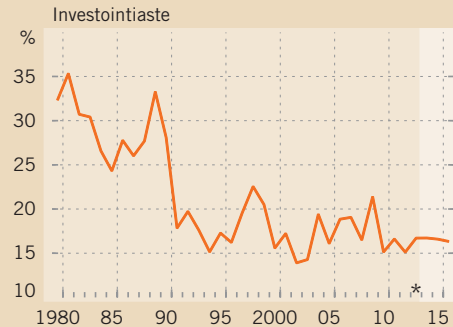
Tuotanto ja työllisyys

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S14.2/ai03

Investoinnit ja kannattavuus

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S14.2/ai04

Rahoitus- ja vakuutustoiminta

RAHOITUS- JA VAKUUTUSALAN TUOTANTO KÄÄNTYI VAHVAAN NOUSUUN

Vuonna 2013 toimialan arvonlisäyksen määrä supistui -9.9 prosenttia, sen sijaan tuotoksen volyyymi ainoastaan -0.9 prosenttia. Notkahdus johtui muun muassa korkokatteen pienenemisestä

Kansantalouden neljännesvuositilinpidon ennakkotietojen mukaan toimialan arvonlisäys oli vuoden ensimmäisellä vuosipuoliskolla yli 10 prosentin kasvussa arvonlisäyksellä mitattuna.

EPÄVARMUUS JARRUTAA LUOTTOJEN KYSYNTÄÄ

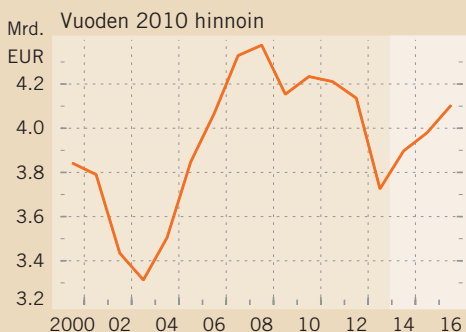
Euroopan keskuspankki alensi ohjauskorkoa keuhällä aluksi 0.25 prosenttiin ja syksyllä vielä 0.05 prosenttiin. Inflaatio-odotukset ovat edelleen alentuneet, useissa Etelä-Euroopan maissa hinnat ovat kääntyneet jopa laskuun. Kuluvan vuoden syyskuussa euromaiden inflaatio oli keskimäärin 0.3 prosenttia.

Lyhyet markkinakorot ovat tällä hetkellä 0.1 prosentin tuntumassa. Kolmen kuukauden markkinakoron arvioidaan asettuvan tänä vuonna keskimäärin 0.2 prosenttiin. Vuonna 2015 koron

Eräitä tuotantoindeksireita

Tuotanto

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S14.2/aj01

Helsingin pörssin vaihto

Lähteet: Tilastokeskus, HEX, Bloomberg.

ETLA S14.2/aj02

arvioidaan kohoavan keskimäärin 0.3 prosenttiin. Matalan kokotason odotetaan jatkuvan toistaiseksi pitkään jatkuneen talouden taantumana ja inflaation tuntuvan hidastumisen vuoksi.

Viime vuonna kotitalouksien uusien asuntoluottojen kysyntä supistui -20.4 prosenttia edellisen vuoden -4.9 prosentin supistumisen jälkeen.

Myös kulutusluottojen kysyntä kääntyi -2.6 prosentin laskuun. Kuluvaan vuoteen tammi-elokuussa asuntoluottojen kysyntä supistui enää vajaan -4 prosentin vauhdilla. Sen sijaan kulutusluottojen kysyntä supistui jo yli -10 prosentin vauhdilla. Tosin kesän aikana kulutusluottojen kysynnän alama-ki oli selvästi hidastunut. Luottokantojen kasvu jatkui runsaan pariin prosentin vauhdilla.

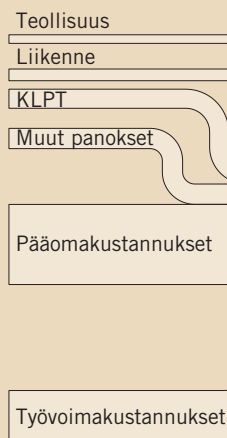
Keskeiset tunnusluvut

	% -muutos						Keskimäärin	
	2011	2012	2013*	2014 ^E	2015 ^E	2016 ^E	2009→13	2014→18 ^E
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	-0.5	-1.8	-9.9	4.6	2.1	3.1	-3.2	2.9
- työpanos	0.0	-1.1	-1.0	1.0	0.9	-0.2	-0.8	0.5
- työn tuottavuus	-0.5	-0.7	-9.1	3.6	1.2	3.3	-2.4	2.4
siitä:								
- pääomavaltaisuus	-1.7	-1.1	-0.7	-0.4	-0.2	0.6	-0.9	0.2
- kokonaistuottavuus	1.1	0.4	-8.4	4.0	1.4	2.7	-1.4	2.2

Lähde: Tilastokeskus.

Rahoitus- ja vakuutus toiminnan hyödykevirrat vuonna 2013

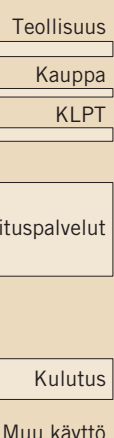
PANOSKÄYTTÖ

Sisäinen väli tuotekäyttö

Rahoitus- ja vakuutus-toiminta
9.8 mrd. EUR

TUOTOS

KLPT = Kiinteistö- ja liike-elämää palveleva toiminta

Lähteet: Tilastokeskus, ETLAn laskelmat.

ETLA S14.2/a13m

Ennustejaksolla luottokannan kasvun arvioidaan myös jatkuvan aiempaa vaimeampana, mikä kasvattaa osaltaan rahoituslaitosten tulosta.

Kotitalouksien velkaantumistaso nousi viime vuonna Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan 118.2 prosenttiin edellisen vuoden 117.2 prosentista. Kuitenkin pohjoismaisessa vertailussa kotitalouksien säästämistaso on vielä selvästi matalin. Kotitalouksien velanhoidossa ei odoteta esiintyvän merkittäviä häiriöitä varsin matalan korkotason sekä aiempaa pitempien laina-aikojen vuoksi. Viime vuonna kotitalouksien maksamien korkojen osuus käytettävissä olevista tuloista oli 1.5 prosenttia, kun se vuonna 1992 oli korkeimmillaan 9.2 prosenttia.

TOIMIALAN ODOTUKSET OVAT VAROVAISET

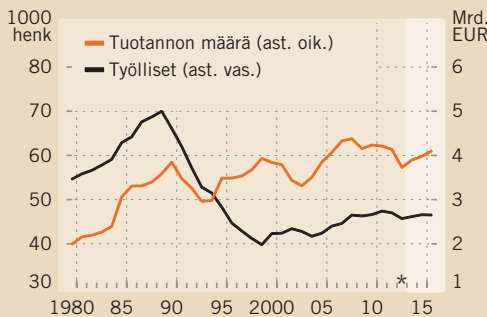
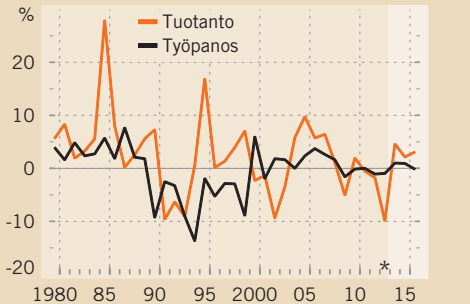
Elinkeinoelämän keskusliiton suhdannebarometrin mukaan toimialan yritykset arvioivat tämän hetkisen suhdannetilanteensa olevan hieman keskimääräistä heikomman. Myynnin kasvu on kuitenkin vahvistunut kesän aikana, ja myös loppuvuodelle odotetaan pientä lisäystä.

Kannattavuuden arvioidaan kohenevan viime vuodesta. Henkilöstön määrä on ollut laskussa, ja sen odotetaan jatkossa vähentyvän edelleen.

PÖRSSIKURSSIT NOTKAHTIVAT LOKAKUUSSA

Markkinoiden odotukset kuluvaan vuodeseen talouskasvusta ovat edelleen melko varovaiset. Vuoden alkupuoliskolla pörssikurssit olivat lievässä nousussa, mutta lokakuussa ne kääntyivät tuntuvaan laskuun markkinoilta tulleiden negatiivisten talouslukujen vuoksi.

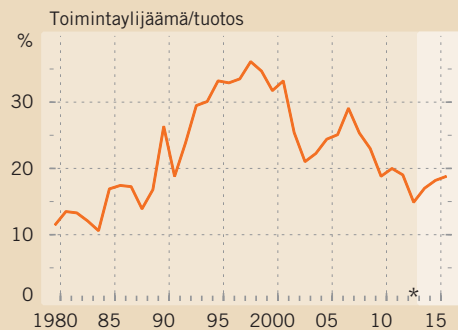
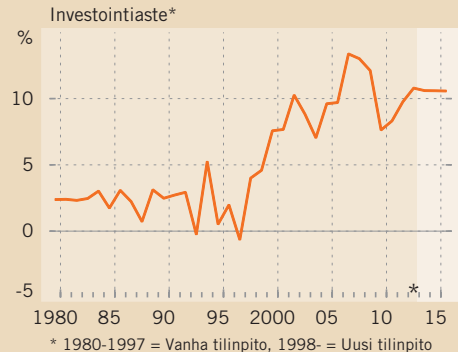
Tuotanto ja työllisyys

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S14.2/aj03

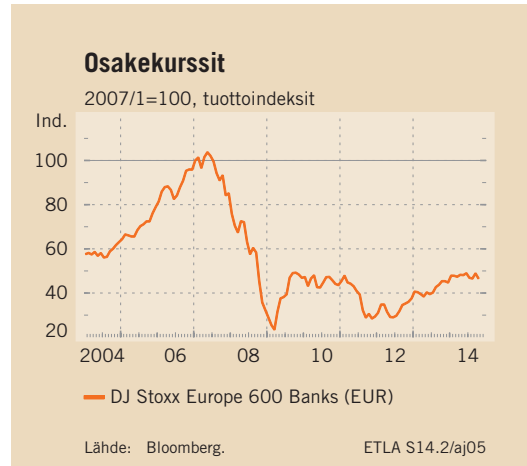
Investoinnit ja kannattavuus

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S14.2/aj04

Suhdannenäkymät ovat edelleen epävarmat, ja useat indikaattorit antavat hieman ristiriitaisen kuvan lähikuukausista. Mikäli Euroopan talouskasvu hiipuu, Euroopan rahoituskriisi voi uudestaan kärjistyä. Ukrainan kriisi talouspakotteineen on osaltaan jarruttanut EU:n suhdannenäkymiä. Mikäli kriisi saadaan rauhoittumaan, EKP:n rahamarkkinaoperaatioiden ja euron heikkenemisen arvioidaan vahvistavan EU:n talouden elpymistä. Ennustejaksolla talouskasvun odotetaan kuitenkin asteittain voimistuvan ja kotitalouksien luottokannan kasvun tukevan rahoituslaitosten korkotuottoja. Toimialan kannattavuuden odotetaan tällöin vahvistuvan edelleen korko- ja sijoitustoiminnan tuottojen kasvun vuoksi.

Kiinteistö- ja liike-elämää palveleva toiminta pl. asuntojen omistus

LIIKE-ELÄMÄÄ PALVELEVAN TOIMINNAN SUHDANNETILANNE PYSYY HEIKKONA

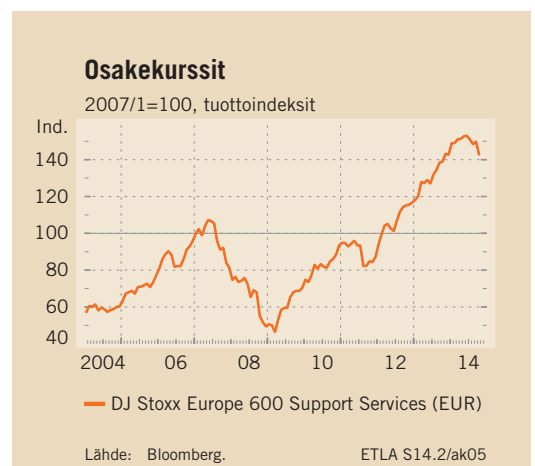
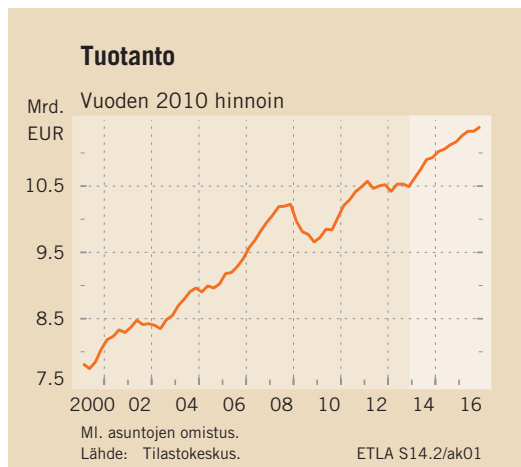
Liike-elämää palveleva toimiala on hyvin heterogeeninen. Tässä liike-elämän palveluihin luetaan informaatio- ja viestintäpalvelut, ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toimintaa sekä hallinto- ja tukipalvelutoiminta. Suurimmat alatoimialat ovat kiinteistöpalvelut, tietojenkäsittelypalvelut, tekniset palvelut sekä mainospalvelut.

Tilastokeskuksen neljännesvuositilinpidon mukaan tuotannon määrän kasvu painottui vuoden alkupuoliskolla informaatio- ja viestintäpalveluihin, jossa kasvua oli 5.4 prosenttia. Kiinteistöalan toiminta kasvoi 1.8 prosentin vauhdilla. Sen sijaan ammatillisen ja teknisen palvelun toimialan tuotanto supistui -0.1 prosenttia.

Edellisenä vuonna tuotanto hieman supistui yleisen suhdannetilanteen heikkenemisen myötä.

Tilastokeskuksen liikevaihtotilaston mukaan alatoimialoista voimakkaimmin liikevaihtoaan kasvattivat kuluvan vuoden tammi-elokuussa informaatio- ja viestintäpalvelut 6.7 prosentin nousulla, ammatillisen, tieteellisen ja teknisen toiminnan liikevaihto oli 4.6 prosentin kasvussa. Sen sijaan hallinto- ja tukipalvelutoiminnassa liikevaihto lisääntyi vain 1.7 prosentin vauhdilla.

Liike-elämää palvelevan toimialan suhdannenäkymät pysyvät vaimeina sekä tänä että ensivuonna. Toimiala on vahvasti sidoksissa yleisen taloudelliseen aktiviteetin kehitykseen, joten toimialan odotetaan elpyvän vasta ennustejakson loppu-

puolella kokonaistuotannon kasvun voimistumisen myötä.

YRITYSTEN SUHDANNEODOTUKSET OVAT EDELLEEN VAROVAISET

Elinkeinoelämän keskusliiton suhdannebarometrin mukaan informaatio- ja viestintäpalveluiden toimialan yritysten suhdannetilanne on edelleen jonkin verran keskimääräistä huonompi. Kannat-

tavuus on pysynyt vakaana. Lähikuukausien aikana myynnin odotetaan hieman piristyvän. Suhdannetilanteen odotetaan pysyvän loppuvuonna keskimäärin ennallaan. Henkilöstömäärän arvioidaan pysyvän ennallaan, ja loppuvuodelle ei odoteta suuria muutoksia työpanoksessa.

Kiinteistöpalveluiden toimialalla yritykset arvioivat suhdannetilanteen keskimääräistä heikommaksi.

Keskeiset tunnusluvut

	2011	2012	% -muutos				Keskimäärin	
			2013*	2014 ^E	2015 ^E	2016 ^E	2009→13	2014→18 ^E
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	5.0	2.3	-0.1	0.7	2.1	3.7	0.9	2.8
- työpanos	2.7	0.5	-1.3	0.1	0.5	0.8	0.3	0.7
- työn tuottavuus	2.2	1.9	1.2	0.6	1.6	2.9	0.7	2.0
siitä:								
- pääomavaltautuminen	-0.1	0.6	1.0	-0.1	-0.2	-0.2	0.8	-0.2
- kokonaistuottavuus	2.3	1.3	0.2	0.7	1.8	3.1	-0.1	2.2

Lähde: Tilastokeskus.

Kiinteistö- ja liike-elämää palvelevan toiminnan hyödykevirrat vuonna 2013

PANOSKÄYTTÖ

Teollisuus
Rakentaminen
Kauppa
Muut panokset
Pääomakustannukset
Työvoimakustannukset

Sisäinen väliuotekäyttö

Kiinteistö- ja liike-elämää palveleva toiminta
74.3 mrd. EUR

TUOTOS

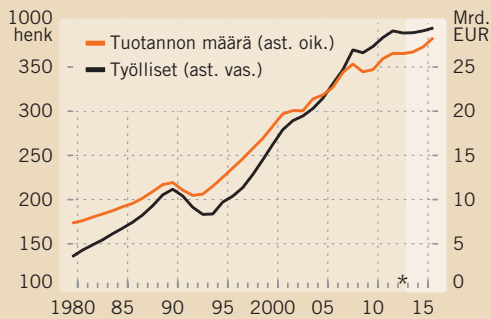
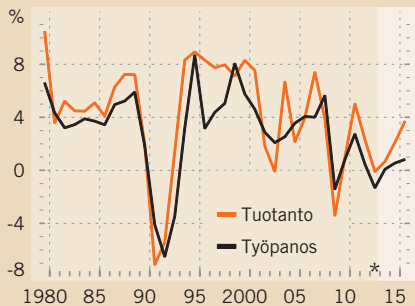
Teollisuus
Kauppa
Investoinnit
Kulutus
Muu käyttö

Myynti jatkui kesällä, mutta lähikuukausille ei ole kasvuodotuksia. Suhdannetilanteeseen ei odoteta suuria muutoksia, ja kannattavuuden arvioidaan pysyvän nykytasolla. Henkilökunnan määrän arvioidaan hieman kasvavan.

TOIMIALAN TUOTANNON KASVU VOIMISTUU ASTEITTAIN

Yhteensä liike-elämää palvelevan toimialan tuotoksen kasvun arvioidaan pysyvän 1–2 prosentin tuntumassa sekä tänä että ensi vuonna. Vuosina 2016–2018 tuotoksen kasvun odotetaan voimistuvan jälleen 3–4 prosentin tuntumaan yleisen talouskasvun elpymisen myötä.

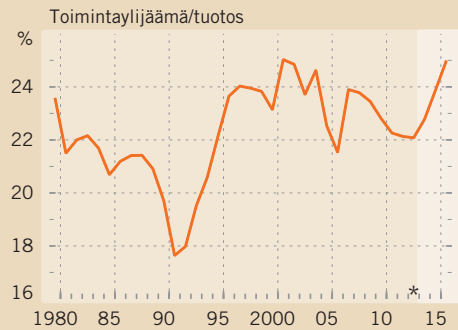
Tuotanto ja työllisyys

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S14.2/ak03

Investoinnit ja kannattavuus

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S14.2/ak04